

คู่มือแนวทางปฏิบัติ
สำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทฤษฎีการศึกษา

คำนำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปใช้ และรายงานผลการนำไปใช้ให้สำนักงาน ป.ป.ช. ทราบ และเพื่อให้การขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่ได้กำหนดเป้าหมาย คือ ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตัวชี้วัด : ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต สำนักด้านทุจริตศึกษา สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้จัดทำเอกสารคู่มือแนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปดำเนินการและขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือแนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา จะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา หากมีข้อเสนอแนะอื่นใดที่จะทำให้คู่มือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โปรดแจ้งสำนักด้านทุจริตศึกษาทราบด้วยเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป จักขอบคุณยิ่ง

สำนักด้านทุจริตศึกษา

เมษายน ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	๑
ความเป็นมาและวัตถุประสงค์	
บทที่ ๒	๔
หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)	
๒.๑ รายละเอียดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา	๔
๒.๒ แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้	๑๘
๒.๓ ผลการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้	๒๒
บทที่ ๓	๔๓
แนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา	
บทที่ ๔	๕๕
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)	
ภาคผนวก	๖๕
• เนื้อหาชุดวิชาประกอบหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)	
วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม	๖๖
วิชาที่ ๒ ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต	๙๐
วิชาที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านการทุจริต	๑๐๖
วิชาที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม	๑๑๖
• สื่อการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต	๑๓๑
ชุดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาศึกษา (Anti - Corruption Education)	
วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม	๑๓๒
วิชาที่ ๒ ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต	๑๓๘
วิชาที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านการทุจริต	๑๔๓
วิชาที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม	๑๕๐

บทที่ ๑

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์

ความเป็นมาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต” มุ่งเน้นให้ความสำคัญในกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิด ภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாதองสังคมในทุกระดับช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาทองสังคม และได้กำหนดกลยุทธ์ ๔ กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ ๑ ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัย ให้สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลาทองสังคมเพื่อต้านทุจริต กลยุทธ์ที่ ๓ ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต และกลยุทธ์ที่ ๔ เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต โดยกำหนดให้ต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร บทเรียน การเรียนการสอน การนำเสนอ และรูปแบบการป้องกันการทุจริต รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งที่ ๖๔๖/๒๕๖๐ ลงวันที่ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต เพื่อดำเนินการสร้างหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต สำหรับใช้เป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา นำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน นักศึกษาในทุกระดับชั้นเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และหลักสูตรโค้ช (สร้างโค้ชสำหรับโครงการต้านทุจริต) โดยมีคณะกรรมการร่วมจัดทำหลักสูตร ประกอบด้วย ที่ปรึกษาและผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่

- ๑) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๓) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- ๔) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ๕) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- ๖) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๗) สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
- ๘) ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย
- ๙) ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ
- ๑๐) คณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- ๑๑) สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
- ๑๒) กรมยุทธศึกษาทหารบก
- ๑๓) กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
- ๑๔) กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
- ๑๕) กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โดยคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต

๒. กำหนดแนวทางและขอบเขตในการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต”

๓. พิจารณาร่างและจัดทำเนื้อหาหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ของรายวิชา เนื้อหาสาระ จัดระเบียบลำดับของเนื้อหาสาระ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. พิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต เพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ พร้อมทั้งนำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. กำหนดแผนหรือแนวทางการนำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

โดยจากการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑-๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เพื่อหารือเกี่ยวกับกรอบการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต โดยที่ประชุม ได้เห็นชอบร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต หัวข้อวิชา ๔ วิชา ประกอบด้วย

๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

๒) ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

๓) STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

๔) พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) และนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันการทุจริตเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอ ดังนี้

๑. เห็นชอบหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรดังกล่าวไปพิจารณาปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

๒. ให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อพิจารณานำหลักสูตรนี้ ไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมหลักสูตรข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่

๓. ให้กระทรวงศึกษาธิการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ตำราเรียน ครู อาจารย์ รายละเอียดหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษา) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทั้งนี้ มุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของการกระทำทุจริตในลักษณะต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความเสียหายที่เกิดจากการทุจริต ความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งจัดให้มีการประเมิน ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียนด้วย

วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

๑. เพื่อให้บุคลากรสำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนภูมิภาค เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถชี้แจง ให้คำปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและโครงสร้างหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาอย่างทั่วถึง และนำไปใช้ในการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

๒. เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ๕ หลักสูตร ในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปดำเนินการปรับใช้และขับเคลื่อนภายในหน่วยงาน

บทที่ ๒

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

๒.๑ รายละเอียดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้จัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต สำหรับใช้เป็นเนื้อหามาตรฐานกลางให้สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้กับกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมทุกระดับชั้นเรียน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จิตพอเพียง และสร้างพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและไม่ทนต่อการทุจริต อันเป็นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ "สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต" กลยุทธ์ที่ ๑ ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัย ให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และกลยุทธ์ที่ ๓ ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต่อต้านทุจริต ประกอบด้วย ๕ หลักสูตร ได้แก่ ๑) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) หลักสูตรอุดมศึกษา ๓) หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ ๔) หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช./บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ๕) หลักสูตรโค้ช โดยเนื้อหาในหลักสูตรประกอบด้วย ๔ ชุดวิชา ได้แก่ ๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ๒) ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต ๓) STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ๔) พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๑) ชื่อหลักสูตร

“รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต”

(๒) จุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้นักเรียน

- (๒.๑) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
- (๒.๒) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต
- (๒.๓) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
- (๒.๔) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- (๒.๕) สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
- (๒.๖) ปฏิบัติตนเป็นผู้อายและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
- (๒.๗) ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
- (๒.๘) ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- (๒.๙) ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

๓. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคม ในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPS) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อให้เห็นความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

๔. ผลการเรียนรู้

- (๔.๑) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

- (๔.๒) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
- (๔.๓) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
- (๔.๔) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- (๔.๕) สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้
- (๔.๖) ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ
- (๔.๗) ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต
- (๔.๘) ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- (๔.๙) ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

(๕) ตารางชั่วโมงการจัดการเรียนการสอน

ประกอบด้วย ๔ หน่วยการเรียนรู้ คือ ๑) การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ๒) ความไม่ทนและความละเอียดต่อการทุจริต ๓) STRONG : จิตพอเพียงต้านการทุจริต และ ๔) พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดชั่วโมงการจัดการเรียนการสอนดังนี้

ที่	หน่วยการเรียนรู้	ระดับการศึกษา				
		ปฐมวัย	ประถมศึกษา ตอนต้น	ประถมศึกษา ตอนปลาย	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย
๑	การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม	๑๔ ชั่วโมง	๑๖ ชั่วโมง	๑๔ ชั่วโมง	๑๒ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง
๒	ความไม่ทนและความละเอียดต่อการทุจริต	๑๒ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๘ ชั่วโมง	๗ ชั่วโมง
๓	STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต	๙ ชั่วโมง	๔ ชั่วโมง	๖ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๘ ชั่วโมง
๔	พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม	๕ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๑๐ ชั่วโมง	๑๕ ชั่วโมง
รวม		๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐

โดยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็น ๑ หลักสูตร และแยกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ๑๓ ระดับชั้นปี ได้แก่ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๑ - ๖ และระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ - ๖

ทั้งนี้ ในแต่ละระดับชั้นปี จะใช้เวลาเรียนทั้งปี จำนวน ๔๐ ชั่วโมง ซึ่งจะมีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมและการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัย

(๖) กิจกรรมการเรียนรู้

แนวคิดและแนวการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ การสร้างความรู้ ได้แก่ ๑) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Construction Theory) ๒) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism Theory) ๓) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive Constructivism) ๔) ทฤษฎีประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) ๕) ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ๖) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory) ในการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมจะใช้กลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือจัดตามความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ด้วยการสอนโดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์การฝึกปฏิบัติจริงการทำโครงการสืบสวนสอบสวน กระบวนการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน (๕ STEPs) การอภิปราย การแก้ปัญหาตลอดจนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเหมาะกับผู้เรียนแต่ละวัย

(๗) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น วิดีโอ ข่าว VTR นิทาน การ์ตูน ภาพยนตร์สั้น เอกสารแก้ทุจริตคดีฐานสอง สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ใบความรู้ ใบงาน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจน แหล่งเรียนรู้ที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้น

(๘) การวัดและประเมินผล

(๘.๑) การประเมินการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในด้าน

- ความรู้ความเข้าใจ
- การปฏิบัติ
- คุณลักษณะที่พึงประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ประเมิน

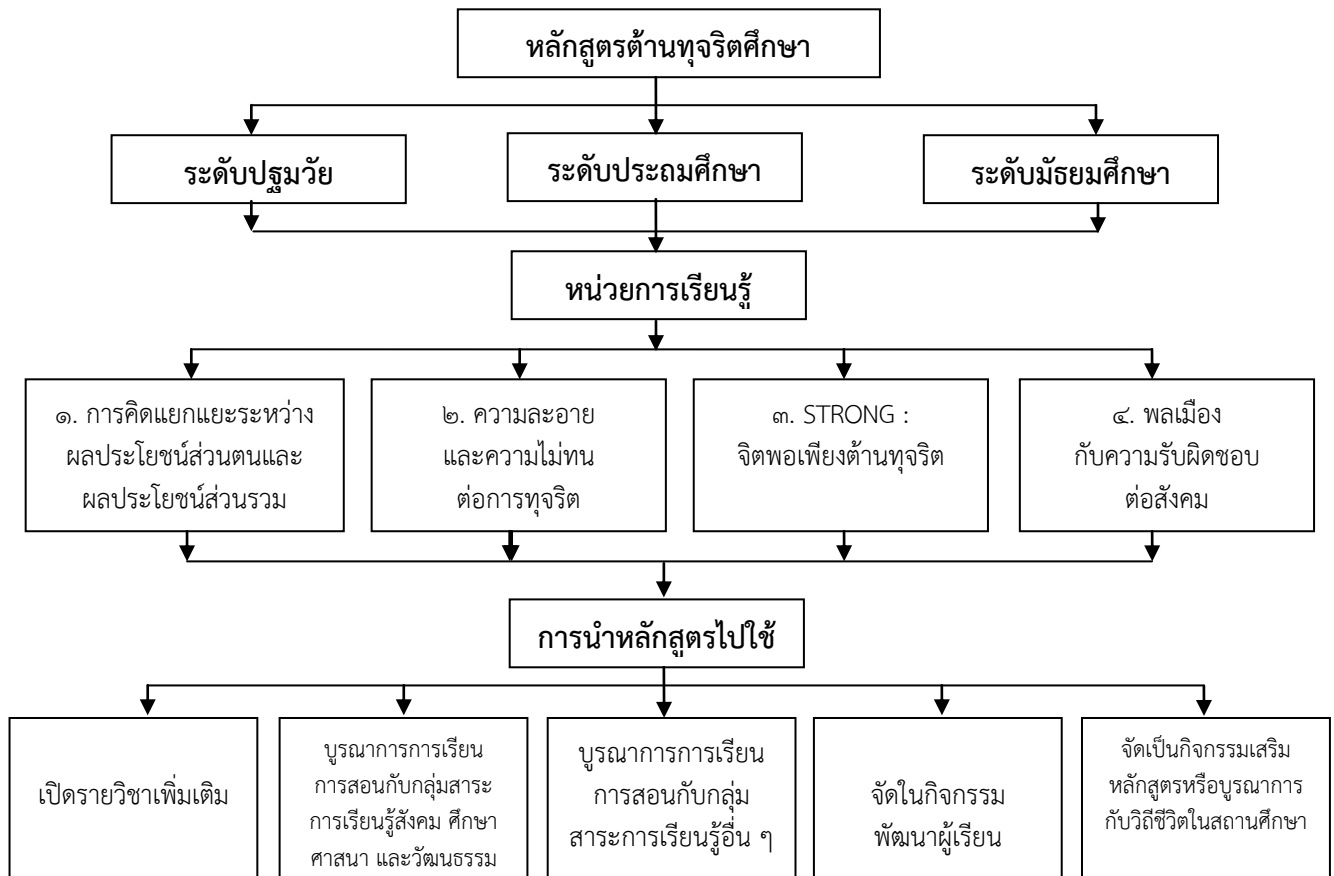
- แบบสอบ
- แบบประเมินการปฏิบัติงาน
- แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

(๘.๒) การประเมินผล

นักเรียนผ่านการประเมินทุกกิจกรรม ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

(๙) การทดลองใช้

ทดลองนำร่องใช้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา “ป้องกันการทุจริต” (โรงเรียนสุจริต) ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสรุปผลการทดลองใช้ได้จากบันทึกหลังการสอน

ที่มา : หลักสูตร “ด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” เว็บไซต์ www.nacc.go.th

หลักสูตรอุดมศึกษา

(๑) ชื่อหลักสูตร

“วัยใสใจสะอาด Youngster with good heart”

(๒) จุดมุ่งหมายของรายวิชา

(๒.๑) เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและประเภทของการทุจริต และผลประโยชน์ทับซ้อน สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต สามารถวิเคราะห์ถึงผลเสียที่เกิดจากการทุจริตต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

(๒.๒) เพื่อให้ นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องการปลูกจิตสำนึก มีทักษะชีวิตด้านการปลูกจิตสำนึก ผ่านการศึกษาดูงาน

(๒.๓) เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการนำจริยธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมนำชีวิต และมีความรู้ความเข้าใจถึงค่านิยม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล

(๒.๔) เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการทางสังคมที่เกี่ยวกับการทุจริต สามารถบอกแหล่งแจ้งเบาะแสการทุจริตได้

(๒.๕) เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะเครื่องมือด้านการทุจริต

(๓) คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต และ STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต

(๔) ตารางชั่วโมงการจัดการเรียนการสอน (รวม ๔๕ ชั่วโมง)

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๑ มาตรฐาน ความคิดต้านทุจริต ส่วนตนและส่วนรวม	๙	๑.๑ ต้นเหตุของการเกิดทุจริต ๑.๒ การปลูกจิตสำนึกให้มีส่วนร่วม	- บรรยาย - กรณีศึกษา - ศึกษาดูงาน
วิชาที่ ๒ สร้างสังคม ที่ไม่ทนต่อการทุจริต	๑๒	๒.๑ การขัดเกลาทางสังคม ๒.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชน ๒.๓ ทักษะการปรับกระบวนการคิด	- บรรยาย - อภิปราย - ภาศสนาม
วิชาที่ ๓ ยกระดับ ดัชนี สร้างพลเมืองดี ในสังคม	๖	๓.๑ จริยธรรมนำพลเมืองในสังคม ๓.๒ การยับยั้งและป้องกันการทุจริต ๓.๓ ข้อมูลข่าวสารด้านการป้องกันและ ปราบปรามทุจริต	- บรรยาย - กรณีศึกษา - ค้นคว้า
วิชาที่ ๔ ปราบทุจริต ด้วยจิตพอเพียง	๑๘	การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็น เครื่องมือต้านทุจริต	- โครงการ

(๕) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น วัสดุทัศนของสำนักงาน ป.ป.ช. สถานการณ์ปัจจุบัน/ข่าวห้องสมุด ฟลิปชาร์ต PowerPoint ตามความเหมาะสม การจัดกิจกรรมแบบ Active Learning กรณีศึกษา มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๖) การวัดและประเมินผล

- (๖.๑) แบบสังเกตพฤติกรรม
- (๖.๒) การตอบคำถาม
- (๖.๓) ประเมินตามสภาพจริง
- (๖.๔) การให้คำปรึกษาเป็นระยะ

(๗) การทดลองใช้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้นำเนื้อหาหลักสูตรฯ บางส่วน ไปปรับประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้นำเนื้อหาหลักสูตรฯ บางส่วนไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) จำนวน ๑ หน่วยกิต ๑๒ ชั่วโมง

ที่มา : หลักสูตร “ต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” เว็บไซต์ www.nacc.go.th

หลักสูตร กลุ่มทหารและตำรวจ

(๑) ชื่อหลักสูตร

“หลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ”

(๒) จุดมุ่งหมายของรายวิชา

(๒.๑) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริตได้

(๒.๒) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ แยกแยะ เกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริตได้

(๒.๓) เพื่อให้สามารถประยุกต์เกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริต เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน สังคมและประเทศชาติได้

(๒.๔) เพื่อสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริตได้

(๒.๕) เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการป้องกันการทุจริต

(๓) คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต และพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริต โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเสริมพลังคนรุ่นใหม่และนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน สังคมและประเทศชาติ

(๔) ตารางชั่วโมงการจัดการเรียนการสอน (รวม ๑๒ ชั่วโมง)

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะ ผลประโยชน์ ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ส่วนรวม	๓	๑. ความหมาย ความสำคัญ การขัดกัน ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ส่วนรวม ๒. กฎ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ คิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม	๑. ผู้บังคับบัญชาระดับสูง/บุคคล ต้นแบบ ถ่ายทอดประสบการณ์ใน การทำงาน ๒. ศึกษากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ คดีทุจริตอันเนื่องมาจากการ ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม ๓. การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและ การนำเสนอ

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๒ จิตพอเพียงต่อต้าน การทุจริต	๓	๑. การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการต่อต้านการทุจริต ๒. การสร้างพื้นฐานความคิดจากแนวคิดจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตและพัฒนาวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริตให้แก่หน่วยงาน	๑. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ ๒. แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและนำเสนอ
วิชาที่ ๓ ความละเอียดและ ความไม่ทนต่อ การทุจริต	๓	๑. ความหมาย สาเหตุ รูปแบบและผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ ๒. การวิเคราะห์ตนเองและการตระหนักถึงความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต ๓. การส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต	๑. การประเมินตนเอง ก่อนและหลังการอบรม/เรียน ๒. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ ๓. ศึกษากรณีตัวอย่าง/กรณีศึกษาผลที่เกิดจากการทุจริต
วิชาที่ ๔ พลเมืองกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	๓	๑. ความหมาย ความสำคัญ ของพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อการทุจริต และบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการทุจริต ๒. การมีส่วนร่วมและบูรณาการกับทุกภาคส่วนของพลเมืองในการต่อต้านการทุจริต ๓. แนวคิดความรับผิดชอบต่อการทุจริตของสังคมและประเทศ	๑. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ ๒. กิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการทุจริต ๓. แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและนำเสนอผลงาน

(๕) ระยะเวลา

- ทหาร (สำหรับหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้) แบ่งหลักสูตรออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะสั้นมีการฝึกอบรม ๒ - ๔ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๓ - ๔ ชั่วโมง

ระยะกลางมีการฝึกอบรม ๔ - ๖ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๖ - ๘ ชั่วโมง

ระยะยาวมีการฝึกอบรม ๖ - ๑๒ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๙ - ๑๒ ชั่วโมง

สำหรับหลักสูตรที่มีระยะเวลาการอบรมน้อยกว่า ๒ เดือน ให้ใช้รูปแบบการบรรยายพิเศษ/หรือสื่อประกอบการเรียนรู้ในการเรียนการสอน

- ตำรวจ

หลักสูตรการฝึกอบรมที่เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง

หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง

สำหรับหลักสูตรอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา ให้ใช้รูปแบบการบรรยายพิเศษ/หรือสื่อประกอบการเรียนรู้ในการเรียนการสอน

(๖) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โฉนดสัญญา ปังการ ฯลฯ สื่ออุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล แหล่งเรียนรู้

(๗) การวัดและประเมินผล

- (๗.๑) สังเกตพฤติกรรมในห้องเรียน
- (๗.๒) สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรม
- (๗.๓) ประเมินผลจากการทดสอบ
- (๗.๔) ประเมินผลจากผลงานกลุ่ม

(๘) การทดลองใช้

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้จัดอบรมการปฐมนิเทศนายทหารชั้นนายพลของกองทัพไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๒ รุ่น รวมจำนวน ๔๒๑ คน โดยได้เชิญนายอุทิศ บัวศรี ผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. (อนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการ ป้องกันการทุจริต) ไปบรรยายในหัวข้อวิชา “การป้องกันการทุจริต” ซึ่งได้สอดแทรกเนื้อหาการบรรยายวิชาการ ชัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับ ผลประโยชน์ส่วนรวม จำนวนรุ่นละ ๑.๓๐ ชั่วโมง

รุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ หอประชุมพิบูลสงคราม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รุ่นที่ ๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ หอประชุมพิบูลสงคราม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบัน วิชาการป้องกันประเทศ

ที่มา : หลักสูตร “ต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” เว็บไซต์ www.nacc.go.th

หลักสูตรวิทยาการ ป.ป.ช./บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

(๑) ชื่อหลักสูตร

“สร้างวิทยาการผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”

(๒) จุดมุ่งหมายของรายวิชา

(๒.๑) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และการฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร

(๒.๒) เพื่อสร้างวิทยาการที่มีทักษะและสามารถขยายผลองค์ความรู้ไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อมุ่งสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

(๓) คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเกิดทักษะการเป็นวิทยากร

(๔) ตารางชั่วโมงการจัดการเรียนการสอน (รวม ๑๘ ชั่วโมง)

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะ ประโยชน์ส่วนตนและ ประโยชน์ส่วนรวม	๖	๑. สาเหตุของการทุจริตฯ ๒. ความหมาย รูปแบบ ของการขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันฯ ๔. วิธีคิดแบบ Analog thinking (ฐาน ๑๐) / Digital thinking (ฐาน ๒) ๕. บทบาทของรัฐ / เจ้าหน้าที่ของรัฐ ๖. กรณีตัวอย่างการคิดแยกแยะระหว่าง ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม	การบรรยาย การคิดวิเคราะห์กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม
วิชาที่ ๒ ความไม่ทนและ ความอายต่อการ ทุจริต	๓	๑. ความไม่ทนต่อการทุจริต - ความเป็นพลเมือง - แนวคิดเกี่ยวกับความไม่ทนต่อการทุจริต ๒. ความอายต่อการทุจริต - แนวคิดเกี่ยวกับความอายต่อการทุจริต ๓. ตัวอย่างความไม่ทนและความอายต่อการ ทุจริต การแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการ ทุจริต ๔. ลงโทษทางสังคม ๕. ช่องทางและวิธีการร้องเรียนการทุจริต ๖. มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและ การกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี	การบรรยาย การคิดวิเคราะห์ กรณีศึกษา การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๓ การประยุกต์หลัก ความพอเพียงด้วย โมเดลSTRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต	๓	๑. ที่มา ความหมายของโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ๒. การนำโมเดล STRONG : จิตพอเพียงต้าน ทุจริต ไปประยุกต์ในบริบทต่างๆ	การอภิปราย การศึกษากรณีโครงการ STRONG
วิชาที่ ๔ การฝึกปฏิบัติการ เป็นวิทยากร	๖	การฝึกปฏิบัติถ่ายทอดความรู้ ตามที่กำหนดได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม	- ๓ ชั่วโมงแรก ให้ผู้เข้าร่วมทุกคนแบ่งกลุ่ม ฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากรโดยสุ่ม หัวข้อจาก ๓ วิชา - ๓ ชั่วโมงหลัง วิทยากรให้ ข้อเสนอแนะ

(๕) ระยะเวลา

๓ วัน ๒ คืน

(๖) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้วยสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ PowerPoint
วิดีโอภาพยนตร์สั้น ใบงาน หรือสื่ออื่นๆ ที่เหมาะสม

(๗) การวัดและประเมินผล

(๗.๑) การทดสอบความรู้ (๖๐ คะแนน)

(๗.๒) การประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากร (๔๐ คะแนน)

โดยผู้ผ่านการอบรมจะต้องได้คะแนนรวมจากค่าคะแนนจากแบบทดสอบความรู้และค่าคะแนนจากการ
ประเมินฝึกปฏิบัติการเป็นวิทยากรรวมกันอย่างน้อยตั้งแต่ ๖๐ คะแนนขึ้นไป

(๘) การทดลองใช้

(๘.๑) สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำไปใช้ในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิทยากร ป.ป.ช. แก่นนำ สร้างสังคม
ที่ไม่ทนต่อการทุจริต ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพมหานคร
เพื่อสร้างวิทยากรที่มีทักษะและสามารถขยายผลองค์ความรู้ในเรื่องการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับ
ผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต แนวคิด STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต อย่างเป็น
มาตรฐานและแนวทางเดียวกันไปขยายสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อมุ่งสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดย
กลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ๗๖ จังหวัด ๆ ละ ๑ คน เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน
ป.ป.ช. ภาค ๙ ภาค ๆ ละ ๑ คน และเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง ๒๐ คน รวมจำนวน ๑๐๕ คน
โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เข้ารับการอบรมจะได้นำเนื้อหาวิชาไปขยายผลในพื้นที่จังหวัด

(๘.๒) สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำไปใช้ในโครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและ
ผลประโยชน์ส่วนรวม จิตพอเพียง ความอาย และไม่ทนต่อการทุจริต ประจำปี ๒๕๖๑ โดยเป็นการจัดอบรม
ให้ความรู้ในเรื่องการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอาย
ต่อการทุจริต แนวคิด STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และเป็นการผลิตวิทยากรตัวคูณในการปลูกฝังวิธีคิด
แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม จิตพอเพียง ความอาย และไม่ทนต่อการทุจริต ให้มี
ทักษะและสามารถขยายผลอย่างเป็นมาตรฐานและแนวทางเดียวกันไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อมุ่งสร้าง
สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต โดยมีกลุ่มเป้าหมายดังนี้

- กลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒ รุ่น รวมจำนวน ๒๙๗ คน
รุ่นที่ ๑ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ประชุม อิมแพ็คฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

รุ่นที่ ๒ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ประชุม อิมแพ็คฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

- กลุ่มอาจารย์และบุคลากรในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๒ รุ่น รวมจำนวน ๑๔๓ คน
รุ่นที่ ๑ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ประชุม อิมแพ็คฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

รุ่นที่ ๒ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ประชุม อิมแพ็คฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการจัดอบรมและผลิตรายการตัวคุณ ในการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม จิตพอเพียง ความอาย และไม่ทนต่อการทุจริต ให้กับกลุ่มเป้าหมายครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในทุกภูมิภาค รวมจำนวนประมาณ ๑,๕๗๙ คน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดอบรม และผลิตรายการตัวคุณในการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม จิตพอเพียง ความอาย และไม่ทนต่อการทุจริต ให้กับศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๒๒๕ คน

ที่มา : หลักสูตร “ต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” เว็บไซต์ www.nacc.go.th

หลักสูตรโค้ช

(๑) ชื่อหลักสูตร

“โค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต”

(๒) จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- (๒.๑) เพื่อสร้างโค้ชด้านการรู้คิดด้านทุจริต
- (๒.๒) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทในการเป็นโค้ชให้กับผู้เรียน โดยสามารถกระตุ้นการรู้คิดอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงศักยภาพของผู้เรียน
- (๒.๓) เพื่อเพิ่มพูนทักษะของผู้สอนให้สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
- (๒.๔) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมหลักสูตรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการต้านทุจริต

(๓) คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างโค้ชที่มีความสามารถและทักษะเพื่อเป็นแทนของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต และหลักการจิตพอเพียงต้านทุจริตด้วยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม จะช่วยให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริต อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดค่านิยมต้านทุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยเกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเกิดทักษะการเป็นวิทยากร

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๑ แนวคิดหลักการโค้ช เพื่อการรู้คิดด้าน ทุจริต	๓	๑. ความเป็นมาของการโค้ชเพื่อการรู้คิด ๒. ความหมายของการโค้ชเพื่อการรู้คิด ๓. เป้าหมายของการโค้ชเพื่อการรู้คิด ๔. หลักการโค้ชเพื่อการรู้คิด ๕. ทักษะเสริมการโค้ชให้มีประสิทธิภาพ	๑. การบรรยายให้ความรู้หลักสูตร โค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต ๒. การยกตัวอย่างและวิเคราะห์ กรณีศึกษา ๓. การทำกิจกรรมกลุ่ม ๔. การอภิปรายกลุ่ม ๕. การฝึกทดลองปฏิบัติการ ภาคสนาม
วิชาที่ ๒ กลไกและ กระบวนการโค้ช	๓	๑. กลไกของการโค้ช ๒. กระบวนการโค้ช ๓. หลักการพัฒนาโค้ชและผู้เรียนอย่างยั่งยืน	๑. การบรรยายให้ความรู้หลักสูตร โค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต ๒. การยกตัวอย่างและวิเคราะห์ กรณีศึกษา ๓. การทำกิจกรรมกลุ่ม ๔. การอภิปรายกลุ่ม ๕. การฝึกทดลองปฏิบัติการ ภาคสนาม

หัวข้อวิชา	ชั่วโมง	เนื้อหา	กระบวนการ
วิชาที่ ๓ เรียนรู้ผู้เรียน	๓	๑. เรียนรู้ผู้เรียนด้วยจิต ๖ ๒. เรียนรู้ผู้เรียนตาม Generation	วิชาที่ ๓ เรียนรู้ผู้เรียน
วิชาที่ ๔ เทคนิคสำคัญในการ โค้ช	๓	๑. การสื่อสารเชิงบวก ๒. คำถามที่ทรงพลัง ๓. การสะท้อนคิด ๔. การเรียนรู้ยุคใหม่ด้วยการนำนวัตกรรม มาใช้ในการโค้ช ๕. การถอดบทเรียน	วิชาที่ ๔ เทคนิคสำคัญในการโค้ช
วิชาที่ ๕ การประเมินผลการ เรียนรู้ที่เสริมพลัง ด้านทุจริต	๓	๑. การประเมินเพื่อการเรียนรู้ ๒. การประเมินขณะเรียนรู้ ๓. การประเมินผลการเรียนรู้	วิชาที่ ๕ การประเมินผลการ เรียนรู้ที่เสริมพลังด้านทุจริต

(๕) ระยะเวลา

๓ วัน ๒ คืน

(๖) สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

เอกสารประกอบการบรรยาย สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชุมชนฝึกทักษะการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จ รูปแบบสื่อผสม เกมสการ์ตูน นิทาน ฯลฯ

(๗) การวัดและประเมินผล

(๗.๑) ร้อยละผลการทดสอบและวัดประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้ก่อนและหลังบทเรียน (Pre & Post Test)

(๗.๒) ร้อยละของจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรม

(๗.๓) การผ่านการฝึกทดลองปฏิบัติการภาคสนาม

(๘) การทดลองใช้

(๘.๑) สำนักงาน ป.ป.ช. โดยสำนักป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาคประชาสังคมและการพัฒนาเครือข่าย ได้นำไปใช้ในโครงการ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมเดอะ ทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ๒๗ จังหวัด ที่ต้องดำเนินโครงการ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ซึ่งจะต้องจัดตั้งชมรม STRONG ขึ้นมา และคัดเลือกสมาชิกชมรมเพื่อเป็นตัวแทนของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการจัดทำกิจกรรมป้องกันการทุจริตและขยายผลภายในจังหวัดผู้เข้าร่วมจำนวน ๗๒ คน

(๘.๒) สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำธรรมนูญชมรม จิตพอเพียงต้านทุจริต แผนงานระยะยาว และแผนประจำปี ภายใต้โครงการ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ระหว่าง วันที่ ๑๔ - ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันการป้องกันการทุจริตเชิงรุกด้วยการสร้างเสริมให้บุคคลและชุมชนมีจิตพอเพียงต้านทุจริตด้วยกรอบแนวคิด STRONG จนสามารถพัฒนาเป็นวัฒนธรรมด้านทุจริต เพื่อปลูกฝัง STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริตแก่ประชาชนในระดับจังหวัด ปรับฐานคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม สร้างจิตสำนึกความอายในการกระทำการทุจริต และไม่ทนต่อการทุจริตแก่ประชาชนในระดับจังหวัด เพื่อป้องกันการทุจริตเชิงรุกผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และยกระดับการรับรู้การทุจริตของชุมชน

สังคม และประเทศชาติผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้มีกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น ๓๑๔ คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำภาค ๙ ภาค เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ๒๗ จังหวัดที่ต้องดำเนินโครงการ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และโค้ช STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต จาก ๒๗ จังหวัด ๆ ละ ๑๐ คน

ที่มา : หลักสูตร “ต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)” เว็บไซต์ www.nacc.go.th

๒.๒ แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) มีวัตถุประสงค์ในการปลูกฝังและสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตให้สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตนสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม สามารถยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตพอเพียงด้านทุจริต ละอายและเกรงกลัวที่จะไม่ทุจริต และไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะให้แก่ผู้เรียนหรือผู้ผ่านการอบรมในเรื่องการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต และพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อร่วมกันป้องกันหรือต่อต้านการทุจริต มิให้มีการทุจริตเกิดขึ้นในสังคมไทยและร่วมสร้างสังคมไทยที่ไม่ทนต่อการทุจริตต่อไป

โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรดังกล่าวไปพิจารณาปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และสถาบันการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันการศึกษาทางทหาร เป็นต้น ต่อเนื่องไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ครอบคลุม ทั้งระบบการศึกษา นอกจากนี้ ยังรวมถึงหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรของรัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจในหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำหลักสูตรนี้ไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมหลักสูตรข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความชัดเจน และให้หมายรวมถึงบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ หรือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทั้งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอุดมศึกษาด้วย เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือช่วยในการจัดการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยมีรายละเอียดแนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) - ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา รวมจำนวน ๓๐,๑๑๒ แห่ง ๒. โรงเรียนสาธิต รวมจำนวน ๖๗ แห่ง ๓. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) รวมจำนวน ๓,๕๙๗ แห่ง ๕. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย (กศน.) รวมจำนวน ๙๒๘ แห่ง ๖. โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ๗. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) - โรงเรียน จำนวน ๑,๗๐๑ แห่ง	๑. เปิดรายวิชาเพิ่มเติม ๒. บูรณาการการเรียนการสอน กับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๓. บูรณาการการเรียนการสอน กับกลุ่มสาระอื่นๆ ๔. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๕. จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ๖. บูรณาการกับวิถีชีวิตในโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑๘,๙๓๓ แห่ง - รวมจำนวน ๒๐,๖๓๔ แห่ง ๘. สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร - รวมจำนวน ๔๓๗ แห่ง ๙. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๑๐. สำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา ๑๑. กรมกิจการเด็กและเยาวชน ๑๒. สถาบันการบินพลเรือน ๑๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ๑๔. กองทัพบก กระทรวงกลาโหม ๑๕. กองทัพเรือ กระทรวงกลาโหม ๑๖. กองทัพอากาศ กระทรวงกลาโหม	

หลักสูตรอุดมศึกษา

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) - มหาวิทยาลัย จำนวน ๑๕๖ แห่ง ๒. มหาวิทยาลัยนวมินทราชิตราชน ๓. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๔. สถาบันพระบรมราชชนก ๕. ศูนย์ฝึกพาณิชยน์าวี ๖. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ๗. สถาบันการพลศึกษา ๘. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) - รัฐ จำนวน ๔๒๘ แห่ง - เอกชน จำนวน ๔๘๖ แห่ง - รวมจำนวน ๙๑๔ แห่ง	๑. จัดทำเป็น ๑ รายวิชา จำนวน ๓ หน่วยกิต ๒. จัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถนำเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ไปปรับใช้/ประยุกต์ใช้ในรายวิชาของตนเอง ๓. จัดทำเป็นวิชาเลือก

หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑. กระทรวงกลาโหม	หลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ และหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ (๓ ระยะ) - ระยะสั้น ๒ - ๔ เดือน ให้มีการเรียน
๑.๑ กระทรวงกลาโหม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม	
๑.๒ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย	

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑.๓ กองทัพบก โดยกรมยุทธศึกษาทหารบก	การสอนไม่น้อยกว่า ๓ - ๔ ชั่วโมง - ระยะกลาง ๔ - ๖ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๖ - ๘ ชั่วโมง - ระยะยาว ๖ - ๑๒ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๙ - ๑๒ ชั่วโมง สำหรับหลักสูตรที่มีระยะเวลาการอบรมน้อยกว่า ๒ เดือน ให้ใช้รูปแบบการบรรยายพิเศษหรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
๑.๔ กองทัพเรือ โดยกรมยุทธศึกษาทหารเรือ	
๑.๕ กองทัพอากาศ โดยกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ	
๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบัญชาการตำรวจ	- หลักสูตรการฝึกอบรมที่เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง - หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง สำหรับหลักสูตรอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา ให้ใช้รูปแบบการบรรยายพิเศษหรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน

หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช. / บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑. สำนักงานรัฐมนตรี - กรมประชาสัมพันธ์	ประกอบด้วย ๓ แนวทาง ๑. ใช้ฝึกอบรมให้กับบุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช. ๒. ใช้ฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ๓. บูรณาการกับหลักสูตรฝึกอบรมในระดับต่างๆ ของสำนักงาน ก.พ.
๒. กระทรวงกลาโหม	
๓. กระทรวงการคลัง	
๔. กระทรวงการต่างประเทศ	
๕. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
๖. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
๗. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๘. กระทรวงคมนาคม	
๙. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
๑๐. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	
๑๑. กระทรวงพาณิชย์	
๑๒. กระทรวงมหาดไทย	

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
๑๓. กระทรวงยุติธรรม	
๑๔. กระทรวงแรงงาน	
๑๕. กระทรวงวัฒนธรรม	
๑๖. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
๑๗. กระทรวงศึกษา	
๑๘. กระทรวงสาธารณสุข	
๑๙. กระทรวงอุตสาหกรรม	
๒๐. สำนักงาน ก.พ.	
๒๑. สำนักงาน ก.พ.ร.	

หลักสูตรโค้ช

กลุ่มเป้าหมายการนำไปใช้	แนวทางการนำไปใช้
โค้ชภาคประชาสังคมในพื้นที่ระดับจังหวัด จำนวน ๗๖ จังหวัด และ ๑ เขตปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร)	ประกอบด้วย ๓ แนวทาง (๑) ใช้ฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. (๒) ใช้ฝึกอบรมให้กับโค้ช STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต (๓) ใช้ฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐ

๒.๓ ผลการนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปใช้

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านพุทธศึกษาในหน่วยงานที่ต้องนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปใช้

โดยหน่วยงานที่ต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่องหลักสูตรด้านพุทธศึกษา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ประกอบด้วย

๑. กระทรวงศึกษาธิการ
๒. กระทรวงกลาโหม
๓. กระทรวงการคลัง
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. สำนักงาน ก.พ.
๖. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนในการนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปใช้ เป็นดังนี้

๑. กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(สพฐ.)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปใช้ และให้กระทรวงศึกษาธิการ เร่งดำเนินการ เตรียมความพร้อม ในด้านต่างๆ เพื่อนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	๑. จัดพิมพ์คู่มือหลักสูตรด้านพุทธศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แจกจ่าย ให้กับสถานศึกษา ในสังกัด สพฐ. ทุกแห่ง (๓๐,๑๑๒ โรงเรียน) และจัดทำเป็นไฟล์ ดิจิตอลสำหรับให้โรงเรียนดาวน์โหลดได้ที่ เว็บไซต์โครงการโรงเรียนสุจริต www.uprightschool.net ๒. - ชี้แจงแนวทางการขับเคลื่อน หลักสูตรด้านพุทธศึกษาสู่สถานศึกษาใน สังกัดให้กับผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียน สุจริตในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา - ร่วมกับผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำ จังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน หลักสูตรด้านพุทธศึกษาของแต่ละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการประชุม เชิงปฏิบัติการการบูรณาการความร่วมมือใน การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามแนวทางของแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ๕ ภูมิภาค	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๒๙,๘๗๑ แห่ง นำไปใช้ ๒๙,๘๗๑ แห่ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ - แนวทางที่ ๑ เปิดรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน ๑๔,๘๑๒ แห่ง - แนวทางที่ ๒ จัดในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน จำนวน ๕,๐๔๔ แห่ง - แนวทางที่ ๓ บูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม จำนวน ๔,๗๘๐ แห่ง - แนวทางที่ ๔ บูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการ เรียนรู้อื่นๆ จำนวน ๒,๘๐๐ แห่ง - แนวทางที่ ๕ บูรณาการกับวิถี ชีวิตในโรงเรียน จำนวน ๑,๔๘๓ แห่ง - แนวทางที่ ๖ จัดเป็นกิจกรรม เสริมหลักสูตร จำนวน ๙๕๒ แห่ง

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	๓. โอนจัดสรรงบประมาณแผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ๔. แจ้งสถานศึกษาในสังกัด (ตามหนังสือ สพฐ. ที่ ศธ ๐๔๐๐๘/ว๙๑๘ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๒) เรื่อง การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ โดยให้สถานศึกษา เป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินการในแนวทางใด ๕. โอนจัดสรรงบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขับเคลื่อนการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ๖. จัดนิทรรศการแสดงการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการเรียนการสอนของสถานศึกษา (ห้องเรียนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา) จำนวน ๕ ภูมิภาค โดยคัดเลือกโรงเรียนให้เป็นตัวแทนของภูมิภาค ๆ ละ ๖ โรงเรียน โรงเรียนละ ๑ แนวทาง	

หน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
๑. มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ และให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการ เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	๑. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้มีหนังสือไปที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด และผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร แจ้งให้โรงเรียนเอกชนดำเนินการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาหลักสูตรที่ ๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ จำนวน ๓ รูปแบบ คือ รูปแบบที่ ๑ นำไปจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียน รูปแบบที่ ๒ นำไปบูรณาการกับ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน ๓,๕๙๗ แห่ง นำไปใช้ ๖๘๕ แห่ง

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
๒. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีนโยบายให้โรงเรียนเอกชน นำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) หลักสูตรที่ ๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยสามารถดำเนินการได้ทันทีตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน	การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ หรือนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และรูปแบบที่ ๓ นำไปบูรณาการเรียนรู้กับกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรม/โครงการ/โครงการหรือวิถีชีวิตประจำวันในโรงเรียน ๒. ประชุมชี้แจงศึกษานิเทศก์ เรื่องการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาและสามารถให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาได้	

หน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.(กศน.)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้ และให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการ เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	๑. สำนักงาน กศน. ขอความร่วมมือให้สถานศึกษาในสังกัดนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา รายวิชาการป้องกันการทุจริต ไปกำหนดเป็นรายวิชาเลือกเสรี ตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๑ สำหรับผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทั้ง ๓ ระดับ ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ๒. จัดทำสื่อ (หนังสือเรียนรายวิชาเลือกเสรี) รายวิชาการป้องกันการทุจริต	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จำนวน ๙๒๘ แห่ง (นำไปใช้ ๓๔ แห่ง) โดยในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ กำหนดเป็นรายวิชาเลือกเสรี ครอบคลุมสถานศึกษาทุกแห่ง

ในการนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ ศธ ๐๒๓๖/๒๐๙๗๖ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒ รายงานความคืบหน้าการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอุดมศึกษา) ที่ได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ตำราเรียน ครู อาจารย์ รายละเอียดหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอุดมศึกษา) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) และคณะทำงานขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) เป็นกลไกกำหนดแนวทาง กำกับติดตามและประเมินผลในการขับเคลื่อนหลักสูตรฯ

๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) จำนวน ๓ คณะ ประกอบด้วย (๑) คณะทำงานด้านการสร้าง Platform และออกแบบกิจกรรม (๒) คณะทำงานด้านการนำไปสู่สถานศึกษาและสร้างการรับรู้ และ (๓) คณะทำงานด้านการวัดและประเมินผล

๓) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงานการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) ภายใต้การดำเนินการของ คณะกรรมการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มีข้อเสนอ ในการขับเคลื่อนหลักสูตรฯ ดังนี้ (๑) ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้นโยบายต่อผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการ (๒) เห็นควรของงบประมาณเรื่อง Platform จากคณะกรรมการ ป.ป.ช. (๓) งบประมาณด้านการ ติดตามและประเมินผลควรใช้จากสำนักงาน ป.ป.ช. และกระทรวงศึกษาธิการ และ (๔) ขอให้คณะรัฐมนตรีให้ ความเห็นชอบในการดำเนินการต่อไป

๔) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงานการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ) เพื่อทราบถึงผลการ กำกับติดตามการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมว่า ควรนำข้อมูลโครงการ “โตไปไม่โกง” ของกรุงเทพมหานคร มาใส่ใน Digital Platform ด้วย

๒. กระทรวงกลาโหม

หน่วยงาน กระทรวงกลาโหม

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบ หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	กระทรวงกลาโหม ๑. กรมการเงินกลาโหม ได้ดำเนินการบรรจุหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจใน การศึกษาหลักสูตรนายทหารการเงิน ชั้นนายร้อยของสำนักงานปลัดกระทรวง กลาโหม, หลักสูตรนายทหารการเงินชั้นนายพัน ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และ หลักสูตรนายทหารการเงินชั้นนายสิบ อาวุโส ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จำนวน ๓ - ๔ ชั่วโมง	กระทรวงกลาโหม ๑. กรมการเงินกลาโหม กรมการเงินกลาโหม เปิดการศึกษา หลักสูตรนายทหารการเงินชั้น นายร้อย รุ่นที่ ๑๒ ของสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ระหว่าง พฤศจิกายน ๒๕๖๑ - มีนาคม ๒๕๖๒ ในหลักสูตรดังกล่าวได้ กำหนดให้มีการบรรยายวิชาการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นวิชาประกอบ จำนวน ๓ ชั่วโมง โดยจะเชิญวิทยากรจาก สำนักงาน ป.ป.ช. มาบรรยาย

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	๒. กรมพระธรรมานุญ (โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมานุญ) ได้จัดเตรียมแผนในการจัดหลักสูตรต่อต้านการทุจริตศึกษา เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมานุญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ๓. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (อผศ.) ได้จัดเตรียมแผนในการจัดหลักสูตรต่อต้านการทุจริตศึกษา เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในหลักสูตรการศึกษาขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (อผศ.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ๔. สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป.) อยู่ระหว่างการศึกษาหลักสูตรและความเกี่ยวข้องกับสถาบันฯ เพื่อบรรจุเพิ่มเติมในหลักสูตรของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒	๒. กรมพระธรรมานุญ (โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมานุญ) จัดให้มีการบรรยายเพิ่มเติมลงในหลักสูตรนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นต้น รุ่นที่ ๔๒ และหลักสูตรตุลาการพระธรรมานุญ รุ่นที่ ๑๔ หลักสูตรละ ๗ ชั่วโมง (จัดบรรยายรวมกันทั้ง ๒ หลักสูตร) ๓. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (อผศ.) ๑. บรรยายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต หลักสูตรละ ๖ ชั่วโมง ในการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ได้แก่ - หลักสูตรประจำแผนก - หลักสูตรผู้บริหารระดับต้น - หลักสูตรผู้บริหารระดับกลาง ๒. การบรรยาย “การศึกษาวินัยและการสอบสวน” ๓. การบรรยาย “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กร” โดยวิทยากรจาก ป.ป.ช.

หน่วยงาน สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.กองบัญชาการกองทัพไทย

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบ หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)	กองบัญชาการกองทัพไทย กองบัญชาการกองทัพไทย ได้ดำเนินการ ขออนุมัติผู้บัญชาการทหารสูงสุด ดำเนินการเฉพาะหลักสูตรที่เป็นแนวทาง รับราชการของทหาร โดยคณะกรรมการ หลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมของ กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นผู้พิจารณา	กองบัญชาการกองทัพไทย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร การเรียนการสอนที่มีเนื้อหาวิชา สอดคล้องตามหลักสูตรต้านทุจริต ศึกษาในการบรรยาย/ถกแถลงของ หลักสูตร วปอ. ดังนี้ ๑. บรรยายวิชา (๖ - ๕) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ผู้บริหารจำนวน ๑.๓๐ ชั่วโมง โดย พล.อ.ดร. ศรุต นาควัชระ (วปอ.๔๗) ๒. ถกแถลงวิชา (๖ - ๙) การสร้างสังคมที่เป็นธรรม จำนวน ๑.๓๐ ชั่วโมง

หน่วยงาน กองทัพบก

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบ หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	กองทัพบก ๑. กรมยุทธการศึกษาทหารบก ได้มี หนังสือแจ้งให้สถาบันการศึกษา โรงเรียน เหล่าและสายวิทยาการ รวมถึงหน่วยจัด การศึกษาทราบ และดำเนินการสอดแทรก เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา โดยแจ้งให้หน่วยเริ่มดำเนินการเมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นของ การดำเนินการ โดยผลการดำเนินการเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยอยู่ในระดับพึงประสงค์ใน ระยะเริ่มต้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้ - หลักสูตรระยะสั้น เวลาการศึกษา ๒ เดือน ถึง ๔ เดือน จัดให้มีการเรียนการสอนสอดแทรก เนื้อหาของหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาอย่างน้อย จำนวน ๓ - ๔ ชั่วโมง หรือมากกว่า	กองทัพบก กองทัพบก ให้สถาบันการศึกษา โรงเรียนเหล่าและสายวิทยาการ รวมถึงหน่วยจัดการศึกษา สอดแทรกเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร ต้านทุจริตศึกษาทางการทหารตาม แผนการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒ ให้เป็นไปตามชั่วโมงที่ สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	- หลักสูตรระยะกลาง เวลาการศึกษา ๔ เดือน ถึง ๖ เดือน จัดให้มีการเรียนการสอนสอดแทรกเนื้อหาของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาอย่างน้อย จำนวน ๖ – ๘ ชั่วโมง หรือมากกว่า - หลักสูตรระยะยาว เวลาการศึกษา ๖ เดือน ถึง ๑๒ เดือน จัดให้มีการเรียนการสอนสอดแทรกเนื้อหาของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาอย่างน้อย จำนวน ๙ – ๑๒ ชั่วโมง หรือมากกว่า	

หน่วยงาน กองทัพอากาศ

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)	กองทัพอากาศ ได้อนุมัติให้หน่วยงานต่างๆ ในกองทัพอากาศจัดการเรียนการสอน/ การฝึกอบรมหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไว้ในหลักสูตรต่างๆ ของกองทัพอากาศ โดยสอดแทรกเนื้อหาของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอุดมศึกษา และหลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ และพิจารณาจัดเตรียมผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา เพื่อเข้ารับการอบรมจากสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อได้รับการประสาน	๑. บรรยายพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะจากจำเออก พรรคพิเศษเหล่าทหารสารบรรณ (วิชาการพิมพ์) และเหล่าทหารสารบรรณ รุ่นที่ ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๓ ชั่วโมง) ๒. บรรยายพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะจากจำเออก พรรคพิเศษเหล่าทหารสารบรรณ (วิชาการพิมพ์) และเหล่าทหารสารบรรณ รุ่นที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๓ ชั่วโมง) ๓. บรรยายพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะจากจำเออก พรรคพิเศษเหล่าทหารสารบรรณ (วิชาการพิมพ์) และเหล่าทหารสารบรรณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๓ ชั่วโมง) ๔. ปรับปรุงหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะนายทหารประทวน

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		ชั้นพันจ่าเอก เหล่าทหารสัญญาบัตร (๓ ชั่วโมง) ๕. บรรยายพิเศษเกี่ยวกับ จริยธรรมกับงานด้านการเงินใน หลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ พันจ่าเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหาร การเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๖ ชั่วโมง) (รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑๘ นาย , รุ่นที่ ๒ จำนวน ๓๔ นาย) ๖. บรรยายพิเศษ เรื่อง แนวทางการรับราชการของนายทหาร สัญญาบัตรนาวิกโยธิน และอบรม เรื่อง การศาสนา และศีลธรรมใน หลักสูตรชั้นนายนาวา นาวิกโยธิน รุ่นที่ ๓๗ (๖ ชั่วโมง) ๗. บรรยายพิเศษ เรื่อง แนวทางการรับราชการของนายทหาร สัญญาบัตรนาวิกโยธิน และอบรม เรื่อง การศาสนา และศีลธรรม ใน หลักสูตรชั้นนายนาวา นาวิกโยธิน รุ่นที่ ๑๑ (๖ ชั่วโมง) ๘. บรรยายพิเศษ เรื่อง การใช้ชีวิตราชการและการสอบเพื่อเลื่อน ฐานะของทหารนาวิกโยธิน และ คุมงานและฟังการบรรยายสรุป ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านป่าวังจันทร์ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ชั้นพันจ่าเอก นาวิกโยธิน (๖ ชั่วโมง) ๙. บรรยายพิเศษ เรื่อง ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหน้าที่ใน หลักสูตรนักเรียนจ่า นาวิกโยธิน ชั้นปีที่ ๑ (๓ ชั่วโมง) ๑๐. บรรยายพิเศษ เรื่อง ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหน้าที่ ในหลักสูตรนักเรียนจ่า นาวิกโยธิน ชั้นปีที่ ๒ (๓ ชั่วโมง) ๑๑. เชิญวิทยากรมาบรรยายใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในหลักสูตร

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		จำทบทวนปีใหญ่ นาวิกโยธิน (๖ ชั่วโมง) ๑๒. อบรมชี้แจงให้ความรู้กำลังพล เรื่องการด้านการทุจริต โดย สอดแทรกระหว่างการอบรม หลักสูตรทหารช่างสนามเบื้องต้น (๒ ชั่วโมง) ๑๓. เชิญวิทยากรมาบรรยายใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในหลักสูตร จำสือสาร นาวิกโยธิน (๖ ชั่วโมง) ๑๔. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยเชิญวิทยากรมาจากสำนักงาน พระธรรมมุนยทหารเรือ มาบรรยาย ในวิชากฎหมาย ของหลักสูตร อาชีพเพื่อเลื่อนฐานะชั้นจำเอก พรรคนาวิน เหล่าทหารสารวัตร (๓ ชั่วโมง) ๑๕. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยเชิญวิทยากรมาจากสำนักงาน พระธรรมมุนยทหารเรือ มาบรรยาย ในวิชากฎหมาย ของหลักสูตร อาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ชั้นพันจำเอก พรรคนาวิน เหล่าทหารสารวัตร (๓ ชั่วโมง) ๑๖. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยเชิญวิทยากรมาจากสำนักงาน พระธรรมมุนยทหารเรือ มาบรรยาย ในวิชากฎหมาย ของหลักสูตร เปื้องสูงเฉพาะเหล่าทหารสารวัตร (๓ ชั่วโมง) ๑๗. จัดเตรียมบุคลากรสำหรับ เป็นวิทยากรหลักสูตรอาชีพเพื่อ เลื่อนฐานะ ชั้นจำเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารช่างยุทธโยธา (๓ ชั่วโมง) ๑๘. จัดเตรียมบุคลากรสำหรับ เป็นวิทยากรหลักสูตรอาชีพเพื่อ

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		เลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารช่างยุทธโยธา (๓ ชั่วโมง) ๑๙. จัดเตรียมบุคลากรสำหรับเป็นวิทยากร หลักสูตรนายทหารใหม่พรรคกลิน (๓ ชั่วโมง) ๒๐. ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรนายทหารใหม่ พรรคกลิน สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า (๓ ชั่วโมง) ๒๑. ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก เหล่าทหารช่างยุทธโยธา (๓ ชั่วโมง) ๒๒. เชิญวิทยากรจากสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ บรรยายการต่อต้านทุจริตในวิชาชีพกฎหมายของหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารช่างยุทธโยธา (๓ ชั่วโมง) ๒๓. เชิญวิทยากรจากสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ บรรยายการต่อต้านทุจริตในวิชาชีพกฎหมายของหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารช่างยุทธโยธา (๓ ชั่วโมง) ๒๔. ปลุกฝังให้มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานและการใช้ชีวิตประจำวันในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก เหล่าทหารสรรพาวุธ (๓ ชั่วโมง) ๒๕. ขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. บรรยายในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขึ้นพันจำเอก เหล่าทหารพลาธิการ (๓ ชั่วโมง) ๒๖. ขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. บรรยายในหลักสูตรนายทหารพลาธิการ ขึ้นนายนาวา (๓ ชั่วโมง)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		๒๗. บรรยายพิเศษหัวข้อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะขั้นพนักงาเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารแพทย์ (๓ ชั่วโมง) ๒๘. บรรยายพิเศษหัวข้อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหลักสูตรเหล่าทหารแพทย์ชั้นนายเรือ ใน ๘ ก.ค. ๖๒ (๓ ชั่วโมง) ๒๙. บรรยายพิเศษหัวข้อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกองทัพอเรือ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขั้นพนักงาเอก เหล่าทหารอุทกศาสตร์ (๒ ชั่วโมง) ๓๐. บรรยายพิเศษหัวข้อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของกองทัพอเรือ ในหลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขั้นพนักงาเอก เหล่าทหารอุทกศาสตร์ (๒ ชั่วโมง) ๓๑. จัดเตรียมบุคลากรสำหรับสำหรับเป็นวิทยากร หลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขั้นพนักงาเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารวิทยาศาสตร์ (๔ ชั่วโมง) ๓๒. จัดเตรียมบุคลากรสำหรับสำหรับเป็นวิทยากร หลักสูตรอาชีพเพื่อเลื่อนฐานะ ขั้นพนักงาเอก พรรคพิเศษ เหล่าทหารวิทยาศาสตร์ (๔ ชั่วโมง) ๓๓. บรรยายหัวข้อด้านทุจริตศึกษา ในหลักสูตรวิทยาลัยกองทัพอเรือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๑๒ ชั่วโมง) ๓๔. บรรยายหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในหลักสูตรทหารอาวุโส (๖ ชั่วโมง) ๓๕. บรรยายหัวข้อการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อเอาผิด

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
		เกี่ยวกับการทุจริต และยื่นบัญชีทรัพย์สิน โดยวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในหลักสูตรวิทยาลัยกองทัพเรือ (๑๒ ชั่วโมง) ๓๖. บรรยายหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในหลักสูตรพรรคนาวัน (๖ ชั่วโมง) ๓๗. บรรยายหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยวิทยากรจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในหลักสูตรพรรคกลิน เดือนกันยายน ๒๕๖๒ (๖ ชั่วโมง)

หน่วยงาน กองทัพอากาศ

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)	๑. ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ ได้นำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเข้ามาสอดแทรกการเรียนการสอนให้แก่ นนอ. ชั้นปีที่ ๔ ในเนื้อหาบางส่วนของรายวิชา หลักสูตรบริหารรัฐกิจ จำนวน ๒ คาบ (๖ ชั่วโมง) ๒. กำหนดดำเนินการปรับใช้ในหลักสูตรของกองทัพอากาศ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ ดังนี้ ๑) หลักสูตรนายทหารประทวน ๒) หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับหมวด ๓) หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง ๔) หลักสูตรนายทหารอากาศอาวุโส ๕) หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ ๖) หลักสูตรกองทัพอากาศ	๑. การบรรยายพิเศษ เรื่อง "การสร้างจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต" ๒. หลักสูตรนายทหารสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ชั้นเรืออากาศรุ่นที่ ๔๖ ๓. หลักสูตรเจ้าหน้าที่สื่อสารประจำอากาศยาน รุ่นที่ ๒๖ โดยจัดการสอนในวิชาคุณธรรมและจริยธรรม ๔. กิจกรรมไหว้ครูของ รร.ดย. ทอ.ดย.ทอ.อย. ๕. โครงการปฏิบัติธรรมของ รร.ดย.ทอ.ดย.ทอ.อย. ๖. กิจกรรมดนตรี Happy Hour ณ โรงพยาบาลสีกันฯ ๗. จัดการบรรยายพิเศษ เรื่อง "การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต"

๓. กระทรวงการคลัง

หน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้	๑. สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย รัฐวิสาหกิจ(สคร.) ได้ดำเนินการศึกษา ข้อมูลและรายละเอียดโดยได้จัดทำคำขอ งบประมาณโครงการขับเคลื่อน สคร. สู่องค์กรคุณธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีการกำหนดหลักสูตรด้านทฤษฎี ศึกษาผนวกไว้ในหลักสูตรของโครงการ ดังกล่าว (ดำเนินการจัดอบรม จำนวน ๒ ครั้ง ในไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒)	สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย รัฐวิสาหกิจ (สคร.) หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๖ แห่ง นำไปใช้ ๒๘ แห่ง

๔. กระทรวงมหาดไทย

หน่วยงาน กระทรวงมหาดไทย

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้	๑. สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย ได้ประยุกต์ใช้ในการ ฝึกอบรมให้แก่บุคลากรในสังกัด สำนักงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย โดยได้บรรจุ เนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล คุณลักษณะพื้นฐานของคนไทย ๕ ประการ การป้องกันการทุจริต ช่องทางและวิธีการ ร้องเรียนการทุจริต (ผ่านศูนย์ดำรงธรรม) ศีลธรรมในหลักสูตรหลัก/โครงการ ฝึกอบรมของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ๑. หลักสูตรฝึกอบรมของกระทรวง มหาดไทย ในหลักสูตรนักปกครองระดับสูง หัวข้อวิชา “การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคม ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” ๒. หลักสูตรฝึกอบรมของสำนักงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยในทุกหลักสูตร/ โครงการฝึกอบรม ทั้งข้าราชการระดับ บริหาร อำนวยการ วิชาการ และทั่วไป อาทิ ธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการ	๑. สถาบันดำรงราชานุภาพ ๑. หลักสูตรฝึกอบรมของ กระทรวงมหาดไทย ในหลักสูตร นักปกครองระดับสูง หัวข้อวิชา “การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ ไม่ทนต่อการทุจริต” ๒. หลักสูตรฝึกอบรมของ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ในทุกหลักสูตร/โครงการฝึกอบรม ทั้งข้าราชการระดับบริหาร อำนวยการ วิชาการ และทั่วไป อาทิ ธรรมาภิบาลในการบริหารและ จัดการและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตและประพฤติมิชอบและ ลดความเสี่ยงเชิงจริยธรรม ฯลฯ - พัฒนาหลักสูตรกลาง เพื่อ พัฒนาบุคลากรสำหรับศตวรรษ ที่ ๒๑ เสริมสร้างให้บุคลากร กลุ่มเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และลดความเสี่ยงเชิงจริยธรรม ฯลฯ - พัฒนาหลักสูตรกลาง เพื่อพัฒนาบุคลากรสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ เสริมสร้างให้บุคลากร กลุ่มเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานมีคุณลักษณะตามวัฒนธรรมอันพึงประสงค์ของคนไทย ๕ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อ ๒. สำนักอำนวยการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ดำเนินการดังนี้ ๑. ดำเนินการฝึกอบรมข้าราชการบรรจุใหม่ จำนวน ๒ รุ่นๆ ละ จำนวน ๑๐ วัน รวม ๑๔๕ คน ๒. ดำเนินการโครงการเสริมสร้างจริยธรรมป้องกันและต่อต้านการทุจริต ระยะเวลา ๒ วัน จำนวน ๕๔ คน งบประมาณ ๑๒๕,๓๖๘ บาท	มีคุณลักษณะตามวัฒนธรรมอันพึงประสงค์ของคนไทย ๕ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อ ๒. สำนักอำนวยการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ดำเนินการดังนี้ ๑. ดำเนินการฝึกอบรมข้าราชการบรรจุใหม่ จำนวน ๒ รุ่นๆ ละ จำนวน ๑๐ วัน รวม ๑๔๕ คน ๒. ดำเนินการโครงการเสริมสร้างจริยธรรมป้องกันและต่อต้านการทุจริต ระยะเวลา ๒ วัน จำนวน ๕๔ คน

หน่วยงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สอ.)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้	๑. สอ. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยให้สถานศึกษาสังกัดอปท. ทุกแห่งนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามช่วงอายุของนักเรียน และบูรณาการจัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม โดยให้ดำเนินการตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป และให้ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ศึกษานิเทศก์ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา และรายงานให้ สอ. ทราบเป็นรายภาคเรียน โดยให้เริ่ม	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สอ.) มีสถานศึกษาในสังกัด ประกอบด้วย ๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน ๑๘,๘๑๐ ศูนย์ ๒. โรงเรียน จำนวน ๑,๗๒๖ แห่ง โดยให้สถานศึกษาสังกัด อปท. ทุกแห่งนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามช่วงอายุของนักเรียน และบูรณาการจัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม โดยให้ดำเนินการ

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	รายงานตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ดังนี้ ๑.๑ ให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล) ทุกแห่งนำหลักสูตรด้านทุจริต แผนการจัดประสบการณ์ “รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันการทุจริต” ระดับปฐมวัยนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามช่วงอายุของนักเรียน ๑.๒ ให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาทุกแห่ง นำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา “รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต” ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา นำไปจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม ตามแนวทาง ดังนี้ ๑) นำไปจัดการสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ๒) นำไปใช้ในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ๓) นำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สาระหน้าที่พลเมือง สาระศาสนา จริยธรรม) ๔) นำไปจัดการเรียนการสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการตามข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ ให้ดำเนินการตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ทั้งนี้ ให้นำกิจกรรมในหลักสูตร “โตไปไม่โกง” ที่สถานศึกษาได้ดำเนินการแล้วมาบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามระดับชั้นที่จัดการเรียนการสอน ๕) ให้ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ศึกษา นิเทศก์ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร	ตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	ด้านทฤษฎีศึกษา และรายงานให้ สด. ทราบ เป็นรายภาคเรียนโดยให้เริ่มรายงานตั้งแต่ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ๒. จัดส่งบุคลากรสังกัด อบท. เข้าร่วมอบรม วิทยากรตัวคุณโครงการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะ ผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ ประสบการณ์ สร้างวิทยากร เครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับการสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนรวม ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ใน ๕ ภูมิภาค ภูมิภาคละ ๒๐ คน ให้กับ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ในสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ๓. สด. ได้จัดทำแบบรายงานเพื่อเป็นการ ติดตามผลและรับทราบปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามแบบรายงาน ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา โดยกรอกข้อมูลรายงานผลผ่านทาง QR CODE	ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารในสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เข้าร่วมอบรมวิทยากรตัวคุณ โครงการปลูกฝังวิถีคิดแยกแยะ ผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม กับสำนักงาน ป.ป.ช. ใน ๕ ภูมิภาค ภูมิภาคละ ๒๐ คน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ รวบรวมผลการดำเนินงานของ อบท. และสถานศึกษาในสังกัด และจะ รายงานผลให้สำนักงาน ป.ป.ช. ทราบต่อไป (ทั้งนี้ กำหนดการ รายงานภายในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๓ เพื่อให้ครบ ๑ ปีการศึกษา เพื่อลดภาระงานของสถานศึกษา)

๕. สำนักงาน ก.พ.

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำ หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้	สำนักงาน ก.พ. ได้เตรียมการปรับปรุง หลักสูตรโดยได้บูรณาการหัวข้อวิชาตาม หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาสำหรับการ ฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training) ของข้าราชการระดับต่างๆ ดังนี้ ๑. หลักสูตรการเป็นข้าราชการที่ดี กลุ่มเป้าหมาย : ข้าราชการบรรจุใหม่ ระยะเวลาฝึกอบรม : ๓-๖ ชั่วโมง หัวข้อวิชา : (๑) บทบาทและหน้าที่ของการเป็น ข้าราชการ	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training) ของ ข้าราชการระดับต่างๆ ดังนี้ ๑. หลักสูตรการเป็นข้าราชการที่ดี กลุ่มเป้าหมาย : ข้าราชการบรรจุใหม่ ระยะเวลาฝึกอบรม : ๓-๖ ชั่วโมง หัวข้อวิชา : (๑) บทบาทและหน้าที่ของการ เป็นข้าราชการ (๒) กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมข้าราชการ

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	(๒) กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมข้าราชการ (๓) คุณลักษณะที่ดีของข้าราชการยุคใหม่ (๔) ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ๒. หลักสูตรการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มเป้าหมาย : ข้าราชการที่ปฏิบัติงานมาแล้ว ๑-๕ ปี ระยะเวลาฝึกอบรม : ๓-๖ ชั่วโมง หัวข้อวิชา : (๑) ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม (๒) การวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานทางจริยธรรมและตัวอย่างบุคคลต้นแบบ (๓) การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม และประเด็นความเสี่ยงในการทำงาน (๔) การใช้เครือข่ายพันธมิตรในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	(๓) คุณลักษณะที่ดีของข้าราชการยุคใหม่ (๔) ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ๒. หลักสูตรการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มเป้าหมาย : ข้าราชการที่ปฏิบัติงานมาแล้ว ๑-๕ ปี ระยะเวลาฝึกอบรม : ๓-๖ ชั่วโมง หัวข้อวิชา : (๑) ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม (๒) การวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานทางจริยธรรมและตัวอย่างบุคคลต้นแบบ (๓) การแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม และประเด็นความเสี่ยงในการทำงาน (๔) การใช้เครือข่ายพันธมิตรในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

๖. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน่วยงาน.....สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการศึกษา)

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำเสนอ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้นำหัวข้อวิชาจากหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาสอดแทรกในหลักสูตรการฝึกอบรมที่เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น สำหรับหลักสูตรผู้บริหารระดับต้น อาทิ หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ (ผอ.ตร.) หลักสูตรผู้บริหารระดับกลาง อาทิ หลักสูตรผู้กำกับการ (ผกก.) ดังนี้ ๑. โครงการพัฒนาหลักสูตรขณะรับราชการ	๑. หลักสูตรการบริหารการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ภาครัฐร่วมเอกชน (บรอ.) - บรรจุวิชาการป้องกันปราบปรามทุจริต (อภิปราย ๓ ชม., จัดทำบทสรุปผู้บริหาร ๓ ชม.) - กำหนดขอบเขตรายวิชาได้แก่ การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม,

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	(In-service-Training) ยกร่างปรับหลักสูตรการบริหารการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมภาครัฐร่วมเอกชน (บรอ.) - ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ - ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมรามารการ์เดนส์ กทม. - ครั้งที่ ๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุม ๒ อาคาร ๑ ตร. โดยบรรจุวิชาการป้องกันปราบปรามการทุจริต (อภิปราย ๓ ชม., จัดทำบทสรุปผู้บริหาร ๓ ชม.) กำหนดขอบเขตวิชา ได้แก่ การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม, ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต, จิตพอเพียงด้านการทุจริต ๒. โครงการพัฒนาหลักสูตรขณะรับราชการ (In-service-Training) การประชุมเชิงปฏิบัติการปรับปรุงหลักสูตรผู้กำกับการ (ผกก.) - ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ครั้งที่ ๒ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมหลุยส์ เทเวร์น กทม. โดยบรรจุวิชาภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารระดับผู้กำกับการ ๖ ชม. (บรรยาย ๓ ชม., ปฏิบัติ ๓ ชม.) กำหนดขอบเขตวิชา คือ จิตพอเพียงต่อการต้านทุจริต ๓. โครงการพัฒนาหลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ (ผอ.ตร.) ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๔ กันยายน ๖๑ ณ ชลพฤกษ์ รีสอร์ท อำเภอบ้านนา จังหวัด นครนายก โดยหมวดวิชาการเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจมีวินัยและการป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย จริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ หลักสูตรมาภิบาล กำหนดขอบเขตรายวิชา ได้แก่ จิตอาสา ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้บรรจุหลักสูตรจิตพอเพียงด้านการทุจริตเพิ่มเติม โดยกำหนดแผนการดำเนินการ ดังนี้	ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต, จิตพอเพียงต่อการต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตรเสนอ ก.ตร.ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรม ๒. หลักสูตรผู้กำกับการ (ผกก.) - บรรจุวิชา ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารระดับผู้กำกับการ ๖ ชม. (บรรยาย ๓ ชม., ปฏิบัติ ๓ ชม.) - กำหนดขอบเขตรายวิชา คือ จิตพอเพียงต่อการต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตรเสนอ ก.ตร.ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรม ๓. หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ (ผอ.ตร.) - หมวดวิชาการเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจมีวินัยและการป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย จริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ หลักสูตรมาภิบาล - กำหนดขอบเขตรายวิชา ได้แก่ จิตอาสา ศาสตร์พระราชาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้บรรจุหัวข้อจิตพอเพียงต่อการต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตรเสนอ ก.ตร.ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรม

นโยบาย	การดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
	๑. หลักสูตรการบริหารการรักษาสงบเรียบร้อยของสังคมภาครัฐร่วมเอกชน (บรอ.) - บรรจุวิชาการป้องกันปราบปรามการทุจริต (อภิปราย ๓ ชั่วโมง จัดทำบทสรุปผู้บริหาร ๓ ชั่วโมง) - กำหนดขอบเขตรายวิชา ได้แก่ การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม, ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต และจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตร เสนอ ก.ตร. ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรม ๒. หลักสูตรผู้กำกับการ (ผกก.) - บรรจุวิชา ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารระดับผู้กำกับการ ๖ ชม. (บรรยาย ๓ ชั่วโมง ปฏิบัติ ๓ ชั่วโมง) - กำหนดขอบเขตรายวิชา คือ จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตร เสนอ ก.ตร. ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรม ๓. หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ (ฟอ.ตร.) - หมวดวิชาการเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจมีวินัยและการป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย จริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจหลักธรรมาภิบาล - กำหนดขอบเขตรายวิชา ได้แก่ จิตอาสา ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้บรรจุหัวข้อจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต - นำร่างหลักสูตร เสนอ ก.ตร. ให้ความเห็นชอบและใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรม	

สำนักงาน ป.ป.ช. โดยสำนักด้านทุจริตศึกษา ได้มีหนังสือขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้ง ๕ หลักสูตร โดยสามารถสรุปผลการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ ได้ดังนี้

๑. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต) มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ (พฤษภาคม ๒๕๖๒) ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวนสถานศึกษา ๒๙,๘๗๑ แห่ง นำไปใช้ ๒๙,๘๗๑ แห่ง

๒) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวนสถานศึกษา ๓,๕๙๗ แห่ง นำไปใช้ ๖๘๕ แห่ง

๓) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จำนวนสถานศึกษา ๙๒๘ แห่ง นำไปใช้ ๓๔ แห่ง โดยในภาคเรียนที่ ๒ จะนำไปใช้ครอบคลุมทั้งหมด โดยกำหนดเป็นรายวิชาเลือกเสรี

๔) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวนสถานศึกษา ๙๑๔ แห่ง นำไปใช้ ๙๑๔ แห่ง โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับ ปวช. รหัสวิชา ๒๐๐๐-๒๐๐๐๗ และ ๓๐๐๐-๓๐๐๕ ระดับ ปวส. ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ ไม่มีหน่วยกิต (๐-๒-๐)

๕) สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวนสถานศึกษา ๔๓๗ แห่ง กำหนดนำไปใช้ในปีการศึกษา ๒๕๖๒

๖) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวนสถานศึกษาแบ่งเป็น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑๘,๘๑๐ ศูนย์ และโรงเรียน จำนวน ๑,๗๒๖ แห่ง นำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปปรับใช้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

๒. หลักสูตรอุดมศึกษา (วัยใสใจสะอาด “Youngster with good heart”) มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

๑) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑๕๖ แห่ง นำไปใช้ ๓๘ แห่ง

๒) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม)

๓. หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ (หลักสูตรตามแนวทางการรับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ) มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

๑) กระทรวงกลาโหม

๑.๑ กระทรวงกลาโหม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

๑.๒ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย

๑.๓ กองทัพบก โดยกรมยุทธศึกษาทหารบก

๑.๔ กองทัพเรือ โดยกรมยุทธศึกษาทหารเรือ

๑.๕ กองทัพอากาศ โดยกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

๒) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยกองบัญชาการการศึกษา

๔. หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช./บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ (สร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต) มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

๑) หน่วยงานภาครัฐ ๒๐ กระทรวง นำไปใช้ ๑๖ กระทรวง

๒) หน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ ๕๖ แห่ง นำไปใช้ ๒๘ แห่ง

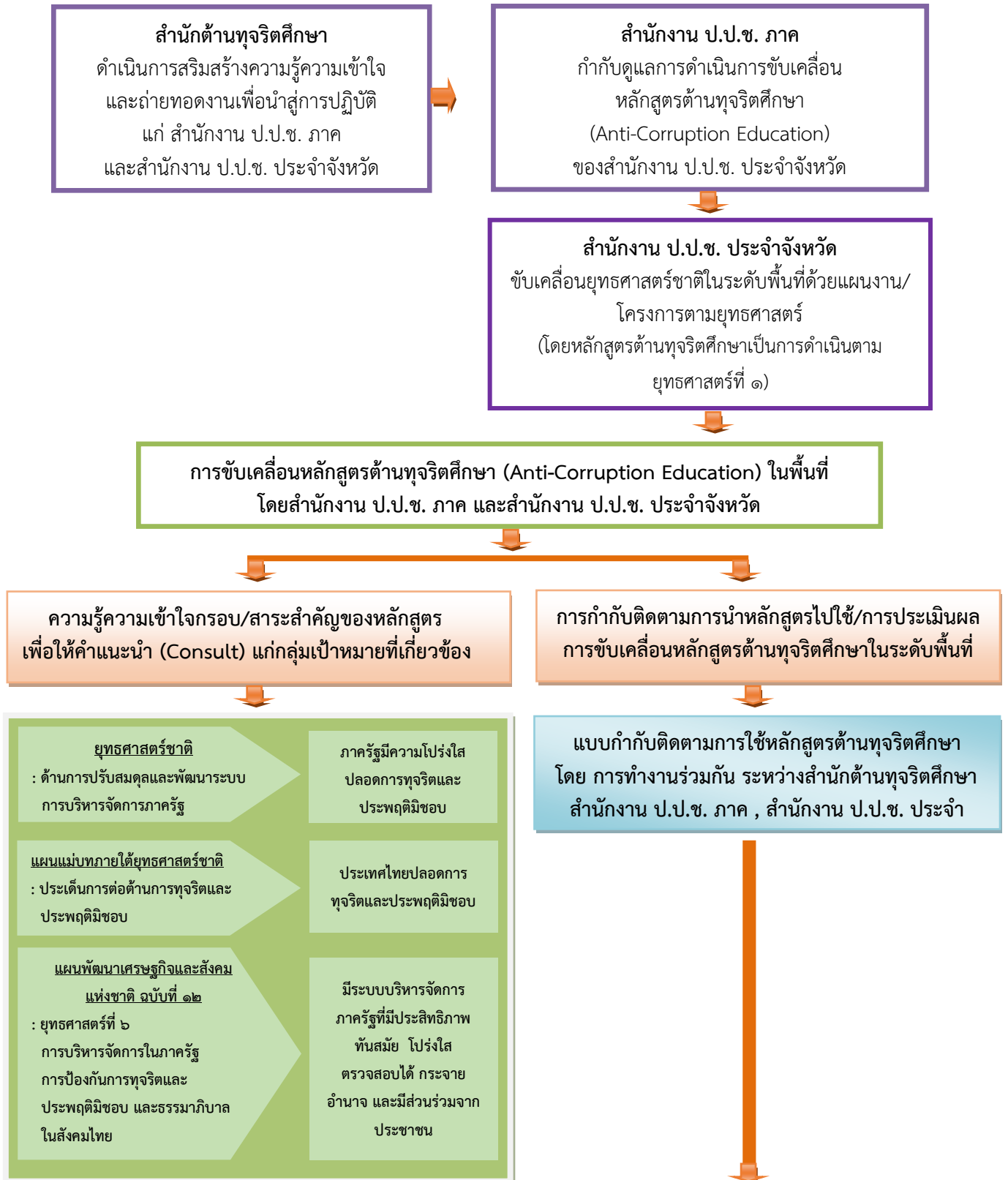
๕. หลักสูตรโค้ช (โค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต) มีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการฝึกอบรมโค้ชภาคประชาสังคมในระดับพื้นที่จังหวัด จำนวน ๗๖ จังหวัด และ ๑ เขตปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร)

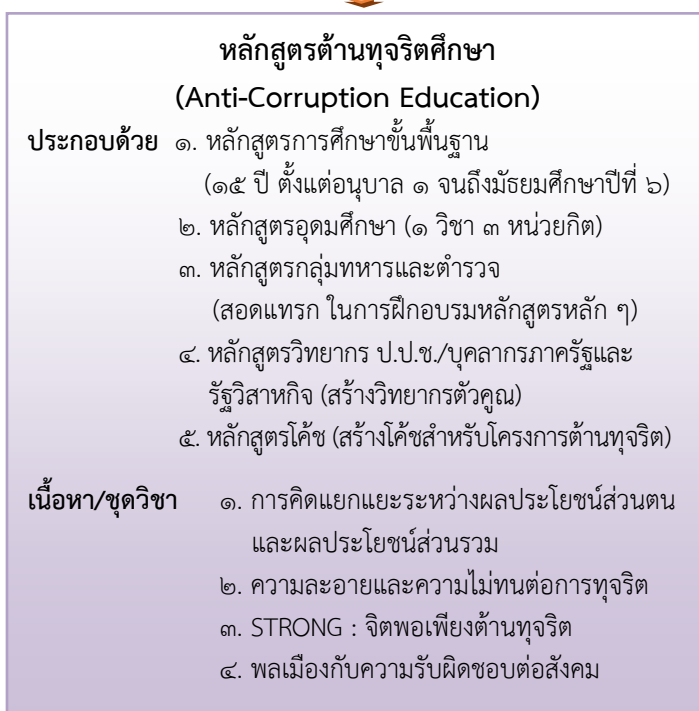
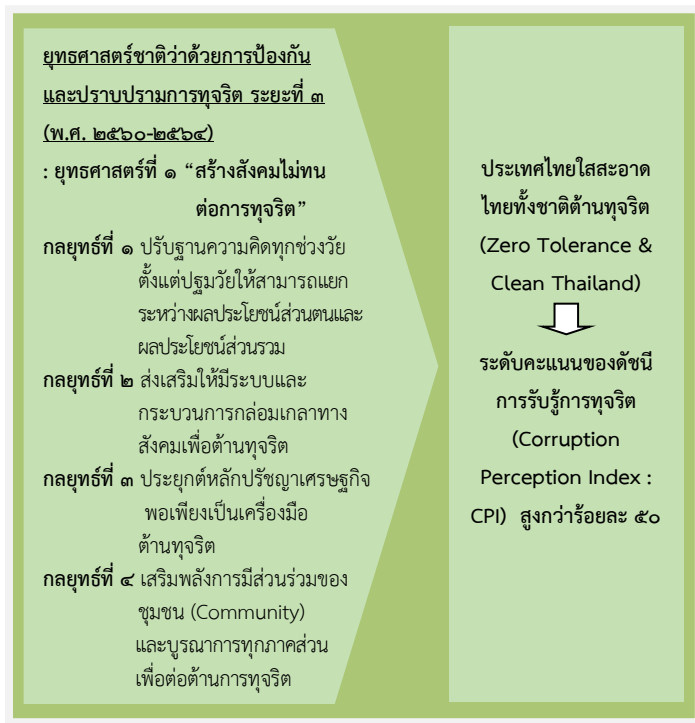
ทั้งนี้ ภายหลังจากการติดตามผลการขับเคลื่อนในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ ทำให้ทราบว่า มีหลักสูตรที่ไม่สามารถขับเคลื่อนการนำไปใช้ตามหน่วยงานเป้าหมายที่กำหนด เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร และหลักสูตรอุดมศึกษา

สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาจะดำเนินการประเมินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้การนำไปใช้ในการเรียนการสอนครบรอบ ๑ ปีการศึกษา และเป็นไปตามวงรอบงบประมาณ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

หมายเหตุ ข้อมูลปรับปรุง ณ วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๓

บทที่ ๓
แนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทฤษฎีการศึกษา

๑. แบบ สดศ. ๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบ สดศ. ๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน/นักศึกษา)

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทฤษฎีการศึกษา

๑. ชื่อสถานศึกษา สังกัด

๒. ผู้ให้ข้อมูล ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา ☐ ครูผู้สอน ☐ นักเรียน/นักศึกษา

๓. จำนวนผู้เรียน คน

๔. เปิดสอนชั้น ☐ ปฐมวัย ☐ ปฐมวัย - ป.๑ ☐ ปฐมวัย - ม.๓ ☐ ม.๑ - ม.๖ ☐ ปฐมวัย - ม.๖
☐ อื่นๆ ระบุ

๕. แนวทางการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

☐ ๑) จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ชั้น

☐ ๒) บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น

☐ ๓) บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

ชั้น

☐ ๔) จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชั้น

๔.๑) ☐ กิจกรรมแนะแนว

๔.๒) ☐ กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ☐ ลูกเสือ ☐ เนตรนารี ยุวกาชาด ☐ ผู้บำเพ็ญประโยชน์
☐ ชุมนุม/ชมรม

๔.๓) ☐ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

☐ ๕) จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา ชั้น

☐ ๖) อื่นๆ ระบุ

๖. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๖.๑ เนื้อหา/ชุดการสอน

.....

.....

.....

.....

๖.๒ สื่อประกอบการเรียนรู้

.....

.....

.....

/๖.๓ เครื่องมือวัด...

๖.๓ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

๗. ผลการนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

๙. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้กำกับติดตาม
(.....)

ตำแหน่ง
...../...../.....

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่

พื้นที่เก็บข้อมูล ณ

๒. แบบ สดศ. ๒ หลักสูตรอุดมศึกษา

แบบ สดศ. ๒ หลักสูตรอุดมศึกษา
(ผู้บริหารสถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา)

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา

๑. ชื่อสถาบันการศึกษาสังกัด

๒. ผู้ให้ข้อมูล ☐ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ☐ อาจารย์ผู้สอน ☐ นักศึกษา

๓. จำนวนผู้เรียน คน

๔. เปิดสอนระดับ ☐ ปวช. ☐ ปวส.

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

☐ อื่นๆ ระบุ

๕. แนวทางการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

☐ ๑) จัดทำเป็น ๑ รายวิชา จำนวน ๓ หน่วยกิต

☐ ๒) จัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนนำเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ
ไปปรับใช้/ประยุกต์ใช้ในรายวิชา

☐ ๓) จัดทำเป็นวิชาเลือก

☐ ๔) อื่นๆ ระบุ

๖. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๖.๑ เนื้อหา/ชุดการสอน

.....
.....
.....
.....

๖.๒ สื่อประกอบการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

๖.๓ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

/๗. ผลการนำ...

๗. ผลการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๙. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้กำกับติดตาม
(.....)

ตำแหน่ง
...../...../.....

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่

พื้นที่เก็บข้อมูล ณ

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา

๑. ชื่อหน่วยงานสังกัด

๒. ผู้ให้ข้อมูล ☐ ทหาร ☐ ตำรวจ ระดับตำแหน่ง

๓. จำนวนผู้เรียน/ผู้อบรม คน

๔. แนวทางการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

กลุ่มทหาร หลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ (๓ ระยะ)

- ☐ ๑) ระยะสั้น ๒ – ๔ เดือน ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๓ – ๔ ชม.
☐ ๒) ระยะกลาง ๔ – ๖ ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๖ – ๘ ชม.
☐ ๓) ระยะกลาง ๖ – ๑๒ ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๙ – ๑๒ ชม.
☐ ๔) การบรรยายพิเศษ (ระยะเวลาการอบรมน้อยกว่า ๒ เดือน หรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน)
☐ ๕) อื่นๆ ระบุ

กลุ่มตำรวจ

- ☐ ๑) หลักสูตรการฝึกอบรมที่เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๓ ชม.
☐ ๒) หลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจ ให้มีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า ๑๖ ชม.
☐ ๓) การบรรยายพิเศษ หรือใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
☐ ๔) อื่นๆ ระบุ

๕. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๕.๑ เนื้อหา/ชุดการสอน

.....
.....
.....
.....

๕.๒ สื่อประกอบการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

๕.๓ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....
.....
.....

๖. ผลการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้กำกับติดตาม
(.....)

ตำแหน่ง
...../...../.....

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่

พื้นที่เก็บข้อมูล ณ

๔. แบบ สตศ. ๔ หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช./บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

แบบ สตศ. ๔ หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช./บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ
(วิทยากร ป.ป.ช. บุคลากรภาครัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ)

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

๑. ชื่อหน่วยงานสังกัด

๒. ผู้ให้ข้อมูล ☐ วิทยากร ป.ป.ช. ☐ บุคลากรภาครัฐ ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตำแหน่ง

๓. จำนวนผู้ฝึกอบรม คน

๔. แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้

☐ ๑) ฝึกอบรมให้กับบุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช.

☐ ๒) ฝึกอบรมให้บุคลากรภาครัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ ๓) บูรณาการกับหลักสูตรฝึกอบรมในระดับต่างๆ ของสำนักงาน ก.พ.

☐ ๔) อื่นๆ ระบุ

๕. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๕.๑ เนื้อหา/ชุดการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๒ สื่อประกอบการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๓ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

/๖. ผลการนำ...

๖. ผลการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้กำกับติดตาม
(.....)

ตำแหน่ง
...../...../.....

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่

พื้นที่เก็บข้อมูล ณ

๕. แบบ สดศ. ๕ หลักสูตรโค้ช

แบบ สดศ. ๕ หลักสูตรโค้ช
(เจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. โค้ช STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต บุคลากรภาครัฐ)

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา

๑. ชื่อหน่วยงานสังกัด

๒. ผู้ให้ข้อมูล ☐ เจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ☐ โค้ช STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ☐ บุคลากรภาครัฐ

๓. จำนวนผู้ฝึกอบรม คน

๔. แนวทางการนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปใช้

☐ ๑) ฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช.

☐ ๒) ฝึกอบรมให้กับโค้ช STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

☐ ๓) ฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐ

☐ ๔) อื่นๆ ระบุ

๕. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๕.๑ เนื้อหา/ชุดการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๒ สื่อประกอบการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

๕.๓ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

/๖. ผลการนำ...

๖. ผลการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้กำกับติดตาม
(.....)

ตำแหน่ง
...../...../.....

เก็บข้อมูลเมื่อวันที่

พื้นที่เก็บข้อมูล ณ

บทที่ ๔
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริต
และประพจน์มิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

ภาคีรัฐที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปลอดการทุจริตและประพจน์มิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ มีวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัว ละอายต่อการทุจริตประพจน์มิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี ๒๕๘๐

สถานการณ์ปัญหาการทุจริตและประพจน์มิชอบของส่วนราชการ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการของการทุจริตที่มีรูปแบบที่สลับซับซ้อน ปัญหาการขาดจิตสำนึกในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้รัฐและประเทศชาติได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง มีการสูญเสียงบประมาณแผ่นดินไปกับการทุจริตที่อาจมีความยากและซับซ้อนต่อการตรวจสอบของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณมาก ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งนี้ ถึงแม้ทุกภาคส่วนในสังคมมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทและภาระหน้าที่ของตนเองเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การรับรู้การทุจริตของประเทศไทยยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา อันสะท้อนได้จากดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยที่ถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ ๙๖ จาก ๑๘๐ ประเทศทั่วโลกในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ การแก้ไขปัญหาการทุจริต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างบูรณาการ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพจน์มิชอบ มีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภาคีรัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพจน์มิชอบ ผ่านการพัฒนาค้นและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพจน์มิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและหล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพจน์มิชอบ ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ได้แก่

๑) การป้องกันการทุจริตและประพจน์มิชอบ ที่มุ่งการพัฒนาค้นและการพัฒนาระบบในส่วนการพัฒนาคน เน้นการปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคม โดยกลุ่มเด็กและเยาวชน เน้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา กลุ่มประชาชนทั่วไป เน้นการสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมสุจริต ควบคู่กับส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพจน์มิชอบ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งเสริมการ

สร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน พร้อมกับสร้างจิตสำนึกและค่านิยมของบุคลากรในการต่อต้านการทุจริต สนับสนุนการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง สอดส่อง และแจ้งเบาะแสการทุจริต พร้อมทั้งจัดให้มีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส กลุ่มนักการเมืองให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นให้มีเจตนาธรรมที่แน่วแน่ ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมืองอย่างเข้มข้น

ในส่วนของการพัฒนา “ระบบ” จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือและมาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปิดโอกาสในการกระทำการทุจริต ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากและมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบและลงโทษ พร้อมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อภาครัฐ โดยการเพิ่มโทษให้หนัก และการตัดสินคดีที่มีความรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้การกระทำการทุจริตเป็นสิ่งที่ “ได้” ไม่คุ้ม “เสีย” ทั้งนี้ ในการดำเนินการตามแนวทางของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบมีเป้าหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ ประชาชนคนไทยมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต และคดีทุจริตลดลงทั้งในส่วนคดีของหน่วยงานและคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง โดยมีโครงการสำคัญที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันขับเคลื่อน คือ โครงการปลูกฝังวิถีคิด สร้างจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต และการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และโครงการสร้างนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตอย่างมีส่วนร่วม

๒) การปราบปรามการทุจริต มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนการสืบสวน/ตรวจสอบเบื้องต้น การดำเนินการทางคดี การยึด/อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งทางวินัยและอาญา ให้มีความรวดเร็ว การปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัลการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลที่สนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งรวมถึง การเชื่อมโยงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงาน การบูรณาการงานคดีการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย การจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ การดำเนินการตามแผนย่อยการปราบปรามการทุจริตต้องการบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ โครงการสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อน คือ โครงการสร้างนวัตกรรมการปราบปรามการทุจริตเชิงรุก

ส่วนที่ ๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๑ บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ จัดทำขึ้นภายใต้ความจำเป็นในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาการทุจริตของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ โดยได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือ กลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ได้สร้างให้ทุกภาคส่วนในสังคมเกิดความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทและภาระหน้าที่ของตนเองเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาความรุนแรงในการทุจริต สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการของการทุจริตซึ่งมีรูปแบบที่ลึกลับซับซ้อน ปัญหาการขาดจิตสำนึกในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม โดยสถานการณ์ปัญหาการทุจริตที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือการรวมตัวกันเพื่อร่วมกระทำความทุจริต ร่วมกันฉ้อโกงรัฐ โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้งบประมาณมาก ทำให้รัฐและประเทศชาติได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง จากการสูญเสียงบประมาณแผ่นดินไปกับการทุจริตที่อาจมีความยากและซับซ้อนต่อการตรวจสอบของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้ยึดแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นกรอบในการจัดทำ โดยแผนแม่บทฯ มี ๒ แนวทางการพัฒนาหลัก ดังนี้ (๑) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรม “คน” โดยการปลูกฝังวิธีคิดในกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนเพื่อปลูกฝัง “คนรุ่นใหม่” ให้มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อไปในอนาคตและการปรับ “ระบบ” โดยการสร้างนวัตกรรมต่อต้านการทุจริต เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน เท้าตันพลวัตของการทุจริต ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบ แจ้งข้อมูล และชี้เบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งจะนำไปสู่การลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ (๒) การปราบปรามการทุจริต มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งในด้านของการดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เฉียบขาด เป็นธรรม และการพัฒนาปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปี โดยใช้ดัชนีการรับรู้การทุจริต เป็นเป้าหมายในการดำเนินการของแผนแม่บทฯ ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศไทยมีอันดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๒๐ ของโลก

๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง

๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดย
ประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๓ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๑.๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

๔.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของ
ประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๖ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔.๖.๑ ประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริต
และประพฤติมิชอบ

๔.๖.๒ บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

๔.๖.๓ การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาด
เป็นธรรม และตรวจสอบได้

๔.๖.๔ การบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบ

๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
ประเทศไทย ปลอดการ ทุจริตและ ประพฤติ มิชอบ	ดัชนีการรับรู้ การทุจริตของ ประเทศไทย (อันดับ/คะแนน) (อันดับ/คะแนน)	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๕๔ และ/หรือได้คะแนน ไม่ต่ำกว่า ๕๐ คะแนน	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๔๓ และ/หรือได้คะแนนไม่ ต่ำกว่า ๕๗ คะแนน	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๓๒ และ/หรือได้ คะแนนไม่ต่ำกว่า ๖๒ คะแนน	อยู่ในอันดับ ๑ ใน ๒๐ และ/หรือได้ คะแนนไม่ต่ำกว่า ๗๓ คะแนน

ส่วนที่ ๓

แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วน ตื่นตัว ละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุน ให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ประชาชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการสอดส่อง เฝ้าระวัง ให้ข้อมูล แจ้งเบาะแสการทุจริต และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่น ๆ โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นนี้ได้กำหนด แผนย่อยไว้ ๒ แผน คือ

๓.๑ แผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตให้เห็นภาพในมิติต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า นั้นตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่า ประชาชนและสังคมจะตื่นตัวต่อการทุจริต ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศ มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้าน การทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยจะได้รับกระบวนการ กล่อมเกลาทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหาย ต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ประชาชนจะมีวิถีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะ ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมจะหล่อหลอมให้ประชาชนจะไม่ กระทำการทุจริตเนื่องจากมีความละอายต่อตนเองและสังคม และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผล ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมด้วย และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดสภาวะ การลงโทษทางสังคมต่อการกระทำ รวมทั้งประชาชนคนไทยทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่าง เข้มขัน ผ่านกระบวนการเลือกตั้งและกระบวนการเข้าสู่อำนาจของตัวแทนของประชาชนทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินการตาม เจตจำนงทางการเมืองมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องบริหารประเทศอย่างสุจริตและโปร่งใส โดยกระบวนการนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยจะมีกลไก การตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า การทุจริตน่าจะทวีความรุนแรง ชับซ้อน และยากแก่การ ตรวจสอบมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและ พลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางการทุจริตที่ยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น แต่สภาวะทาง สังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริตลดลง ส่งผลให้ กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกัน การทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายต่อประเทศ ควรมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกันการทุจริตให้มีความเข้มแข็ง

และมีประสิทธิภาพในทุกหน่วยของสังคมทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ สอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและร่วมตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐตามความเหมาะสม โดยมีการวางมาตรการคุ้มครองพยานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาการทุจริตและสร้างพลังร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ และกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความสุจริตและความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และเป็นธรรม นอกจากนี้ ต้องกำหนดให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและรวดเร็วเป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต

๓.๑.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) **ปลูกและปลูกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต และการปลูกฝังและหล่อหลอมวัฒนธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย ทุกระดับ** มุ่งเน้นการปรับพฤติกรรม “คน” โดยการ “ปลูก” และ “ปลุก” จิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี มีวัฒนธรรมสุจริต สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตน สิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม มีความละอายต่อการกระทำความผิด ไม่เพิกเฉยอดทนต่อการทุจริต และเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ รวมถึงการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมสุจริตในระดับชุมชนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่านิยมที่ยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อปลูกฝัง “พลเมืองไทยในอนาคต” ให้มีความเป็นพลเมืองเต็มขั้น สามารถทำหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสำนึกยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

๒) **ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต** โดยการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเปิดเผย โปร่งใส ถูกต้องเป็นธรรม ไม่คดโกง รู้จักแยกแยะเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร โดยการสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยงและแจ้งเบาะแส เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้ โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

๓) **พัฒนาค่านิยมของนักการเมืองให้มีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม** เนื่องจากผู้บริหารประเทศ/ท้องถิ่น/ชุมชน ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไปในสังคม เพื่อเป็นต้นแบบแก่ประชาชน เด็ก เยาวชน และสังคมโดยรวม โดยนอกเหนือจากคุณสมบัติตามที่กำหนดตามกฎหมายแล้ว ผู้บริหารประเทศต้องมีคุณสมบัติทางจริยธรรมด้วย มีการพัฒนาระดับการมีจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อสร้างนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง

๔) **ปรับ “ระบบ” เพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ** มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน และมีความเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต โดยการ

พัฒนาเครื่องมือ เพื่อสร้างความโปร่งใส มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และการบูรณาการติดตามประเมินผลการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐและรัฐวิสาหกิจตั้งแต่ขั้นวางแผนก่อนดำเนินงาน ขั้นระหว่างการทำงาน และขั้นสรุปผลหลังการดำเนินโครงการ

๕) ปรับระบบงานและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนการใช้ดุลพินิจเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการของภาครัฐ ลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนตรวจสอบได้ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อลดการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต รวมถึงการสร้าง ความโปร่งใสในการบริการข้อมูลภาครัฐทั้งระบบ โดยการพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการเข้าถึงข้อมูล รวมถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะสร้างความโปร่งใส และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการของภาครัฐโดยสาธารณชน ซึ่งรวมถึงการมีกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการภาครัฐ เพื่อบูรณาการการทำงานของรัฐและประชาชน รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการตื่นตัวและเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการร่วมเฝ้าระวัง และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่มีอยู่ใกล้ตัว โดยมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับผู้ให้เบาะแส

๓.๑.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑. ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต	ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทย มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๖๐	ร้อยละ ๗๐	ร้อยละ ๘๐
	ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๖๐	ร้อยละ ๗๐	ร้อยละ ๘๐
	ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA	ร้อยละ ๘๐ (๘๕ คะแนนขึ้นไป)	ร้อยละ ๑๐๐ (๘๕ คะแนนขึ้นไป)	ร้อยละ ๘๐ (๙๐ คะแนนขึ้นไป)	ร้อยละ ๑๐๐ (๙๐ คะแนนขึ้นไป)
๒. คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง	จำนวนคดีทุจริตในภาพรวม	ลดลงร้อยละ ๑๐	ลดลงร้อยละ ๕๐	ลดลงร้อยละ ๗๐	ลดลงร้อยละ ๘๐
	จำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงาน - จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต)	ลดลงร้อยละ ๑๐	ลดลงร้อยละ ๕๐	ลดลงร้อยละ ๗๐	ลดลงร้อยละ ๘๐
	- จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริต	ลดลงร้อยละ ๑๐	ลดลงร้อยละ ๕๐	ลดลงร้อยละ ๗๐	ลดลงร้อยละ ๘๐
	จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ลดลงร้อยละ ๒๕	ลดลงร้อยละ ๕๐	ลดลงร้อยละ ๘๐	ลดลงร้อยละ ๙๐

๓.๒ แผนย่อยการปราบปรามการทุจริต

การจะบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ กลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตจะต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายจะต้องมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีจะต้องมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้คดีความมีปริมาณลดลง แนวทางในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมุ่งทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษ ทั้งทางวินัยและอาญาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรมเพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริต ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) **เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกการปราบปรามการทุจริต** โดยการปรับกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตเข้าสู่ระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย เท้าทันต่อการบิดเบือนทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ในการตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สิน

๒) **ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ** อาทิ ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและกระชับมากขึ้นเพื่อให้การดำเนินการปราบปรามการทุจริตตลอดกระบวนการจนถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเมื่อคดีถึงที่สุดเป็นไปอย่างรวดเร็วเห็นผล มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน อาทิ การบูรณาการประสานงานคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ การปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าและซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีความรวดเร็ว การบูรณาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริตให้เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงและพัฒนาระบบและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนปราบปรามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการกับทรัพย์สินหรือผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงินเพื่อให้การติดตามทรัพย์สินคืนยึดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการยักยอก ถ้ายึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ในการปราบปรามการทุจริต และอาชญากรรมข้ามชาติ

๓) **พัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต** โดยการจัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต โดยประมวลจากคดีการทุจริตและผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตของแต่ละหน่วยงานได้ศึกษา และมีความสมรรถนะและความรู้ที่เป็นมาตรฐาน การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตเพื่อให้มีความรู้/ทักษะ/ขีดความสามารถ ที่เป็นมาตรฐานและเท้าทันต่อพลวัตของการทุจริต

๓.๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
การดำเนินคดีทุจริต มีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ	กระบวนการ ดำเนินคดี ทุจริตที่ จำเป็นต้องขอขยาย ระยะเวลาเกินกว่า กรอบเวลาปกติที่ กฎหมายกำหนด	ไม่เกินร้อยละ ๒๕	ไม่เกินร้อยละ ๒๐	ไม่เกินร้อยละ ๑๕	ไม่เกินร้อยละ ๑๐
	จำนวนคดีอาญา ที่หน่วยงาน ได้สวนคดีทุจริต ถูกฟ้องกลับ	ไม่เกินร้อยละ ๔ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง	ไม่เกินร้อยละ ๓ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง	ไม่เกินร้อยละ ๒ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง	ไม่เกินร้อยละ ๑ ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

ภาคผนวก

เนื้อหาชุดวิชาประกอบหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ประกอบด้วยชุดวิชา ๔ ชุดวิชา คือ
ชุดวิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
ชุดวิชาที่ ๒ ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต
ชุดวิชาที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงต้านการทุจริต
ชุดวิชาที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ชุดวิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

ชุดวิชาดังกล่าวเน้นการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืน โดยปรับเปลี่ยนระบบการคิดของคนในสังคมแยกแยะให้ได้ว่า "เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนตน เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม" โดยนำวิธีคิดแบบฐาน ๑๐ (Analog thinking) และฐาน ๒ (Digital thinking) มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน

๑. สาเหตุของการทุจริตและทิศทางการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย

การทุจริตเป็นหนึ่งในประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการจัดการและเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากล เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศล ในปัจจุบันการกล่าวหาและการฟ้องร้องคดีการทุจริตยังมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองมากกว่าช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลในหลายประเทศมีผลการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควร องค์กรระดับโลก หลายองค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียง เนื่องมาจากเหตุผลด้านความโปร่งใส อาจกล่าวได้ว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐสมัยใหม่ซึ่งต่างเป็นที่ทราบกันดีว่าการทุจริตควรเป็นประเด็นแรก ๆ ที่ควรให้ความสำคัญในวาระของการพัฒนาประเทศของทุกประเทศ เห็นได้ชัดว่าการทุจริตส่งผลกระทบอย่างมากกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นการขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ให้ก้าวไปสู่รัฐสมัยใหม่และควรเป็นปัญหาที่ควรจะต้องรีบแก้ไขโดยเร็วที่สุด การทุจริตนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในประเทศที่มีสถานการณ์ดังต่อไปนี้

๑) มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มหรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมาตรการหรือข้อกำหนดดังกล่าวมีความซับซ้อน คลุมเครือ เลือกปฏิบัติเป็นความลับหรือไม่โปร่งใส

๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติเป็นอย่างมากที่จะเลือกใช้อำนาจใด กับใครก็ได้

๓) ไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพหรือองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลและจัดการต่อการกระทำใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก โดยไม่ใช่เพียงเพราะว่าลักษณะประชากรนั้นแตกต่างจากภูมิภาคอื่นที่พัฒนาแล้ว หากแต่เป็นเพราะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนานั้นมีปัจจัยภายในต่าง ๆ ที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเกิดการทุจริต อาทิ (๑) แรงขับเคลื่อนที่อยากมีรายได้เป็นจำนวนมากอันเป็นผลเนื่องมาจากความจน ค่าแรงในอัตราที่ต่ำ หรือมีสถานะความเสี่ยงสูงในด้านต่าง ๆ เช่น ความเจ็บป่วยอุบัติเหตุ หรือการว่างงาน ๒) มีสถานการณ์หรือโอกาสที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้เป็นจำนวนมาก และมีกฎระเบียบต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต ๓) การออกกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้มแข็ง ๔) กฎหมายและประมวลจริยธรรมไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ๕) ประชากรในประเทศยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก ๖) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และเจตจำนงทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จะนำไปสู่การทุจริต ไม่ว่าจะเป็นทุจริตระดับบนหรือระดับล่าง

ก็ตามซึ่งผลที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดเจนนี้อาจมีด้วยกันหลายประการ เช่น การทุจริตทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศด้านความโปร่งใสในแง่ลบ การลงทุนในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักลงทุนต่างชาติลดน้อยลง ส่งผลกระทบทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน หรือการทุจริตทำให้เกิดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมที่กว้างขึ้นของประชากรในประเทศหรืออีกนัยหนึ่งคือระดับความจนนั้นเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มคนรวยกระจุกตัวอยู่เพียงกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มเดียว นอกจากนี้การทุจริตยังทำให้การสร้างและปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ของประเทศนั้นลดลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งยังอาจนำพาประเทศไปสู่วิกฤติทางการเงินที่ร้ายแรงได้อีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด (ParadigmShift) จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริต ตามคำปราศรัยของประธานที่ได้กล่าวต่อที่ประชุมองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ว่า “การทุจริตเป็นหนึ่งในความท้าทายที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้นำโลกควรจะเพิ่มความพยายามขึ้นเป็นสองเท่าที่จะสร้างเครื่องมือที่มีความเข้มแข็งเพื่อรื้อระบบการทุจริตที่ซ่อนอยู่ออกให้หมดและนำทรัพย์สินกลับคืนให้กับประเทศ ดันทางที่ถูกขโมยไป...” ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่ผู้นำโลกเท่านั้นที่ต้องจริงจังมากขึ้นกับการต่อต้านการทุจริต เราทุกคนในฐานะประชากรโลกก็มีความจำเป็นที่จะต้องเอาใจจริงเอาใจกับการต่อต้านการทุจริตเช่นเดียวกัน โดยทั่วไปอาจมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว แต่แท้ที่จริงแล้วการทุจริตนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวทุกคนในสังคมมาก การเปลี่ยนแปลงระบบวิธีการคิดเป็นเรื่องสำคัญ หรือความสามารถในการการแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนออกจากประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นกับทุกคนในสังคม ต้องมีความตระหนักได้ว่าการกระทำใดเป็นการล่วงล้ำสาธารณประโยชน์ การกระทำใดเป็นการกระทำที่อาจเกิดการทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นอันดับแรกก่อนที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง

การทุจริตในสังคมไทยระหว่างช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลเสียต่อประเทศอย่างมหาศาลและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติรูปแบบการทุจริตจากเดิมที่เป็นการทุจริตทางตรงไม่ซับซ้อน อาทิ การรับสินบน การจัดซื้อจัดจ้าง ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นการทุจริตที่ซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การทุจริตโดยการทำลายระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตเชิงนโยบาย

ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหการทุจริตโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือกลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานได้สร้างความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับฐานความคิดและสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนของสังคม

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความรุนแรง รวมถึงการสร้างตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของคนในสังคม ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรหลักด้านการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งบูรณาการการทำงานด้านการต่อต้านการทุจริตเข้ากับทุกภาคส่วน ดังนั้น สารสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. มีดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
๒. วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ
๓. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)
๕. โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand ๔.๐)
๖. ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดในหมวดที่ ๔ หน้าที่ของประชาชนชาวไทยว่า “...บุคคลมีหน้าที่ ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริต และประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน นอกจากนี้ ยังกำหนดชัดเจนในหมวดที่ ๕ หน้าที่ของรัฐว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านการทุจริต หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” การบริหารราชการแผ่นดินรัฐต้องเสริมสร้างให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวก มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญ คือ ไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติโดยอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้ง หรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและการบริหารบุคคลที่มีคุณธรรมนั้นสืบเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคล มีการโยกย้ายแต่งตั้งที่ไม่เป็นธรรมบังคับหรือชี้แนะให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานโดยไม่ยึดมั่นในหลักผลประโยชน์แห่งรัฐ รวมถึงการมุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองรวมถึงพวกพ้อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้มีความพยายามที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าต้องการสร้างประสิทธิภาพในระบบการบริหารงานราชการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดเอาไว้

วาระการปฏิรูปที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสถาปนิกรูปแห่งชาติ
สถาปนิกรูปแห่งชาติในฐานะองค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการปฏิรูปกลไก และปฏิบัติงานด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีข้อเสนอเพื่อปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมปฏิบัติได้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและบริบทของสังคมไทย โดยเสนอให้มียุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา ๓ ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย

(๑) ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทย ไม่โกง” เพื่อปฏิรูปคนให้มีจิตสำนึก สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคลรับผิดชอบชั่วดีอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ มองว่าการทุจริตเป็นเรื่องน่ารังเกียจเป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมไม่ยอมรับ

(๒) ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อเป็นระบบป้องกันการทุจริตเสมือนการสร้างระบบภูมิคุ้มกันด้านแทนแก่ทุกภาคส่วนในสังคม

(๓) ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อกรณีการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ซึ่งจะทำให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตขึ้นอีกในอนาคต

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้กำหนดให้กฎหมายว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือภายในรัฐบาลนี้และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานนำยุทธศาสตร์ชาติยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาด้านต่าง ๆ มาเป็นแผนแม่บทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณ ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่ยึดวัตถุประสงค์หลักแห่งชาติเป็นแม่บทหลัก ทิศทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจะถูกกำหนดจากยุทธศาสตร์ชาติ

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปแห่งชาติวางกรอบยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปีโดยมีกรอบวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ ๖ ได้กำหนดกรอบแนวทางที่สำคัญ ๖ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (๒) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม (๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ (๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ (๖) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๗) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยในยุทธศาสตร์นี้ ได้กำหนดกรอบ แนวทางการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและคอร์รัปชัน มุ่งเน้นการส่งเสริม และพัฒนาปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม วิธีคิดและกระบวนทัศน์ให้คนมีความตระหนัก มีความรู้เท่าทันและมีภูมิคุ้มกันต่อการโอกาสและการชักจูงให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันและมีพฤติกรรมไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งสนับสนุนทุกภาคส่วน ในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน เพื่อเป็นการตัดวงจรการทุจริตระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจออกจากกัน ทั้งนี้ การบริหารงานของส่วนราชการต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

โมเดลประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (Thailand ๔.๐) เป็นโมเดลที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดหลักในการบริหารประเทศ ถอดรหัสออกมาเป็น ๒ ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ (๑) การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) และ (๒) การเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ในยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน Thailand ๔.๐ เน้นการปรับเปลี่ยน ๔ ทิศทางและเน้นการพัฒนาที่สมดุลใน ๔ มิติ มิติที่หยิบยก คือ การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ผ่านการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ เน้นการสร้างคุณค่าร่วม และค่านิยมที่ดีคือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony)

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Tolerance & Clean Thailand) กำหนดยุทธศาสตร์หลักออกเป็น ๖ ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการกระบวนกรปรับปรุงสภาพทางสังคมให้เกิดภาวะ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนกรกล่อมเกลางานสังคม สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ปลูกฝังความคิดแบบดิจิทัล (Digital Thinking) ให้สามารถคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม และประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต

สาระสำคัญทั้ง ๖ ด้านดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือชี้นำทิศทางการปฏิบัติงานและการบูรณาการด้านต่อต้านการทุจริตของประเทศโดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรหลักในการบูรณาการงานของภาคส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันและเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ทฤษฎี ความหมาย และรูปแบบของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of interest)

คำว่า Conflict of Interest มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น “การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนตน” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” หรือบางท่านแปลว่า “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์”

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรียกว่า Conflict of Interest นั้นก็มีลักษณะทำนองเดียวกันกับกฎศีลธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี หลักคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงไม่ควรจะกระทำ แต่บุคคลแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละสังคม อาจเห็นว่าเรื่องใดเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมแตกต่างกันไป หรือเมื่อเห็นว่าเป็นการขัดกันแล้วยังอาจมีระดับของความหนักเบาแตกต่างกัน อาจเห็นแตกต่างกันว่าเรื่องใดกระทำได้กระทำไม่ได้แตกต่างกันออกไปอีก และในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบางเรื่องบางคนอาจเห็นว่าไม่เป็นไร เป็นเรื่องเล็กน้อย หรืออาจเห็นเป็นเรื่องใหญ่ ต้องถูกประณาม ตำหนิ ตีฉิฉิน นินทา ว่ากล่าว ฯลฯ แตกต่างกันตามสภาพของสังคม

โดยพื้นฐานแล้ว เรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม เป็นกฎศีลธรรมประเภทหนึ่งที่บุคคลไม่พึงละเมิดหรือฝ่าฝืน แต่เนื่องจากการฝ่าฝืนกันมากขึ้น และบุคคลผู้ฝ่าฝืนก็ไม่มีความเกรงกลัวหรือละอายต่อการฝ่าฝืนนั้น สังคมก็ไม่ลงโทษหรือลงโทษไม่เพียงพอที่จะมีผลเป็นการห้ามการกระทำดังกล่าว และในที่สุดเพื่อหยุดยั้งเรื่องดังกล่าวนี้ จึงมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์มากขึ้น ๆ และเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจมากขึ้นตามลำดับ

คู่มือการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

“ประโยชน์ส่วนตน (Private Interests) คือ การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานะเอกชนได้ทำกิจกรรมหรือได้กระทำการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวกพ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ การค้า การลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น”

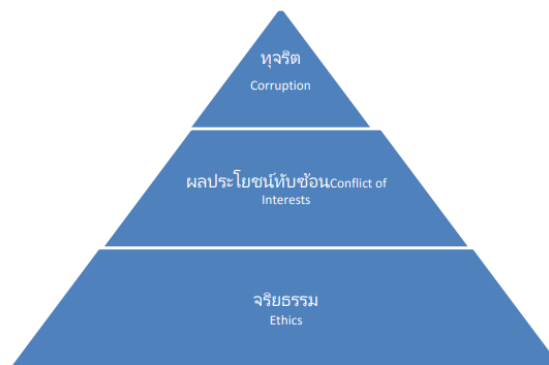
“ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) คือ การที่บุคคลใด ๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใด ๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะของเอกชน การกระทำการใด ๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของรัฐการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่าง ๆ กันที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชนเพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการกระทำในสถานะเอกชน จะมีความแตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน”

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐหรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในรูปแบบต่าง ๆ หรือนำประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ส่วนตนเข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจหน้าที่หรือดุลพินิจในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการดังกล่าวขึ้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ สำหรับตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง”

ความสัมพันธ์ระหว่าง “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม” “จริยธรรม” และ “การทุจริต”

“จริยธรรม” เป็นกรอบใหญ่ทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต การกระทำใดที่ผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต ย่อมเป็นความผิดจริยธรรมด้วย

แต่ตรงกันข้าม การกระทำใดที่ฝ่าฝืนจริยธรรม อาจไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมและการทุจริต เช่น มีพฤติกรรมส่วนตัวไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมชั่วร้าย เป็นต้น

“จริยธรรม” เป็นหลักสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” เป็นพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างจริยธรรมกับการทุจริต ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตนกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมบางประเภทมีการบัญญัติเป็นความผิดทางกฎหมาย มีบทลงโทษชัดเจน แต่พฤติกรรมบางประเภทยังไม่มี การบัญญัติห้ามไว้ในกฎหมาย

“การทุจริต” เป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยตรง ถือเป็นความผิดอย่างชัดเจน สังคมส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติกฎหมายออกมารองรับ มีบทลงโทษชัดเจน ถือเป็นความผิดขั้นรุนแรงที่สุดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ปฏิบัติ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเข้าไปกระทำการใดๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นต้นเหตุของการทุจริตต่อไป”

รูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมีได้หลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่เฉพาะในรูปแบบของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือทรัพย์สินด้วย ทั้งนี้ John Langford และ Kenneth Kernaghan ได้จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑) การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) ซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันนี้ และผลจากการรับผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ได้ส่งผลให้ต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๒) การทำธุรกิจกับตนเอง (Self - dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เข้าไปมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัดโดยอาจจะเป็นเจ้าของบริษัทที่ทำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติ สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง หรือเรียกได้ว่าเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

๓) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post - employment) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกันหรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงานให้กับบริษัทและตนเอง

๔) การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจ ที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างพิเศษเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ที่ปรึกษาสังกัดอยู่

๕) การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ประโยชน์จากการที่ตนเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง อาจจะไปหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง

๖) การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ให้ผู้ใดบังคับบัญชาไปทำงานส่วนตัว

๗) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork - barreling) เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเองหรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเติมจาก ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก ๒ กรณี คือ

๘) การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรืออาจจะเรียกว่าระบบอุปถัมภ์พิเศษ เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน

๙) การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น (influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ใดบังคับ บัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

ตัวอย่างการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ

๑.๑ นายสุจริต ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้เดินทางไปปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งในวันดังกล่าว นายรวย นายก อบต. แห่งหนึ่ง ได้มอบางจ้างจำนวนหนึ่งคู่ให้แก่ นายสุจริต เพื่อเป็นของที่ระลึก

๑.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เพื่อช่วยให้บริษัทเอกชนรายนั้น ชนะการประมูลรับงานโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

๑.๓ การที่บริษัทแห่งหนึ่งให้ของขวัญเป็นทองคำมูลค่ามากกว่า ๑๐ บาท แก่เจ้าหน้าที่ในปีที่ผ่านมา และปีนี้เจ้าหน้าที่เร่งรัดคืนภาษีให้กับบริษัทนั้นเป็นกรณีพิเศษ โดยลัดคิวให้ก่อนบริษัทอื่น ๆ เพราะคาดว่าจะได้รับของขวัญอีก

๑.๔ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเป็นคณะกรรมการของบริษัทเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจและได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ จากบริษัทเหล่านั้น ซึ่งมีผลต่อการให้คำวินิจฉัยหรือข้อเสนอแนะที่เป็นธรรมหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ ต่อบริษัทผู้ให้ นั้น ๆ

๑.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับชุดไม้กอล์ฟจากผู้บริหารของบริษัทเอกชน เมื่อต้องทำงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัทเอกชนแห่งนั้น ก็ช่วยเหลือให้บริษัทนั้นได้รับสัมปทาน เนื่องจากรู้สึกว่าการตอบแทนที่เคยได้รับของขวัญมา

๒. การทำธุรกิจกับตนเองหรือเป็นคู่สัญญา

๒.๑ การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาให้หน่วยงานต้นสังกัดซื้อคอมพิวเตอร์สำนักงานจากบริษัทของครอบครัวตนเอง หรือบริษัทที่ตนเองมีหุ้นส่วนอยู่

๒.๒ ผู้บริหารหน่วยงานทำสัญญาเช่ารถไปส่งมอบและดูแลงานกับบริษัท ซึ่งเป็นของเจ้าหน้าที่หรือบริษัทที่ผู้บริหารมีหุ้นส่วนอยู่

๒.๓ ผู้บริหารของหน่วยงาน ทำสัญญาจ้างบริษัทที่ภรรยาของตนเองเป็นเจ้าของมาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงาน

๒.๔ ผู้บริหารของหน่วยงาน ทำสัญญาให้หน่วยงานจัดซื้อที่ดินของตนเองในการสร้างสำนักงานแห่งใหม่

๒.๕ ภรรยาอดีตนายกรัฐมนตรี ประมูลซื้อที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษกใกล้กับศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินในการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง โดยอดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในฐานะเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลกิจการของกองทุนฯ ได้ลงนามยินยอมในฐานะคู่สมรสให้ภรรยาประมูลซื้อที่ดินและทำสัญญาซื้อขายที่ดิน ส่งผลให้เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาซื้อที่ดินโฉนดแปลงดังกล่าว อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑)

๓. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ

๓.๑ อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลแห่งหนึ่งเพิ่งเกษียณอายุราชการไปทำงานเป็นที่ปรึกษาในบริษัทผลิตหรือขายยา โดยใช้อิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งในโรงพยาบาลดังกล่าว ให้โรงพยาบาลซื้อยาจากบริษัทที่ตนเองเป็นที่ปรึกษาอยู่ พฤติการณ์เช่นนี้มีมูลความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญารัฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่าตนมีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓

๓.๒ การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา

๓.๓ การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วใช้อิทธิพลที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานรัฐรับเป็นที่ปรึกษาให้บริษัทเอกชนที่ตนเคยติดต่อประสานงาน โดยอ้างว่าจะได้ติดต่อกับหน่วยงานรัฐได้อย่างราบรื่น

๓.๔ การว่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้เกษียณมาทำงานในตำแหน่งเดิมที่หน่วยงานเดิมโดยไม่คุ้มค่ากับการกิจที่ได้รับมอบหมาย

๔. การทำงานพิเศษ

๔.๑ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาษี ๖ สำนักงานสรรพากรจังหวัดในส่วนภูมิภาค ได้จัดตั้งบริษัทรับจ้างทำบัญชีและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับภาษีและมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับบริษัท โดยรับจ้างทำบัญชีและยื่นแบบแสดงรายการให้ผู้เสียภาษีในเขตจังหวัดที่รับราชการอยู่และจังหวัดใกล้เคียง กลับมีพฤติการณ์ช่วยเหลือผู้เสียภาษีให้เสียภาษีน้อยกว่าความเป็นจริง และรับเงินค่าภาษีอากรจากผู้เสียภาษีบางรายแล้ว มิได้นำไปยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีให้ พฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว เป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกรมสรรพากรว่าด้วยจรรยาข้าราชการ กรมสรรพากร พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๙ (๗) (๘) และอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๓ (๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ อีกทั้งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการโดยร้ายแรง และปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต และยังกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๒ นิติกร ฝ่ายกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากรค้ำ สำนักงานสรรพากรจังหวัดในส่วนภูมิภาคหารายได้พิเศษโดยการเป็นตัวแทนขายประกันชีวิตของบริษัทเอกชน ได้อาศัยโอกาสที่ตนปฏิบัติหน้าที่ เร่งรัดภาษีอากรค้ำผู้ประกอบการรายหนึ่งหาประโยชน์ให้แก่ตนเองด้วยการขายประกันชีวิตให้แก่หุ้นส่วนผู้จัดการของผู้ประกอบการดังกล่าว รวมทั้งพนักงานของผู้ประกอบการนั้นอีกหลายคน ในขณะที่ตนกำลังดำเนินการเร่งรัดภาษีอากรค้ำพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นการอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๓ (๓) ประกอบมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๓ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อให้บริษัทเอกชนที่ว่าจ้างนั้นมีความน่าเชื่อถือมากกว่าบริษัทคู่แข่ง

๔.๔ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ แต่เอาเวลาไปรับงานพิเศษอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน

๔.๕ การที่ผู้ตรวจสอบบัญชีภาครัฐรับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

๕. การรู้ข้อมูลภายใน

๕.๑ นายช่าง ๕ แผนกชุมสายโทรศัพท์เคลื่อนที่ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้นำข้อมูลเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ ๔๗๐ MHZ และระบบปลดล็อคไปขายให้แก่ผู้อื่น จำนวน ๔๐ หมายเลข เพื่อนำไปปรับจูนเข้ากับโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่นำไปใช้รับจ้างให้บริการโทรศัพท์แก่บุคคลทั่วไป คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๗ และ มาตรา ๑๖๔ และมีความผิดวินัยข้อบังคับองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยว่าด้วยการพนักงาน พ.ศ. ๒๕๓๖ ข้อ ๔๔ และ ๔๖

๕.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้าน จึงบอกให้ญาติพี่น้องไปซื้อที่ดินบริเวณโครงการดังกล่าว เพื่อขายให้กับราชการในราคาที่สูงขึ้น

๕.๓ การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการขายโทรคมนาคมทราบมาตรฐาน (Spec) วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการวางโครงข่ายโทรคมนาคม แล้วแจ้งข้อมูลให้กับบริษัทเอกชนที่ตนรู้จัก เพื่อให้ได้เปรียบในการประมูล

๕.๔ เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือขายข้อมูลที่สำคัญของฝ่ายที่มียื่นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์ทำให้ฝ่ายที่มียื่นประมูลไว้ก่อนหน้าเสียเปรียบ

๖. การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตน

๖.๑ คนบิตคณะแพทยศาสตร์ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ด้วยการสั่งให้เจ้าหน้าที่นำเก้าอี้พร้อมผ้าปกคลุมเก้าอี้ เครื่องถ่ายวิดีโอ เครื่องเล่นวิดีโอ กล้องถ่ายรูป และผ้าเต็นท์ นำไปใช้ในงานมงคลสมรสของบุตรสาว รวมทั้งรถยนต์ รถตู้ส่วนบุคคล เพื่อใช้รับส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิธี และขนย้ายอุปกรณ์ทั้งที่บ้านพักและงานฉลองมงคลสมรสที่โรงแรม ซึ่งล้วนเป็นทรัพย์สินของทางราชการการกระทำของจำเลยนับเป็นการใช้อำนาจโดยทุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนตนอันเป็นการเสียหายแก่รัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดวินัยและอาญา ต่อมาเรื่องเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์แล้วเห็นว่าการกระทำของจำเลย เป็นการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อทำจัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่รัฐและเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ และ ๑๕๗ จึงพิพากษาให้จำคุก ๕ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท ค่าให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุกจำเลยไว้ ๒ ปี ๖ เดือนและปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีหน้าที่ขั้รถยนต์ของส่วนราชการ นำน้ำมันในรถยนต์ไปขาย และนำเงินมาไว้ใช้จ่ายส่วนตัวทำให้ส่วนราชการต้องเสียงบประมาณ เพื่อซื้อน้ำมันรถมากกว่าที่ควรจะเป็นพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการทุจริต เป็นการเบียดบังผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อประโยชน์ของตนเอง และมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

๖.๓ การที่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีอำนาจอนุมัติให้ใช้รถราชการหรือการเบิกจ่ายค่าน้ำมันเชื้อเพลิง นำรถยนต์ของส่วนราชการไปใช้ในกิจธุระส่วนตัว

๖.๔ การที่เจ้าหน้าที่รัฐนำวัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงานมาใช้ที่บ้าน หรือใช้โทรศัพท์ของหน่วยงานติดต่อธุระส่วนตัว หรือนำรถส่วนตัวมาล้างที่หน่วยงาน

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง

๗.๑ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งร่วมกับพวก แก๊วเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการปรับปรุงและซ่อมแซมถนนคนเดินใหม่ ในตำบลที่ตนมีฐานเสียงโดยไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาฯ และตรวจรับงานทั้งที่ไม่ถูกต้องตามแบบรูปรายการที่กำหนด รวมทั้งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จได้ติดป้ายชื่อของตนและการกระทำดังกล่าวมีมูลเป็นการกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ มีมูลความผิดทั้งทางวินัยอย่างร้ายแรงและทางอาญา คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

๗.๒ การที่นักการเมืองในจังหวัด ขอเพิ่มงบประมาณเพื่อนำโครงการตัดถนน สร้างสะพานลงในจังหวัด โดยใช้ชื่อหรือนามสกุลของตนเองเป็นชื่อสะพาน

๗.๓ การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง

๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติ

พนักงานสอบสวนละเว้นไม่นำบันทึกการจับกุมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม ทำขึ้นในวันเกิดเหตุรวมเข้าสำนวน แต่กลับเปลี่ยนบันทึกและแก้ไขข้อหาในบันทึก การจับกุม เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาซึ่งเป็นญาติของตนให้รับโทษน้อยลง คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมูลความผิดทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง

๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น

๙.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร เข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยระเบียบ และกฎหมายหรือฝ่าฝืนจริยธรรม

๙.๒ นายเอ เป็นหัวหน้าส่วนราชการแห่งหนึ่งในจังหวัด รู้จักสนิทสนมกับ นายบี หัวหน้าส่วนราชการอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเดียวกัน นายเอ จึงใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวฝากลูกชาย คือ นายซี เข้ารับราชการภายใต้สังกัดของนายบี

๑๐. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมประเภทอื่น ๆ

๑๐.๑ การเดินทางไปราชการต่างจังหวัดโดยไม่คำนึงถึงจำนวนคน จำนวนงาน และจำนวนวันอย่างเหมาะสม อาทิ เดินทางไปราชการจำนวน ๑๐ วัน แต่ใช้เวลาในการทำงานจริงเพียง ๖ วัน โดยอีก ๔ วันเป็นการเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ

๑๐.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ใช้เวลาในราชการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ เพราะสามารถเบิกเงินงบประมาณค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการได้

๑๐.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐลงเวลาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โดยมีได้อยู่ปฏิบัติงานในช่วงเวลานั้นอย่างแท้จริง แต่กลับใช้เวลาดังกล่าวปฏิบัติกิจธุระส่วนตัว

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

หมวด ๖

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

ให้น้ำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

คู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม (๒) หรือ (๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าว ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดำเนินการใดตามมาตรา ๑๒๖ (๔) ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดาน หรือญาติที่ให้ตามประเพณีหรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๙ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวดนี้ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยาไว้ดังนี้

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

“ญาติ” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือ ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม

“ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

ข้อ ๔ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคลนอกเหนือจาก ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ดังต่อไปนี้

(๑) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสม ตามฐานานุรูป

(๒) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจาก แต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกินสามพันบาท

(๓) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

ข้อ ๖ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ ซึ่งผู้ให้มิได้ระบุให้เป็นของส่วนตัวหรือมีราคา หรือมูลค่าเกินกว่าสามพันบาท ไม่ว่าจะระบุเป็นของส่วนตัวหรือไม่ แต่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องรับไว้ เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรายงานรายละเอียด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ไม่มีเหตุที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นยึดถือทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทันที

ข้อ ๗ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือ มีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้วโดยมีความจำเป็นอย่างอื่นที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือผู้บริหารสูงสุด ของหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัด โดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่า มีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้ เป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐผู้นั้นสังกัด มีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้ โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้เป็น สิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามความในวรรคสองแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น ไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์ดังกล่าวเลย

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็น หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็น กรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการในองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจถอดถอนให้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์เท่านั้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นสมาชิก แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

ข้อ ๘ หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึงสองปีด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

โดยที่ที่ผ่านมามีมติคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการให้ของขวัญและรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้หลายครั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัด มิให้มีการเปิดเผยเงินราชการโดยไม่จำเป็นและสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากการแข่งขันกันให้ของขวัญในราคาแพงทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการประพฤติมิชอบอื่น ๆ ในวงราชการอีกด้วยและในการกำหนดจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทต่าง ๆ ก็มีการกำหนดในเรื่องทำนองเดียวกัน ประกอบกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ ฉะนั้นจึงสมควรรวบรวมมาตรการเหล่านั้นและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ของขวัญและรับของขวัญไว้เป็นการถาวรมีมาตรฐานอย่างเดียวกัน และมีความชัดเจนเพื่อเสริมมาตรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นผลอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ได้กำหนดไว้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"ของขวัญ" หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กัน เพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึงเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้เป็นรางวัล ให้โดยเสน่หาหรือเพื่อการสงเคราะห์ หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สิน หรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิงตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยวค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันและไม่ว่าจะให้เป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินไว้ในภายหลัง

"ปกติประเพณีนิยม" หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึงโอกาสในการแสดงความยินดี การแสดง ความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาท ที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

"ผู้บังคับบัญชา" ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงาน ที่แบ่งเป็นการภายในของหน่วยงานของรัฐและผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่าและได้รับมอบหมายให้อำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลด้วย

"บุคคลในครอบครัว" หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

ข้อ ๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับกับกรณีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชานอกเหนือจากกรณีปกติประเพณีนิยมที่มีการให้ของขวัญแก่กันมิได้

การให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยมตามวรรคหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญที่มีราคาหรือมูลค่าเกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมิได้

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงินสวัสดิการใด ๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาไม่ว่ากรณีใด ๆ มิได้

ข้อ ๖ ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชามีได้ เว้นแต่เป็นการรับของขวัญตามข้อ ๕

ข้อ ๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ ถ้ามิใช่เป็นการรับของขวัญตามกรณีที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๘

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ผู้มาติดต่อกับงานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ซึ่งมีคำขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น

(๓) ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงานหรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น

(๔) ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ ๘ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เฉพาะกรณี การรับของขวัญที่ให้ตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๙ ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีราคาหรือมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการการเมือง ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นประพฤติปฏิบัติไม่เป็นไปตามคุณธรรมและจริยธรรม และให้ดำเนินการตามระเบียบที่นายกรัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง

(๒) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการประเภทอื่นนอกจาก (๑) หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางวินัย และให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดำเนินการให้มีการลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ข้อ ๑๑ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่สอดส่อง และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามระเบียบนี้แก่หน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มิได้ผู้ร้องเรียน ต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปฏิบัติในการให้ของขวัญหรือรับของขวัญฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติในการประหยัดแก่ประชาชนทั่วไปในการแสดง ความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจในโอกาสต่าง ๆ ตามปกติ ประเพณีนิยมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามใช้วิธีการแสดงออกโดยใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพรหรือ ใช้บัตรแสดงความเสียใจ แทนการให้ของขวัญ

ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างค่านิยมการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดง การต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำหรือกำหนดมาตรการจูงใจที่จะ พัฒนาทัศนคติ จิตสำนึกและพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปในแนวทางประหยัด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“การเรียไร” หมายความว่า การเก็บเงินหรือทรัพย์สิน โดยขอร้องให้ช่วยออกเงินหรือทรัพย์สิน ตามใจสมัคร และให้หมายความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้หรือบริการซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือ โดยปริยายว่ามีใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สิน ที่ได้มาทั้งหมด หรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

“เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร” หมายความว่า เข้าไปช่วยเหลือโดยมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการ เรียไรในฐานะเป็นผู้ร่วมจัดให้มีการเรียไร หรือเป็นประธานกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ปรึกษา หรือใน ฐานะอื่นใดในการเรียไรนั้น

ข้อ ๖ หน่วยงานของรัฐจะจัดให้มีการเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรมิได้ เว้นแต่เป็น การเรียไร ตามข้อ ๑๙ หรือได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ (กคร.) หรือ กคร.จังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

หน่วยงานของรัฐซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตในการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเรียไร นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน ระเบียบนี้ด้วย ในกรณีนี้ กคร. อาจกำหนดแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานรัฐดังกล่าวให้สอดคล้องกับกฎหมาย ว่าด้วยการควบคุมการเรียไรก็ได้

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ เรียกโดยย่อว่า “กคร.” ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน กรรมการ ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทน กระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทน กระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง อีกไม่เกินสี่คนเป็นกรรมการ และผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

กคร. จะแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วย เลขานุการก็ได้

ข้อ ๑๘ การเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรที่ กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณีจะ พิจารณาอนุมัติให้ตามข้อ ๖ ได้นั้น จะต้องมิลักษณะและวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐนั่นเอง

(๒) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การป้องกันหรือพัฒนา ประเทศ

(๓) เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์

(๔) เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไแล้ว

ข้อ ๑๙ การเรียไหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไดังต่อไปนี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุมัติจาก กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี

(๑) เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และมีมติครุรัฐมนตรีให้เรียไได้

(๒) เป็นการเรียไที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัยหรือเหตุการณ์ใดที่สำคัญ

(๓) เป็นการเรียไเพื่อร่วมกันทำบุญเนื่องในโอกาสการทอดผ้าพระกฐินพระราชทาน

(๔) เป็นการเรียไตามข้อ ๑๘ (๑) หรือ (๓) เพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินไม่เกินจำนวนเงินหรือมูลค่าตามที่ กคร. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) เป็นการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไตามข้อ ๑๘ (๔) ซึ่ง กคร. ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ

(๖) เป็นการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐอื่นที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นในการขออนุมัติตามระเบียบนี้แล้ว

ข้อ ๒๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นตามข้อ ๑๙ ให้จัดให้มีการเรียไหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้กระทำการเรียไเป็นการทั่วไป โดยประกาศหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(๒) กำหนดสถานที่หรือวิธีการที่จะรับเงินหรือทรัพย์สินจากการเรียไ

(๓) ออกใบเสร็จหรือหลักฐานการรับเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้บริจาคทุกครั้ง เว้นแต่ โดยลักษณะแห่งการเรียไไม่สามารถออกใบเสร็จหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ก็ให้จัดทำเป็นบัญชีการรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

(๔) จัดทำบัญชีการรับจ่ายหรือทรัพย์สินที่ได้จากการเรียไตามระบบบัญชีของทางราชการ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่สิ้นสุดการเรียไ หรือทุกสามเดือน ในกรณีที่เป็นการเรียไที่กระทำอย่างต่อเนื่องและปิดประกาศเปิดเผย ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐที่ได้ทำการเรียไไม่น้อยกว่าสามสิบวันเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและจัดให้มีเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการเรียไดังกล่าวไว้ ณ สถานที่สำหรับประชาชนสามารถใช้ในการค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย

(๕) รายงานการเงินของการเรียไพร้อมทั้งส่งบัญชีตาม (๔) ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่จัดทำบัญชีตาม (๔) แล้วเสร็จ หรือในกรณีที่เป็นการเรียไที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องให้รายงานการเงินพร้อมทั้ง ส่งบัญชีดังกล่าวทุกสามเดือน

ข้อ ๒๑ ในการเรียไหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประโยชน์ที่ผู้บริจาคหรือบุคคลอื่นจะได้รับซึ่งมิใช่ประโยชน์ที่หน่วยงานของรัฐได้ประกาศไว้

(๒) กำหนดให้ผู้บริจาคต้องบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนหรือมูลค่าที่แน่นอน เว้นแต่โดยสภาพมีความจำเป็นต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดงหรือบัตรเข้าร่วมการแข่งขัน เป็นต้น

(๓) กระทำการใด ๆ ที่เป็นการบังคับให้บุคคลใดทำการเรียไหรือบริจาค หรือกระทำการในลักษณะที่ทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไหรือบริจาคไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๔) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐออกทำการเรียไร หรือใช้ สั่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นออกทำการเรียไร

ข้อ ๒๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐจะต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ให้ปรากฏในการดำเนินการเรียไรไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์หรือสื่ออย่างอื่น หรือด้วยวิธีการอื่นใด

(๒) ใช้ สั่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลใดช่วยทำการเรียไรให้ หรือกระทำให้ลักษณะที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไรให้ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๔. วิธีคิดแบบฐาน ๑๐ (Analog thinking) / ฐาน ๒ (Digital thinking)

แนวทางการแก้ปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มต้นแก้ไขที่ตัวบุคคล โดยการปรับเปลี่ยนระบบการคิดของคนในสังคมแยกแยะให้ได้ว่า...

“เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนตน...เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม”

ต้องแยกออกจากกันให้ได้อย่างเด็ดขาด ไม่นำมาปะปนกัน ไม่เอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตนไม่เอาผลประโยชน์ส่วนรวมมาทดแทนบุญคุณส่วนตน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องเหนือกว่าประโยชน์ส่วนรวม กรณีเกิดผลประโยชน์ขัดกันต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องกระทำการหรือใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม หากปล่อยให้ผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจแล้ว ย่อมต้องเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) ขึ้นแน่นอน และความเสียหายก็จะตกอยู่กับประชาชนและประเทศชาตินั่นเอง

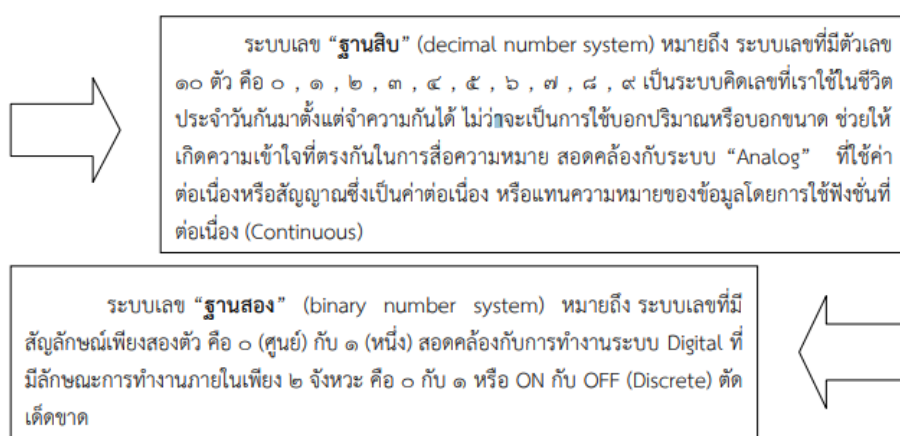
ระบบคิดที่จะกล่าวต่อไป... เป็นการนำมาประยุกต์ใช้และเปรียบเทียบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปเป็น “หลักคิด” ในการปฏิบัติงานให้สามารถแยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างเด็ดขาด คือ

“ระบบคิด ฐานสิบ (Analog)”

กับ

“ระบบคิด ฐานสอง (Digital)”

ทำไม จึงใช้ระบบเลขฐานสิบ (Analog) และระบบเลขฐาน (Digital) มาใช้แยกแยะการแก้ทุจริต
เรามาทำความเข้าใจในระบบ... ฐานสิบ (Analog), ฐานสอง (Digital) กันเถอะ

จากที่กล่าวมา... เมื่อนำระบบเลข “ฐานสิบ Analog” และ ระบบเลข “ฐานสอง Digital” มาปรับใช้ เป็นแนวคิด คือ ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” และ ระบบคิด “ฐานสอง Digital” จะเห็นได้ว่า...

ระบบคิด “ฐานสิบ Analog” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว และอาจหมายถึง โอกาสที่จะเลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลาย ซับซ้อน หากนำมาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคิดเยอะ ต้องใช้ดุลยพินิจเยอะ อาจจะนำประโยชน์ส่วนตนและ ประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันได้ แยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้

ระบบคิด “ฐานสอง Digital” เป็นระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง ๒ ทางเท่านั้น คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้เพียง ๒ ทาง เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง, ทำได้กับ ทำไม่ได้, ประโยชน์ส่วนตน กับ ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น จึงเหมาะกับการนำมาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตัวออกจากกันได้ อย่างเด็ดขาดและไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

ระบบคิด “ฐานสิบ Analog”

Vs

ระบบคิด “ฐานสอง Digital”

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสิบ (Analog)” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีระบบการคิดที่ยังแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตนออกจากกันไม่ได้ นำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันไปหมด แยกแยะไม่ออกว่าสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตนสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม นำบุคลากรหรือทรัพย์สินของราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน เบียดบังราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เครือญาติ หรือพวกพ้อง เหนือกว่าประโยชน์ของส่วนรวมหรือของหน่วยงาน จะคอยแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสอง (Digital)” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีระบบการคิดที่สามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตนออกจากกัน แยกออกอย่างชัดเจนว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด สิ่งไหนทำได้สิ่งไหนทำไม่ได้ สิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตนสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม ไม่นำมาปะปนกัน ไม่นำบุคลากรหรือทรัพย์สินของราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่เบียดบังราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือของหน่วยงานเหนือกว่าประโยชน์ของส่วนตน เครือญาติ และพวกพ้อง ไม่แสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ก็จะยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

๕. บทบาทของรัฐ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ

หลักคิดการแยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมอย่างเด็ดขาด ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๕ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยอย่างน้อยต้องวางตน ดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูง หรือผู้มีบุญคุณส่วนตัว มาประกอบการใช้ดุลพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น หรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช้เวลาราชการ เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใด หรือดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัว ซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่

ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัย ให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำความผิดดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการ และคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวม กับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม อันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาด ต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสากล ซึ่งองค์กรในระดับสากลต่างก็ให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากจรรยาบรรณสากลสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศขององค์การสหประชาชาติและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption - UNCAC) ค.ศ. ๒๐๐๓ ที่กำหนดให้การแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่เป็นมาตรฐานความประพฤติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติงานของรัฐแต่ละรัฐ และระหว่างรัฐ

จรรยาบรรณระหว่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จรรยาบรรณระหว่างประเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ระบุในภาคผนวกของมติสหประชาชาติ ครั้งที่ ๕๑/๕๙ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

- ผลประโยชน์ขัดกัน และการขาดคุณสมบัติ

๔. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือผลประโยชน์ทางการเงินอันไม่สมควรสำหรับตนหรือสมาชิกในครอบครัวไม่พึงประกอบธุรกรรมเข้ารับตำแหน่งหรือหน้าที่หรือมีผลประโยชน์ทางการเงิน การค้า หรือผลประโยชน์อื่นใดในทำนองเดียวกันซึ่งขัดกับตำแหน่งบทบาทหน้าที่ หรือการปฏิบัติในตำแหน่ง หรือบทบาทหน้าที่นั้น

๕. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามขอบเขตที่กำหนดโดยตำแหน่งหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมายหรือนโยบายในการบริหาร พึงแจ้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจ การค้า และการเงิน หรือกิจการอันทำเพื่อผลตอบแทนทางการเงิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ขัดกันได้ในสถานการณ์ที่มีโอกาสจะเกิดหรือที่ดูเหมือนว่าได้เกิดกรณีผลประโยชน์ขัดกันขึ้นระหว่างหน้าที่และผลประโยชน์ส่วนตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพึงปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้เพื่อลดหรือขจัดซึ่งผลประโยชน์ขัดกันนั้น

๖. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงใช้เงิน ทรัพย์สิน บริการ หรือข้อมูลซึ่งได้มาจากการปฏิบัติงาน หรือเป็นผลมาจากการปฏิบัติงาน เพื่อกิจการอื่นใดโดยไม่เกี่ยวข้องกับงานในตำแหน่งหน้าที่โดยไม่สมควรอย่างเด็ดขาด

๗. เจ้าหน้าที่ของรัฐ พึงปฏิบัติตามมาตรการซึ่งกำหนดโดยกฎหมายหรือนโยบายในการบริหาร เพื่อมิให้ผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่เดิมของตนโดยไม่สมควรเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ไปแล้ว

- การรับของขวัญหรือของกำนัล

๘. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงเรียกร้อง หรือรับของขวัญหรือของกำนัลอื่นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท การดำเนินงานตามหน้าที่หรือการวินิจฉัยของตน

๖. กรณีตัวอย่างระบบคิดเพื่อแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

ตัวอย่างระบบคิดฐานสิบ & ระบบคิดฐานสอง

สก็อตเทป
ที่บ้านหมด
ทำไงดี

ไปซื้อเองสิ
อย่าอายพอเจอพ่อค้า
ไปใช้ส่วนตัวเลย

คิดฐานสอง

เอาพอง
ออฟฟิศไปสิ
ไม่นับใครหรอก

คิดฐานสิบ

กำลังรีบ
หิ้วถังจิ้งหรีด

ทำไงดี

ต่อคิวสิ
ยังต่อคิวเป็นระเบียบ
ยังช่วยให้เร็วขึ้น

คิดฐานสอง

แซงคิวไปเลย
กำลังรีบนี้
ทำยังไงได้

คิดฐานสิบ

โดน
ตำรวจแจกใบสั่ง
ทำไงดี

เสียค่าปรับ
ตามกฎหมาย
ที่กำหนดดีกว่า

คิดฐานสอง

ยัดเงิน

จะได้ไม่ต้องเสียเวลา
ไปสถานีตำรวจ

คิดฐานสิบ

อยากให้ลูก
สอบติด

โรงเรียนชื่อดัง
ทำไงดี

ลูกสอบ
ไม่ติด
ไม่เป็นไร
เรียนที่ไหนก็ได้

คิดฐานสอง

ยัดเงินสิ

ยิ่งเงินเยอะ
ก็ยิ่งสอบติดง่าย

คิดฐานสิบ

คิดแบบไหน ? ...ไม่ทุจริต

* หมายเหตุ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีประกาศให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยได้มีประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ เล่มที่ ๑๓๗ ตอนที่ ๒๐ ก ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าพนักงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ที่เว็บไซต์ www.nacc.go.th

ชุดวิชาที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

ปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่สำคัญทั้งของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ปัญหาการทุจริตจะทำให้เกิดความเสื่อมในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และนับวันปัญหาดังกล่าวก็จะรุนแรงมากขึ้น และมีรูปแบบการทุจริตที่ซับซ้อน ยากแก่การตรวจสอบมากขึ้น จากเดิมที่กระทำเพียงสองฝ่าย ปัจจุบันการทุจริตจะกระทำกันหลายฝ่าย ทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชน โดยประกอบด้วยสองส่วนใหญ่ๆ คือ ผู้ให้ผลประโยชน์กับผู้รับผลประโยชน์ ซึ่งทั้งสองฝ่ายนี้จะมีผลประโยชน์ร่วมกัน ตราบใดที่ผลประโยชน์สมเหตุสมผลต่อกัน ก็จะนำไปสู่ปัญหาการทุจริตได้ บางครั้งผู้ที่รับผลประโยชน์ก็เป็นผู้ให้ประโยชน์ได้เช่นกัน โดยผู้รับผลประโยชน์และผู้ให้ผลประโยชน์ คือ

๑. **ผู้รับผลประโยชน์** จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจ หน้าที่ในการกระทำ การดำเนินการต่างๆ และรับประโยชน์จะเป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับประโยชน์โดยตรง การกำหนดระเบียบหรือคุณสมบัติที่เอื้อต่อตนเองและพวกพ้อง

๒. **ผู้ให้ผลประโยชน์** เช่น ภาคเอกชน โดยการเสนอผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงิน สิทธิพิเศษอื่นๆ เพื่อจูงใจให้นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบหรือผิดกฎหมาย เป็นต้น

ทุจริต คืออะไร

คำว่าทุจริต มีการให้ความหมายได้มากมาย หลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าจะมีการให้ความหมายดังกล่าวไว้ว่าอย่างไร โดยที่คำว่าทุจริตนั้น จะมีการให้ความหมายโดยหน่วยงานของรัฐ หรือการให้ความหมายโดยกฎหมายซึ่งไม่ว่าจะเป็นการให้ความหมายจากแหล่งใด เนื้อหาสำคัญของคำว่าทุจริตก็ยังคงมีความหมายที่สอดคล้องกันอยู่ นั่นคือ การทุจริตเป็นสิ่งที่ไม่ดี มีการแสวงหาหรือเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นของส่วนตัว ทั้งๆ ที่ตนเองไม่ได้มีสิทธิในสิ่งๆ นั้น การยึดถือเอามาดังกล่าวจึงถือเป็นสิ่งที่ผิดทั้งในแง่ของกฎหมายและศีลธรรม

ในแง่ของกฎหมายนั้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดถึงความหมายของการทุจริตไว้หลักๆ ในกฎหมาย ๒ ฉบับ คือ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” หมายถึง “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔ คำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติใดๆ ในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติใดๆ ในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

นอกจากนี้ คำว่าทุจริต ยังได้มีการบัญญัติให้ความหมายเอาไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยระบุไว้ว่าทุจริต หมายถึง “ความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง”

ในคำภาษาอังกฤษ คำว่าทุจริตจะตรงกับคำว่า Corruption (คอร์รัปชัน) โดยในประเทศไทย มักมีการกล่าวถึงคำว่าคอร์รัปชันมากกว่าการใช้คำว่าทุจริต โดยการทุจริตนี้สามารถใช้ได้กับทุกที่ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หน่วยงานของเอกชน หากเกิดกรณีการยึดเอา ถือเอาซึ่งประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่คำนึงถึงว่าสิ่งๆ นั้นเป็นของของตนเอง หรือเป็นสิทธิที่ตนเองควรจะได้มาหรือไม่แล้วนั้น ก็จะเรียกได้ว่าเป็นการทุจริต เช่น

การทุจริตในการเบิกจ่ายเงิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชน การกระทำเช่นนี้ก็ถือเป็น การทุจริต

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคอร์รัปชันมิได้เกิดเฉพาะในวงราชการเท่านั้น ดังนั้น ในอีกมุมหนึ่ง คอร์รัปชัน จึงต้องหมายรวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ของภาคธุรกิจเอกชน ในรูปของการให้สินบนหรือสิ่งตอบแทน แก่พนักงานการเมืองหรือข้าราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองอยากได้ในรูปแบบของการประมูล การสัมปทาน เป็นต้น รูปแบบเหล่านี้จะสามารถสร้างกำไรให้แก่ภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก หากภาคเอกชน สามารถเข้ามาดำเนินงานได้ รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความต้องการทรัพย์สิน ประโยชน์อื่นนอกเหนือจาก สิ่งที่ได้รับตามกฎหมาย เมื่อเหตุผลของทั้งสองฝ่ายสามารถบรรจบหากันได้ การทุจริตก็เกิดขึ้นได้

จากนิยามของการทุจริตคอร์รัปชันไม่เพียงแต่จะกินความถึงการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการ เท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงเรื่องกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในภาคเอกชนอีกด้วย ซึ่งอาจกล่าว ได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชัน คือ การทุจริต และการประพฤติมิชอบของข้าราชการ

ดังนั้น **การทุจริต** คือ การคดโกง ไม่ซื่อสัตย์สุจริต การกระทำที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้เกิดความได้เปรียบ ในการแข่งขัน การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์หรือให้ได้รับสิ่งตอบแทน การให้หรือการรับ สินบน การกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์แก่ตนหรือพวกพ้องรวมถึงการทุจริตเชิงนโยบาย

รูปแบบการทุจริต

รูปแบบการทุจริตที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งได้ ๓ ลักษณะ คือ แบ่งตามผู้ที่เกี่ยวข้อง แบ่งตามกระบวนการ ที่ใช้และแบ่งตามลักษณะรูปธรรม ดังนี้คือ

๑) แบ่งตามผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นรูปแบบการทุจริตในเรื่องของอำนาจและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ระหว่างผู้ให้การอุปถัมภ์ (ผู้ให้การช่วยเหลือ) กับผู้ถูกอุปถัมภ์ (ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ) โดยในกระบวนการ การทุจริตจะมี ๒ ประเภทคือ

(๑) การทุจริตโดยข้าราชการ หมายถึงการกระทำที่มีการใช้หน่วยงานราชการเพื่อมุ่งแสวงหา ผลประโยชน์จากการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น ๆ มากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของสังคมหรือประเทศ โดย ลักษณะของการทุจริตโดยข้าราชการสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทย่อย ดังนี้

ก) การคอร์รัปชันตามน้ำ (corruption without theft) จะปรากฏขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องการสินบนโดยให้มีการจ่ายตามช่องทางปกติของทางราชการ แต่ให้เพิ่มสินบนรวมเข้าไว้กับการจ่ายค่าบริการ ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยที่เงินค่าบริการปกติที่หน่วยงานนั้นจะต้องได้รับก็ยังคงได้รับต่อไป เช่น การจ่ายเงิน พิเศษให้แก่เจ้าหน้าที่ในการออกเอกสารต่าง ๆ นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมปกติที่ต้องจ่ายอยู่แล้ว เป็นต้น

ข) การคอร์รัปชันทวนน้ำ (corruption with theft) เป็นการคอร์รัปชันในลักษณะที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐจะเรียกร้องเงินจากผู้ขอรับบริการโดยตรง โดยที่หน่วยงานนั้นไม่ได้มีการเรียกเก็บเงินค่าบริการแต่อย่างใด เช่น ในการออกเอกสารของหน่วยงานราชการไม่ได้มีการกำหนดให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่กรณีนี้ มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ที่มาใช้บริการของหน่วยงานของรัฐ

(๒) การทุจริตโดยนักการเมือง (political corruption) เป็นการใช้นักการเมืองของทางราชการ โดยบรรดานักการเมืองเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเงินมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของสังคมหรือ ประเทศเช่นเดียวกัน โดยรูปแบบหรือวิธีการทั่วไปจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการทุจริตโดยข้าราชการ แต่จะเป็น ในระดับที่สูงกว่า เช่น การทุจริตในการประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ และมีการเรียกรับ หรือยอมจะ ทรัพย์สินหรือประโยชน์ต่างๆ จากภาคเอกชน เป็นต้น

๒) แบ่งตามกระบวนการที่ใช้มี ๒ ประเภทคือ

(๑) เกิดจากการใช้อำนาจในการกำหนด กฎ กติกาพื้นฐาน เช่น การออกกฎหมาย และ กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่ออำนวยประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจของตนหรือพวกพ้อง

(๒) เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากกฎ และระเบียบที่ดำรงอยู่ ซึ่งมักเกิดจากความไม่ชัดเจนของกฎและระเบียบเหล่านั้นที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ความคิดเห็นของตนได้และการใช้ความคิดเห็นนั้นอาจไม่ถูกต้องหากมีการใช้ไปในทางที่ผิดหรือไม่ยุติธรรมได้

๓) แบ่งตามลักษณะรูปธรรม มีทั้งหมด ๔ รูปแบบ คือ

(๑) คอร์รัปชันจากการจัดซื้อจัดหา (Procurement Corruption) เช่น การจัดซื้อสิ่งของในหน่วยงาน โดยมีการคิดราคาเพิ่มหรือลดคุณสมบัติแต่กำหนดราคาซื้อไว้เท่าเดิม

(๒) คอร์รัปชันจากการให้สัมปทานและสิทธิพิเศษ (Concessionaire Corruption) เช่น การให้เอกชนรายใดรายหนึ่งเข้ามามีสิทธิในการจัดทำสัมปทานเป็นกรณีพิเศษต่างกับเอกชนรายอื่น

(๓) คอร์รัปชันจากการขายสาธารณสมบัติ (Privatization Corruption) เช่น การขายกิจการของรัฐวิสาหกิจ หรือการยกเอาที่ดิน ทรัพย์สินไปเป็นสิทธิการครอบครองของต่างชาติ เป็นต้น

(๔) คอร์รัปชันจากการกำกับดูแล (Regulatory Corruption) เช่น การกำกับดูแลในหน่วยงานแล้วทำการทุจริตต่าง เป็นต้น

นักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการทุจริต ได้มีการกำหนดหรือแบ่งประเภทของการทุจริตเป็นรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น การวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตริรัตน์ และคณะ ได้แบ่งการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) การใช้อำนาจในการอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐเพื่อลดต้นทุนการทำธุรกิจ ๒) การใช้อำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในรูปของสิ่งของ และบริการ หรือสิทธิให้แก่เอกชน และ ๓) การใช้อำนาจในการสร้างอุปสรรคในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากเงินเดือนและผลตอบแทนในระบบราชการต่ำเกินไปจนขาดแรงจูงใจในการทำงาน

นอกจากนี้ จากผลการสอบสวนและศึกษาเรื่องการทุจริต ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวน และศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภา (วิชา มหาคุณ) มีการแบ่งรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑) การทุจริตเชิงนโยบาย

เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

๒) การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ

๓) การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง

การทุจริตประเภทนี้จะพบได้ทั้งรูปแบบของการสมยอมราคา ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ กำหนดรายละเอียดหรือสเปกงาน กำหนดเงื่อนไข คำนวณราคากลางออกประกาศประกวดราคา การขายแบบ การรับ และเปิดซอง การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตกันได้อย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆคือการอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการยกเว้นและการไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริงผลประโยชน์จากการรับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการคลัง แต่เป็นผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับการจ้างบริษัทเอกชน

๔) การทุจริตในการให้สัมปทาน

เป็นการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การทำสัญญาสัมปทานโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานโทรคมนาคม เป็นต้น

๕) การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

เป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอ ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริต

จากการศึกษาวิจัยโครงการประเมินสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทยของเสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ ได้ระบุ เงื่อนไข/สาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอาจมาจากสาเหตุภายในหรือสาเหตุภายนอก ดังนี้

(๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรมส่วนตัวของข้าราชการบางคนที่เป็นคนโลภมาก เห็นแก่ได้ ไม่รู้จักพอ ความเคยชินของข้าราชการที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา” หรือ “เงินใต้โต๊ะ” จากผู้มาติดต่อราชการ ขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม

(๒) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

๑) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของข้าราชการน้อยหรือต่ำมากไม่ได้สัดส่วนกับการครองชีพที่สูงขึ้น การเติบโตของระบบทุนนิยมที่เน้นการบริโภค สร้างนิสัยการอยากได้ อยากมี เมื่อรายได้ไม่เพียงพอก็ต้องหาทางใช้อำนาจไปทุจริต

๒) ด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมของสังคมที่ยกย่องคนมีเงิน คนร่ำรวย และไม่สนใจว่าเงินนั้นได้มาอย่างไรเกิดลัทธิเอาอย่าง อยากได้สิ่งที่คุณรวยมี เมื่อเงินเดือนของตนไม่เพียงพอต้องหาโดยวิธีมิชอบ

๓) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การนิยมจ่ายเงินของนักธุรกิจให้กับข้าราชการที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วหรือการบริการที่ดีกว่าด้วยการลดต้นทุนที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ

๔) ด้านการเมือง ได้แก่ การทุจริตของข้าราชการแยกไม่ออกจากการเมือง การร่วมมือของคนสองกลุ่มนี้เกิดขึ้นได้ในประเด็นการใช้จ่ายเงินการหารายได้และการตัดสินใจพิจารณาโครงการของรัฐ

๕) ด้านระบบราชการ ได้แก่

- ความบกพร่องในการบริหารงานเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริต
- การใช้ดุลพินิจมากและการผูกขาดอำนาจจะทำให้อัตราการทุจริตในหน่วยงานสูง
- การที่ขั้นตอนของระเบียบราชการมีมากเกินไป ทำให้ผู้ที่ไปติดต่อต้องเสียเวลามาก จึงเกิดการสมยอมกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

- การตกอยู่ใต้สภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริตมีทางเป็นไปได้ที่ผู้นั้นจะทำการทุจริตด้วย

- การรวมอำนาจ ระบบราชการมีลักษณะที่รวมศูนย์ ทำให้ไม่มีระบบตรวจสอบที่เป็นจริงและมีประสิทธิภาพ

- ตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะอำนาจต่อการกระทำผิด เช่น อำนาจในการอนุญาตการอนุมัติจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ประกอบการเอกชนมักจะยอมเสียเงินติดสินบนเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว

- การที่ข้าราชการผู้ใหญ่ทุจริตให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้วไม่ถูกลงโทษข้าราชการชั้นผู้น้อยจึงเลียนแบบกลายเป็นความเคยชิน และมองไม่เห็นว่าการกระทำเหล่านั้นจะเป็นการคอร์รัปชัน หรือมีความสับสนระหว่างสินน้ำใจกับคอร์รัปชันแยกออกจากกัน

๖) กฎหมายและระเบียบ ได้แก่

- กฎหมายหลายฉบับที่ใช้แล้วยังมี “ช่องโหว่” ที่ทำให้เกิดการทุจริตที่ดำรงอยู่ได้
- การทุจริตไม่ได้เป็นอาชญากรรมให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย หาพยานหลักฐานได้ยากยิ่งกว่านั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมักไม่ค่อยมีฝ่ายใดยอมเปิดเผยออกมา และถ้าหากมีฝ่ายใดต้องการที่จะเปิดเผยความจริงในเรื่องนี้ กฎหมายหมิ่นประมาทก็ยับยั้งเอาไว้ อีกทั้งกฎหมายของทุกประเทศเอาผิดกับบุคคลผู้ให้สินบนเท่า ๆ กับผู้รับสินบน จึงไม่ค่อยมีผู้ให้สินบนรายใดกล้าดำเนินคดีกับผู้รับสินบน
- ราษฎรที่รู้เห็นการทุจริตก็เป็นโจทก์ฟ้องร้องมิได้เนื่องจากไม่ใช่ผู้เสียหาย ยิ่งกว่านั้น กระบวนการพิจารณาพิพากษายังยุ่งยากซับซ้อนจนกลายเป็นผลดีแก่ผู้ทุจริต
- ขั้นตอนทางกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติยุ่งยาก ซับซ้อน มีขั้นตอนมาก ทำให้เกิดช่องทางให้ข้าราชการหาประโยชน์ได้

๗) การตรวจสอบ ได้แก่

- ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็ง ทำให้กระบวนการต่อต้านการทุจริตจากฝ่ายประชาชนไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร
- การขาดการควบคุมตรวจสอบ ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือกำกับดูแลอย่างจริงจัง

๘) สาเหตุอื่น ๆ

- อิทธิพลของภรรยาหรือผู้หญิง เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดสามีอันเป็นตัวละครสำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สามีของตนทำการทุจริตเพื่อความเป็นอยู่ของครอบครัว
- การพนัน ทำให้ข้าราชการที่เสียพนันมีแนวโน้มจะทุจริตมากขึ้น

ระดับการทุจริตในประเทศไทย

๑) การทุจริตระดับชาติ เป็นรูปแบบการทุจริตของนักการเมืองที่ใช้อำนาจในการบริหารราชการ รวมถึงอำนาจนิติบัญญัติ เป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย แก้ไขกฎหมาย การออกนโยบายต่างๆ โดยการอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย

๒) การทุจริตในระดับท้องถิ่น การบริหารราชการในรูปแบบท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้บริการต่างๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น แต่การดำเนินการในรูปแบบของท้องถิ่นก็ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นนักการเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น หรือนักธุรกิจที่ปรับบทบาทตนเองมาเป็นนักการเมือง และเมื่อเป็นนักการเมือง เป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้วก็ยังเป็นโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองและพวกพ้องได้

ระดับการทุจริตในประเทศไทยที่แบ่งออกเป็นระดับชาติและระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่มักจะมีรูปแบบการทุจริตที่คล้ายกัน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การประมูล การซื้อขายตำแหน่ง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นที่มีข้าราชการจำนวนมากเกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่นเรียกรับผลประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง หรือเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น โดยการทุจริตที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ใช้การทุจริตที่เป็นตัวเงินให้เห็นได้ชัดเจนเท่าใด แต่จะแฝงตัวอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ หากไม่พิจารณาให้ดีแล้วอาจมองได้ว่าการกระทำความผิดกล่าวไม่ใช้การทุจริต แต่แท้จริงแล้วการกระทำนั้นเป็นการทุจริตอย่างหนึ่ง และร้ายแรงมากพอที่จะส่งผลกระทบ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ประเทศชาติได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น การประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งผู้บังคับบัญชาให้คะแนนประเมินพิเศษแก่ลูกน้องที่ตนเองชอบ ทำให้ได้รับเงินเดือนในอัตราที่สูงกว่าความเป็นจริงที่บุคคลนั้นควรจะได้รับ เป็นต้น การกระทำความผิดกล่าวถือเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนให้ยึดถือปฏิบัติอยู่แล้ว ซึ่งหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นเท่ากับว่าเป็นการกระทำที่ทุจริตและประพฤติผิดประมวลจริยธรรมอีกด้วย

สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย

การทุจริตที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ หากประเทศใดมีการทุจริตน้อยจะส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดี นักลงทุนมีความต้องการที่จะมาลงทุนในประเทศ ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจของประเทศจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่หากมีการทุจริตเป็นจำนวนมากนักธุรกิจย่อมไม่กล้าที่จะลงทุนในประเทศนั้นๆ เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจที่มากกว่าปกติ แต่หากสามารถดำเนินธุรกิจดังกล่าวได้ผลที่เกิดขึ้นย่อมตกแก่ผู้บริโภคที่จะต้องซื้อสินค้าและบริการที่มีราคาสูง หรืออีกกรณีหนึ่งคือการใช้สินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้น จึงได้มีการวัดและจัดอันดับประเทศต่าง ๆ เพื่อบ่งบอกถึงสถานการณ์การทุจริต ซึ่งการทุจริตที่ผ่านมานอกจากจะพบเห็นข่าวการทุจริตด้วยตนเอง และผ่านสื่อต่าง ๆ แล้ว ยังมีตัวชี้วัดที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ คือ ตัวชี้วัดขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (transparency international : TI) ได้จัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี ๒๕๖๐ พบว่า ประเทศไทยได้ ๓๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน อยู่อันดับที่ ๙๖ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก หากเทียบกับปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยได้คะแนน ๓๕ คะแนน อยู่อันดับที่ ๑๐๑ เท่ากับว่าประเทศไทย มีคะแนนความโปร่งใสดีขึ้น แต่ยังแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูงซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยคะแนนที่ประเทศไทยได้รับตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน ได้คะแนนและลำดับ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ระหว่างปี ๒๕๔๗ - ๒๕๖๐

ปี พ.ศ.	คะแนน	อันดับ	จำนวนประเทศ
๒๕๔๗	๓.๖๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๖๔	๑๔๖
๒๕๔๘	๓.๘๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๕๙	๑๕๙
๒๕๔๙	๓.๖๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๖๓	๑๖๓
๒๕๕๐	๓.๓๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๔	๑๗๙
๒๕๕๑	๓.๕๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๐	๑๘๐
๒๕๕๒	๓.๔๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๔	๑๘๐
๒๕๕๓	๓.๕๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๗๘	๑๗๘
๒๕๕๔	๓.๔๐ (คะแนนเต็ม ๑๐)	๘๐	๑๘๓
๒๕๕๕	๓.๗ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๘๘	๑๗๖
๒๕๕๖	๓.๕ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๑๐๒	๑๗๗
๒๕๕๗	๓.๘ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๘๕	๑๗๕
๒๕๕๘	๓.๘ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๗๖	๑๖๘
๒๕๕๙	๓.๕ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๑๐๑	๑๗๖
๒๕๖๐	๓.๗ (คะแนนเต็ม ๑๐๐)	๙๖	๑๘๐

เมื่อจัดอันดับประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ เพื่อเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ประเทศสิงคโปร์ยังคงอันดับหนึ่งในกลุ่มอาเซียนเช่นเดียวกับ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ ๒ แสดงภาพลักษณ์คอร์รัปชัน ประจำปี ๒๕๕๔ - ๒๕๖๐ ในภูมิภาคอาเซียน

อันดับในอาเซียน	ประเทศ	คะแนนปี ๒๕๖๐	คะแนนปี ๒๕๕๙	คะแนนปี ๒๕๕๔
๑	สิงคโปร์	๘๔	๘๔	๘๕
๒	บรูไน	๖๒	๕๘	-
๓	มาเลเซีย	๔๗	๔๙	๕๐
๔	อินโดนีเซีย	๓๗	๓๗	๓๖
๕	ไทย	๓๗	๓๕	๓๘
๖	เวียดนาม	๓๕	๓๓	๓๑
๗	ฟิลิปปินส์	๓๔	๓๕	๓๕
๘	พม่า	๓๐	๒๘	๒๒
๙	ลาว	๒๙	๓๐	๒๖
๑๐	กัมพูชา	๒๑	๒๑	๒๑

และผลคะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index : CPI) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ประเทศไทยได้ ๓๖ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เป็นอันดับที่ ๙๙ จาก ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ ๕ ในประเทศกลุ่มอาเซียน จำนวน ๑๐ ประเทศ

ในการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ผ่านมา จะถูกประเมินจากแหล่งข้อมูล ๙ แหล่ง ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การจัดการของรัฐบาล ความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การทุจริต ประสิทธิภาพของภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานและการวัดด้านความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ โดยวัดจากความคิดเห็นของประชาชนว่าประเทศนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน เช่น การมีส่วนร่วม ความเป็นเอกฉันท์ การเลือกตั้ง ความเท่าเทียม ความเป็นเสรีโดยทั้งหมดนี้จะใช้รูปแบบของการสอบถามจากนักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ

ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศ

การทุจริตมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในชาติ จากการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของประเทศ ประชาชนได้รับบริการสาธารณะหรือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เต็มที่อย่างที่ควรจะเป็น เงินภาษีของประชาชนตกไปอยู่ในกระเปาะของผู้ทุจริต และผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณาในแง่การลงทุนจากต่างประเทศเพื่อประกอบกิจการต่างๆ ภายในประเทศ พบว่า นักลงทุนต่างประเทศจะมองว่าการทุจริตถือว่าเป็นต้นทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งนักลงทุนจากต่างประเทศจะใช้ประจักษ์พิจารณาการลงทุนประกอบกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ หากต้นทุนที่ต้องเสียจากการทุจริตมีต้นทุนที่สูง นักลงทุนจากต่างประเทศอาจพิจารณาตัดสินใจการลงทุนไปยังประเทศอื่น ส่งผลให้การจ้างงานการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนลดลง เมื่อประชาชนมีรายได้ลดลงก็จะส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นรายได้ของรัฐลดลง จึงส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณและการพัฒนาประเทศ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยได้สำรวจดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันไทยจากกลุ่มตัวอย่าง ๒,๔๐๐ ตัวอย่างจากประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการภาคเอกชน และข้าราชการ/ภาครัฐ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ พบว่า หากเปรียบเทียบความรุนแรงของปัญหาการทุจริตในปัจจุบันกับปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ที่ตอบว่ารุนแรงเพิ่มขึ้นมี ๓๘% รุนแรงเท่าเดิม ๓๐% ส่วนสาเหตุการทุจริตอันดับหนึ่ง คือ กฎหมายเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจที่เอื้อต่อการทุจริต อันดับสอง ความไม่เข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมาย อันดับสาม กระบวนการทางการเมืองขาดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก ส่วนรูปแบบการทุจริตที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด อันดับหนึ่ง คือ การให้สินบนของก้านัล หรือรางวัล อันดับสอง การใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว อันดับสาม การใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พรรคพวก

สำหรับความเสียหายจากการทุจริตโดยการประเมินจากงบประมาณรายจ่ายปี ๒๕๕๙ ที่ ๒.๗๒ ล้านล้านบาท แม้จะมีการจ่ายเงินได้ไต่ะ แต่อัตราการจ่ายอยู่ที่เฉลี่ย ๑ - ๑๕% โดยหากจ่ายที่ ๕% ความเสียหายจะอยู่ที่ ๕๙,๖๑๐ ล้านบาท หรือ ๒.๑๙% ของงบประมาณ และมีผลทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ๐.๔๒% แต่หากจ่ายที่ ๑๕% คิดเป็นความเสียหาย ๑๗๘,๘๓๐ ล้านบาท หรือ ๖.๕๗% ของเงินงบประมาณ และมีผลทำให้เศรษฐกิจลดลง ๑.๒๗% โดยการลดการเรียกเงินสินบนลงทุก ๆ ๑% จะทำให้มูลค่าความเสียหายจากการทุจริตลดลง ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทยจะมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกับสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อีกหลายหน่วยงาน และสำหรับหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เพื่อเป็นมาตรการ แนวทางการดำเนินงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน

ทิศทางกำรป้องกันและปรำบปรำมการทุจริต

ประเทศไทยได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหำการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน และภาคประชาชนในการร่วมมือป้องกันและปรำบปรำมการทุจริต รวมถึงได้มีการออกกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำความผิด มีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อกำหนดโทษในการดำเนินคดีกับบุคคลที่ทำการทุจริต นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปรำบปรำมการทุจริต ซึ่งฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ ๓ มีกำหนดใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand) และมีพันธกิจคือ สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ” ปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปรำบปรำมการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานสากล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปรำบปรำมการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ ๓ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ เป็นการดำเนินการป้องกันและปรำบปรำมการทุจริตทั้งระบบ ตั้งแต่การป้องกันการทุจริตโดยใช้กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผ่านกิจกรรมและการเรียนการสอน รวมถึงการป้องกันการทุจริตเชิงระบบ นอกจากนี้รวมไปถึงการดำเนินการในส่วนการตรวจสอบทรัพย์สิน ที่เป็นการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจะมีแนวทางในการดำเนินงานอย่างไร และด้านการปรำบปรำมการทุจริตเพื่อให้การดำเนินการด้านปรำบปรำมการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับค่า CPI ให้ได้คะแนน ๕๐ คะแนน ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีรายละเอียดแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

มีวัตถุประสงค์ในการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยให้มีความร่วมมือด้านทุจริต มีจิตสำนึกสาธารณะและสามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และสร้างกระบวนการกล่อมเกลำทางสังคมในการป้องกันและปรำบปรำมการทุจริตอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบูรณาการและเสริมพลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการผลักดันให้เกิดสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตของประชาชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อรักษาเจตจำนงทางการเมืองในการแก้ไขปัญหำการทุจริตให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาลในแต่ละช่วง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการนโยบายเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สามารถกระจายผลประโยชน์สู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม และไม่มีลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์และเพื่อแก้ไขปัญหำการทุจริตเชิงนโยบายทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลไกการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต พัฒนาระบบการทำงานด้านการป้องกันการทุจริต ให้สามารถป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตเกิดขึ้นในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปรำบปรำมการทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการปรำบปรำมการทุจริตให้มีความรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริตการตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้กระบวนการปรำบปรำมการทุจริตมีประสิทธิภาพบูรณาการกระบวนการปรำบปรำมการทุจริตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระบบและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกดำเนินคดีและลงโทษอย่างเป็นรูปธรรมและเท่าทันต่อสถานการณ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต

มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยให้มีระดับร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป เป็นเป้าหมายที่ต้องการยกระดับคะแนนให้มีค่าสูงขึ้น หากได้รับคะแนนมากจะหมายถึงการที่ประเทศนั้นมีการทุจริตน้อย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ที่ ๖ นี้ จึงถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการที่จะต้องมุ่งมั่นในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

กรณีตัวอย่างผลที่เกิดจากการทุจริต

คดีทุจริตจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร

แต่เดิมภารกิจด้านการดับเพลิงเป็นภารกิจของตำรวจดับเพลิง มีฐานะเป็นกองบังคับการตำรวจดับเพลิง ปฏิบัติงานทางด้านป้องกันระงับอัคคีภัยและบรรเทาสาธารณภัยจนกระทั่งได้มีแนวคิดที่จะปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของกองบังคับการตำรวจดับเพลิง ให้มีขนาดเล็กลง โดยมีแนวคิดที่จะโอนภารกิจที่ไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจโดยตรงให้ไปอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง งานด้านดับเพลิงและกู้ภัย ถือเป็นภารกิจหนึ่งที่มีหน้าที่โดยตรงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเห็นควรที่จะโอนภารกิจดังกล่าวให้กรุงเทพมหานคร รับไปดำเนินการ โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถ่ายโอนภารกิจป้องกันและระงับอัคคีภัยให้กรุงเทพมหานคร มีสถานะเป็นสำนัก ชื่อว่า สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

คดีทุจริตจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร มีผู้เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชน โดยเอกชนที่เข้ามาทำธุรกิจการขายรถและเรือดับเพลิงคือบริษัท ส. โดยเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลพาห์ชอยก์ จำกัด ถูกบริษัท General Dynamics Worldwide Holdings, Inc. ของสหรัฐอเมริกาซื้อกิจการทั้งหมด แต่ยังคงเป็นบริษัทถูกต้องตามกฎหมายของประเทศออสเตรีย บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลพาห์ชอยก์ จำกัด ว่าจ้างบริษัท Somati Vehicle N.V. ของประเทศเบลเยียมเป็นผู้รับจ้างจัดหาผลิตและประกอบรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัย (ยกเว้นเรือดับเพลิง) ให้กับกรุงเทพมหานคร โดยได้รับค่าจ้างผลิต รวบรวม ๒๘ ล้านยูโร หรือราว ๑,๔๐๐ ล้านบาท บริษัท สไตเออร์ฯ จึงไม่ใช่ผู้ผลิตและประกอบสินค้าเพื่อเสนอขายโดยตรง แต่เป็นเพียงนายหน้าและบริหารจัดการในการจัดหาสินค้าให้กับกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๔๖ เอกอัครราชทูตออสเตรียประจำประเทศไทยได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการขายรถดับเพลิงและอุปกรณ์บรรเทาสาธารณภัยของ บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลพาห์ชอยก์ จำกัด โดยเป็นข้อเสนอให้ดำเนินการในลักษณะรัฐต่อรัฐ และบริษัท สไตเออร์ฯ ได้เชิญนาย ป. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยดูงานโรงงานผลิตของบริษัท MAN ซึ่งผลิตตัวรถดับเพลิงให้ บริษัท สไตเออร์ฯ ที่ประเทศออสเตรียและเบลเยียม และนาย ส. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้อนุมัติโครงการจัดซื้อครุภัณฑ์เพื่อใช้ในกิจการดับเพลิง ตามที่ พล.ต.ต. อ. ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครเสนอ ได้แก่ รถดับเพลิงชนิดต่าง ๆ และรถบรรทุกน้ำ รวม ๓๑๕ คัน และเรือดับเพลิง ๓๐ ลำ ตลอดจนอุปกรณ์สาธารณภัยอื่น ๆ ซึ่งตรงกันกับรายการในใบเสนอราคาของบริษัท สไตเออร์ฯ ผ่านเอกอัครราชทูตออสเตรีย จากนั้นคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการโดยมีการจัดทำ A.O.U. (Agreement of Understanding) และ ข้อตกลงซื้อขาย (Purchase/Sale Agreement) โดยทูตพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐออสเตรียยื่นร่าง A.O.U. ให้แก่ พล.ต.ต. อ. ซึ่งนำเสนอต่อ นาย ส. โดยตรงโดยไม่ผ่านปลัดกรุงเทพมหานคร นาย ส. ลงนามรับทราบบันทึกและ เสนอต่อ นาย ก. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และหลังจากที่ได้มีการลงนามร่วมกันคุณหญิง ณ. ปลัดกรุงเทพมหานคร ได้ส่งร่างข้อตกลงซื้อขายยานพาหนะและอุปกรณ์ดับเพลิงระหว่างกรุงเทพมหานครกับ บริษัท สไตเออร์ฯ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๘ และ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร) ดำเนินการก่อนนี้ผูกพันข้ามปีงบประมาณ โครงการจัดซื้อรถและเรือดับเพลิงในวงเงิน ๖,๖๘๗,๔๘๙,๐๐๐ บาท และอนุมัติ

วงเงินเพิ่มเติม เพื่อเป็นค่าธรรมเนียมในการเปิด Letter of Credit (L/C) อีกจำนวน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือตามจำนวนที่จ่ายจริง รวมทั้งให้กระทรวงพาณิชย์เร่งรัดดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๒๐ ก.ค. ๒๕๔๗ โดยให้เน้นไต่ถามผู้เป็นสินค้าที่จะดำเนินการเป็นลำดับแรก

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นนาย อ. และก่อนมอบหมายงานในหน้าที่ให้กับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่ นาย ส. ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนเดิมได้มีหนังสือถึงผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ขอเปิด L/C วงเงิน ๑๓๓,๗๔๙,๗๘๐ ยูโรให้กับบริษัท สไตเออร์ฯ โดยกรุงเทพมหานครชำระค่าธรรมเนียม เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และมอบอำนาจให้ พล.ต.ต.อ. ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการและลงนาม ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวนการดำเนินการดังกล่าวของกรุงเทพมหานคร และยื่นฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากการกระทำความผิด ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบที่เสียหายและรุนแรง โดยราคาของรถและเรือดับเพลิงที่กรุงเทพมหานครซื้อมานั้นมีราคาที่สูงมาก ส่งผลให้รัฐสูญเสียงบประมาณไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นมีดังนี้

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบราคาจากการจัดซื้อของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ กับ กรุงเทพมหานคร

รถดับเพลิง ๔x๔ + สูบน้ำแบกหาม	
รายละเอียด โครงการรถเครื่องยนต์ดีเซลหุ้มฉนวน ๒,๕๐๐ ซีซี ๔x๔ ประกอบโดย บริษัท กาญจนวิจิตรภัณฑ์ จำกัด เครื่องดับเพลิงชนิดหามจากญี่ปุ่น	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๒,๑๕๔,๐๕๐ บาท รวม ๗๒ คัน เป็นเงินแพงกว่า ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท
รถดับเพลิง + บันได ๑๓ เมตร	
รายละเอียด โครงการรถผลิตภัณฑ์ฟินแลนด์ ซื้อจาก บริษัท เซส เอ็นเตอร์ไพรส์ (สยาม) จำกัด มาตรฐานใกล้เคียงกันเครื่องสูบน้ำสมรรถนะสูงกว่า	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๗,๑๔๓,๒๐๐ บาทรวม ๙ คัน เป็นเงินแพงกว่า ๑๕๔,๘๗๕,๖๐๐ บาท
รถดับเพลิง ๒,๐๐๐ ลิตร	
รายละเอียด ซื้อจาก บริษัท ตรีเพชรอีซูซุเซลส์ จำกัด	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๕,๔๕๕,๓๗๐ บาท รวม ๑๔๔ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๒,๒๒๕,๕๗๓,๒๘๐ บาท
รถถังน้ำ ๒๐,๐๐๐ ลิตร	
รายละเอียด ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลิตรซื้อจาก บริษัท มิตรชัย มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๑๕,๑๘๙,๑๐๐ บาท รวม ๗๒ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๑,๐๙๓,๖๑๕,๒๐๐ บาท
รถไฟฟ้าส่องสว่าง ๓๐ KVA	
รายละเอียด ซื้อจาก บริษัท มิตรชัย มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	ความแตกต่าง กรุงเทพมหานครซื้อแพงกว่า คันละ ๕๖,๕๗๗,๒๕๐ บาท รวม ๗ คัน เป็นเงิน แพงกว่า ๓๙๖,๐๔๐,๗๕๐ บาท

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบข้อมูลและราคาเรือดับเพลิง

ข้อมูลเรือดับเพลิง	
บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลฟาร์ชอยก์ จำกัด ซื้อเรือดับเพลิงจาก บริษัท ซีฟู้ด จำกัด ผลิตและประกอบที่เมืองพัทยา ราคาลำละ ๑๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท	บริษัท สไตเออร์เดมเลอร์ฟุคสเปเชียลฟาร์ชอยก์ จำกัด ขายให้ กรุงเทพมหานคร ราคาลำละ ๒๕,๔๖๒,๑๐๐ บาท

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริต ความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกจากจะสามารถแสดงเป็นตัวเลขให้ได้เห็นว่าสูญเสียงบประมาณจำนวนเท่าไร แต่การสูญเสียดังกล่าวแทนที่รัฐ และประชาชนจะได้ใช้ประโยชน์จากรถและเรือดับเพลิง ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอัคคีภัยได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อมีการทุจริตแล้วยังส่งผลให้ไม่สามารถนำรถและเรือดับเพลิงมาใช้งานได้ เท่ากับว่าสูญเสียงบประมาณแล้วยังไม่สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ได้อีก ซึ่งหากเกิดอัคคีภัยเกิดขึ้น อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างต่อเนื่องจากเหตุนี้ๆ อีก

ความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นการปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ ผ่านทางสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลางานสังคม เพื่อให้เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ เกิดพฤติกรรมที่ละอายต่อการกระทำความผิด การไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

ความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริต คืออะไร

คำว่า “ความละอาย” และ “ความไม่ทน” ได้มีการให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่าละอาย หมายถึง การรู้สึกอายที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร เช่น ละอายที่จะทำผิด ละอายใจ

ความละอาย เป็นความละอายและความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะเห็นถึงโทษหรือผลกระทบที่จะได้รับการกระทำนั้น จึงไม่กล้าที่จะกระทำ ทำให้ตนเองไม่หลงทำในสิ่งที่ผิด นั่นคือมีความละอายใจ ละอายต่อการทำผิด

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า ทน หมายถึง การอดกลั้นได้ ทานอยู่ได้ เช่น ทนด่า ทนทุกข์ ทนหนาว ไม่แตกหักหรือบอบสลายง่าย

ความอดทน คือ การรู้จักอดทนและคาดหวัง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นคง แน่วแน่ต่อสิ่งที่รอคอย หรือสิ่งที่จูงใจให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี

ไม่ทน หมายถึง ไม่อดกลั้น ไม่อดทน ไม่ยอม

ดังนั้น ความไม่ทน หมายถึง การแสดงออกต่อการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสังคมในลักษณะที่ไม่ยินยอม ไม่ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ความไม่ทนสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะทั้งในรูปแบบของกริยาท่าทางหรือคำพูด

ความไม่ทนต่อการทุจริตหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ต้องมีการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เช่น การแข็งทื่อเพื่อซื้อของ การแข็งทื่อเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ผู้ถูกแข็งทื่อจึงต้องแสดงออกให้ผู้แข็งทื่อรับรู้ว่าเป็นตนเองไม่พอใจ โดยแสดงกริยาหรือบอกกล่าวให้ทราบ เพื่อให้ผู้ที่แข็งทื่อยอมที่จะต่อท้ายแถว กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ถูกแข็งทื่อ ไม่ทนต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง และหากผู้ที่แข็งทื่อไปต่อแถวก็จะแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความละอายต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ความไม่ทนต่อการทุจริต บุคคลจะมีความไม่ทนต่อการทุจริตมาก – น้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละบุคคลและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ แล้วมีพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งการแสดงกริยาหรือการกระทำจะมีหลายระดับ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การประกาศให้สาธารณชนรับรู้ การแจ้งเบาะแส การร้องทุกข์กล่าวโทษ การชุมนุมประท้วงซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่รุนแรงที่สุด เนื่องจากมีการรวมตัวของคนจำนวนมากและสร้างความเสียหายอย่างมากเช่นกัน

ความไม่ทนของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่ส่งผลในทางไม่ดีต่อตนเองโดยตรง สามารถพบเห็นได้ง่าย ซึ่งปกติแล้วทุกคนมักจะไม่นทนต่อสภาวะ สภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและส่งผลกระทบต่อตนเองแล้ว มักจะแสดง

ปฏิกริยาออกมา แต่การที่บุคคลจะไม่ทนต่อการทุจริตและแสดงปฏิกริยาออกมานั้นอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยมีแนวโน้มยอมรับการทุจริต เพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์หรือให้งานสามารถดำเนินต่อไปสู่ความสำเร็จซึ่งการยอมรับการทุจริตในสังคมไม่ว่าแต่เด็กและเยาวชน และมองว่าการทุจริตเป็นเรื่องไกลตัว และไม่มีผลกระทบกับตนเองโดยตรง

ลักษณะของความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

ลักษณะของความละอายสามารถแบ่งได้ ๒ ระดับ คือ ความละอายระดับต้น หมายถึง ความละอายไม่กล้าที่จะทำในสิ่งที่ผิด เนื่องจากกลัวว่าเมื่อตนเองได้ทำลงไปแล้วจะมีคนรับรู้ หากถูกจับได้จะได้รับการลงโทษหรือได้รับความเดือดร้อนจากสิ่งที่ตนเองได้ทำลงไป จึงไม่กล้าที่จะกระทำผิด และในระดับที่สองเป็นระดับที่สูง คือแม้ว่าจะไม่มีใครรับรู้หรือเห็นในสิ่งที่ตนเองได้ทำลงไป ก็ไม่กล้าที่จะทำผิด เพราะนอกจากตนเองจะได้รับผลกระทบแล้ว ครอบครัว สังคมก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วย ทั้งชื่อเสียงของตนเองและครอบครัว ก็จะเสื่อมเสีย บางครั้งการทุจริตบางเรื่องเป็นสิ่งที่เล็กๆ น้อยๆ เช่น การลอกข้อสอบ อาจจะไม่มีการใส่ใจหรือสังเกตเห็น แต่หากเป็นความละอายขั้นสูงแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่กล้าทำ

สำหรับความไม่ทนต่อการทุจริต จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ เป็นการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น เพื่อให้รับรู้ว่าจะไม่ทนต่อบุคคลหรือการกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดการทุจริต ความไม่ทนต่อการทุจริตสามารถแบ่งระดับต่าง ๆ ได้มากกว่าความละอาย ใช้เกณฑ์ความรุนแรงในการแบ่งแยก เช่น หากเพื่อนลอกข้อสอบเรา และเราเห็นซึ่งเราจะไม่นิยมนำให้เพื่อนทุจริตในการลอกข้อสอบ เราก็ใช้มือหรือกระดากมาบางส่วนที่เป็นคำตอบไว้ เช่นนี้ก็เป็นการแสดงออกถึงการไม่ทนต่อการทุจริต นอกจากการแสดงออกด้วยวิธีดังกล่าวที่ถือเป็นการแสดงออกทางกายแล้ว การว่ากล่าวตักเตือนต่อบุคคลที่ทุจริต การประณาม การประจาน การชุมนุมประท้วง ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการไม่ทนต่อการทุจริตทั้งสิ้น แต่จะแตกต่างกันไปตามระดับของการทุจริต ความตื่นตัวของประชาชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริต โดยท้ายบทนี้ได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่มีสาเหตุมาจากการทุจริตทำให้ประชาชนไม่พอใจและรวมตัวต่อต้าน

ความจำเป็นของการที่ไม่ทนต่อการทุจริตถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการทุจริตไม่ว่าระดับเล็กหรือใหญ่ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม ประเทศชาติ ดังเช่นตัวอย่างคดีรถและเรือดัดเพลิงของกรุงเทพมหานคร ผลของการทุจริตสร้างความเสียหายไว้อย่างมาก รถและเรือดัดเพลิงก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ รัฐต้องสูญเสียงบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์ และประชาชนเองก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน หากเกิดเพลิงไหม้พร้อมกันหลายแห่ง รถ เรือ และอุปกรณ์ดับเพลิงจะไม่มีไม่เพียงพอที่จะดับไฟได้ทันเวลา เพียงแค่คิดจากมูลค่าความเสียหายที่รัฐสูญเสียงบประมาณไปยังไม่ได้คิดถึงความเสียหายที่เกิดจากความเดือดร้อนหากเกิดเพลิงไหม้แล้วถือเป็นความเสียหายที่สูงมาก ดังนั้น หากยังมีการปล่อยให้มีการทุจริต ยินยอมให้มีการทุจริตโดยเห็นว่าเป็นเรื่องของคนอื่น เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองแล้ว สุดท้ายความสูญเสียที่จะได้รับตนเองก็ยังคงที่จะได้รับผลนั้นอยู่แม้ไม่ใช่ทางตรงก็เป็นทางอ้อม

ดังนั้น การที่บุคคลจะเกิดความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริตได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างให้เกิดความตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริตในทุกรูปแบบ ทุกระดับ ซึ่งหากสังคมเป็นสังคมที่มีความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริตแล้ว จะทำให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ และมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

การลงโทษทางสังคม (Social Sanctions)

คำว่า “การลงโทษโดยสังคม” หรือเรียกว่า “การลงโทษทางสังคม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Social Sanction”

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๒ : ๓๖๑ - ๓๖๒) ได้ให้ความหมายของคำว่า “Social Sanctions” เป็นภาษาไทยว่า สิทธานุมติทางสังคม หมายถึง การชู้ว่าจะลงโทษหรือการสัญญา

ว่าจะให้รางวัลตามที่กลุ่มกำหนดไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกเพื่อชักนำให้สมาชิกกระทำตามข้อบังคับและกฎเกณฑ์

Radcliffe-Brown (๑๙๕๒ : ๒๐๕) อธิบายการลงโทษโดยสังคมว่าเป็นปฏิกิริยาตอบสนองทางสังคมอย่างหนึ่งและเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นด้านตรงกันข้ามระหว่างการเห็นชอบกับการไม่เห็นชอบพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือการลงโทษโดยสังคมนั้นมีคุณลักษณะวิภาษ (Dialectic) คือมีทั้งด้านบวกและด้านลบอยู่ภายใน ความหมายของตัวเองสำหรับการลงโทษโดยสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanctions) จะอยู่ในรูปของการให้การสนับสนุนหรือการสร้างแรงจูงใจ ฯลฯ ให้แก่ปัจเจกบุคคลและสังคมให้ประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับปทัสถานของชุมชนหรือของสังคมจากการศึกษายังพบว่า การลงโทษโดยสังคมเชิงบวกนั้นอาจเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่สังคม เพื่อยกระดับปทัสถานของสังคมในระดับท้องถิ่นให้ไปสอดคล้องกับปทัสถานใหม่ในระดับระหว่างประเทศ

Whitmeyer (๒๐๐๒ : ๖๓๐-๖๓๒) กล่าวว่า การลงโทษโดยสังคม มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เป็นการทำงานตามกลไกของสังคม การลงโทษโดยสังคมเป็นมาตรการควบคุมทางสังคมที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับร่วมกัน เมื่อสมาชิกปฏิบัติตามก็จะมีรางวัลเป็นแรงจูงใจ และลงโทษเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและจะแสดงการไม่ยอมรับสมาชิกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง

โดยสรุปแล้ว การลงโทษโดยสังคม (Social Sanction) หมายถึง ปฏิกิริยาปฏิบัติทางสังคม เป็นมาตรการควบคุมทางสังคมที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด โดยมีทั้งด้านลบและด้านบวก **การลงโทษโดยสังคมเชิงลบ (Negative Social Sanction)** เป็นการลงโทษ โดยการกดดันและแสดงปฏิกิริยาต่อต้านพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้บุคคลนั้นเกิดความอับอายขายหน้า สำหรับการลงโทษโดยสังคมเชิงบวกหรือการ**กระตุ้นสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanction)** เป็นการแสดงออกในเชิงสนับสนุนหรือให้รางวัลเป็นแรงจูงใจ เพื่อให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

การลงโทษทางสังคม เป็นการลงโทษกับบุคคลที่ปฏิบัติตนฝ่าฝืนกับธรรมเนียม ประเพณี หรือแบบแผนที่ปฏิบัติต่อๆ กันมาในชุมชน มักใช้ในลักษณะการลงโทษทางสังคมเชิงลบมากกว่าเชิงบวก การฝ่าฝืนดังกล่าวอาจจะไม่ผิดกฎหมาย แต่ด้วยธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นถูกละเมิด ถูกฝ่าฝืน หรือถูกดูหมิ่นเกี่ยวกับความเชื่อของชุมชน ก็จะนำไปสู่การต่อต้านจากคนในชุมชน แม้ว่าการฝ่าฝืนดังกล่าวจะไม่ผิดกฎหมายก็ตาม และที่สำคัญไปกว่านั้น หากการกระทำดังกล่าวผิดกฎหมายด้วยแล้ว อาจสร้างให้เกิดความไม่พอใจขึ้นได้ไม่เพียงแต่ในชุมชนนั้น แต่อาจเกี่ยวเนื่องไปกับชุมชนอื่นรอบข้าง หรือเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุด นั่นคือ ประชาชนทั้งประเทศซึ่งการลงโทษทางสังคมมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

การลงโทษโดยสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanctions) จะอยู่ในรูปของการให้การสนับสนุนหรือการสร้างแรงจูงใจ หรือการให้รางวัล ฯลฯ แก่บุคคลและสังคม เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติสอดคล้องกับปทัสถาน (Norm) ของสังคมในระดับชุมชนหรือในระดับสังคม

การลงโทษโดยสังคมเชิงลบ (Negative Social Sanctions) จะอยู่ในรูปแบบของการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการจัดระเบียบสังคม เช่น การว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งเป็นมาตรการขั้นต่ำสุดเรื่อยไปจนถึงการกดดันและบีบคั้นทางจิตใจ (Moral Coercion) การต่อต้าน (Resistance) และการประท้วง (Protest) ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโดยปัจเจกบุคคลหรือการชุมนุมของมวลชน

การลงโทษทางสังคมทางลบ จะสร้างให้เกิดการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกกระทำ การลงโทษประเภทนี้เป็นลงโทษเพื่อให้หยุดกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลที่ถูกลงโทษจะเกิดการเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะทำในสิ่งนั้นอีก การลงโทษประเภทนี้มีความรุนแรงแตกต่างกัน ตั้งแต่ การว่ากล่าวตักเตือน การนิเทศา การประจาน การชุมนุมขับไล่ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการไม่ทน ไม่ยอมรับต่อสิ่งที่บุคคลอื่นได้กระทำไป ดังนั้น เมื่อมีใครที่ทำ

พฤติกรรมเหล่านั้นขึ้น จึงเป็นการสร้างให้เกิดความไม่พอใจแก่บุคคลรอบข้าง หรือสังคม จนนำไปสู่การต่อต้าน ดังกล่าว

การลงโทษทางสังคมจะมีความรุนแรงมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของบุคคลนั้นว่าร้ายแรง ขนาดไหน หากเป็นเรื่องเล็กน้อยจะถูกต่อต้านน้อย แต่หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องร้ายแรง เรื่องที่เกิดขึ้นประจำ หรือ มีผลกระทบต่อสังคม การลงโทษก็จะมีมีความรุนแรงมากขึ้นด้วย เช่น หากมีการทุจริตเกิดขึ้นก็อาจนำไปเป็น ประเด็นทางสังคมจนนำไปสู่การต่อต้านจากสังคมได้ เพราะการทุจริตถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผิดกฎหมาย และผิดศีลธรรม บ่อยครั้งที่มีการทุจริตเกิดขึ้นจนเป็นสาเหตุของการชุมนุมประท้วง เพื่อกดดัน ขับไล่ให้ บุคคลนั้นหยุดการกระทำดังกล่าว หรือการออกจากตำแหน่งนั้น ๆ หรือการนำไปสู่การตรวจสอบและลงโทษ โดยกฎหมาย โดยในหัวข้อสุดท้ายของชุดวิชานี้ ได้นำเสนอตัวอย่างที่ได้แสดงออกถึงความไม่ทนต่อการทุจริตที่ มีการชุมนุมประท้วงบางเหตุการณ์ผู้ที่ถูกกล่าวหาได้ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งการลาออกจากตำแหน่งนั้นถือเป็น ความรับผิดชอบอย่างหนึ่งและเป็นการแสดงออกถึงความละอายในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

ตัวอย่างความละอายและความไม่ทนต่อการทุจริต

การทุจริตมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมากในด้านต่างๆ หากนำเอา เงินที่ทุจริตไปมาพัฒนาในส่วนอื่น ความเจริญหรือการได้รับโอกาสของผู้ที่ด้อยโอกาสนี้จะมีมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำ ทางด้านโอกาส ทางด้านสังคม ทางด้านการศึกษา ฯลฯ ของประชาชนในประเทศก็จะลดน้อยลง ดังที่เห็นใน ปัจจุบันว่าความเจริญต่าง ๆ มักอยู่กับคนในเมืองมากกว่าชนบท ทั้งๆ ที่คนชนบทก็คือประชาชนส่วนหนึ่ง ของประเทศ แต่เพราะอะไรทำไมประชาชนเหล่านั้นถึงไม่ได้รับโอกาสให้ทัดเทียมหรือใกล้เคียงกับคนในเมือง ปัจจุบันหนึ่งคือการทุจริต สาเหตุการเกิดทุจริตมีหลายประการตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อย่างไรถึงทำให้มี การทุจริตได้มาก อย่างหนึ่งคือการลงทุน เมื่อมีการลงทุนก็ย่อมมีงบประมาณ เมื่อมีงบประมาณก็เป็นสาเหตุให้ บุคคลที่คิดจะทุจริตสามารถหาช่องทางดังกล่าวในทางทุจริตได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อ ป้องกันการทุจริตปราบปรามการทุจริต แต่นั่นก็คือตัวหนังสือที่ได้เขียนเอาไว้ แต่การบังคับใช้ยังไม่จริงจัง เท่าที่ควร และยังไปกว่านั้นหากประชาชนเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับตนเองก็มักจะไปอยากเข้าไป เกี่ยวข้อง เนื่องจากตนเองก็ไม่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่การคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผิด เนื่องจากว่าตนเอง อาจจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการที่มีคนทุจริต แต่โดยอ้อมแล้วถือว่าใช่ เช่น เมื่อมีการทุจริตมาก งบประมาณของประเทศที่จะใช้พัฒนาหรือลงทุนก็น้อย อาจส่งผลให้ประเทศไม่สามารถจ้างแรงงานหรือลงทุนได้

ความเสียหายที่เกิดจากการทุจริต หากเป็นการทุจริตในโครงการใหญ่ ๆ แล้ว ปริมาณเงินที่ทุจริตย่อม มีมากความเสียหายก็ย่อมมีมากตามไปด้วย โดยในบทนี้ได้ยกกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจากการทุจริตไว้ในท้ายบท ซึ่งจะเห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีมูลค่ามากมาย และนี่เป็นเพียงโครงการเดียวเท่านั้น หากรวมเอาการ ทุจริตหลาย ๆ โครงการ หลาย ๆ กรณีเข้าด้วยกัน จะพบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมานั้นมากมายมหาศาล ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ประชาชนจะต้องมีความตื่นตัวในการที่จะร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต การร่วมมือกันในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ สถานการณ์ที่อาจเกิดการทุจริตได้ เมื่อประชาชนรวมถึง ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ มีความตื่นตัวที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ปัญหาการทุจริตจะถือเป็น ปัญหาเพียงเล็กน้อยของประเทศไทย เพราะไม่ว่าจะอย่างไรก็จะมี การสอดส่อง ติดตาม เฝ้าระวังเรื่องการ ทุจริตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นแล้วสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้น คือ ความตระหนักรู้ถึงผลเสียที่เกิดขึ้น จากการทุจริต สร้างให้เกิดความตื่นตัวต่อการปราบปรามการทุจริต การไม่ทนต่อการทุจริต ให้เกิดขึ้น ในสังคมไทย

เมื่อประชาชนในประเทศมีความตื่นตัวที่ว่า “ไม่ทนต่อการทุจริต” แล้ว จะทำให้เกิดกระแสการต่อต้าน ต่อการกระทำทุจริต และคนที่ทำทุจริตก็จะเกิดความละอายไม่กล้าที่จะทำทุจริตต่อไป เช่น หากพบเห็นว่ามี การทุจริตเกิดขึ้นอาจมีการบันทึกเหตุการณ์หรือลักษณะการกระทำ แล้วแจ้งข้อมูลเหล่านั้นไปยังหน่วยงานหรือ สื่อมวลชนเพื่อร่วมกันตรวจสอบการกระทำที่เกิดขึ้น และยังในปัจจุบันเป็นสังคมสมัยใหม่ และกำลังเดินหน้า

ประเทศไทยก้าวสู่ยุคไทยแลนด์ ๔.๐ แต่การจะเป็น ๔.๐ ให้สมบูรณ์แบบได้นั้น ปัญหาการทุจริตจะต้องลดน้อยลงไปด้วย เมื่อประชาชนมีความตื่นตัวต่อการที่ไม่ทนต่อการทุจริตแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ตัวอย่างที่จะนำมากล่าวถึงต่อไปนี้เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงความไม่ทนต่อการทุจริตที่ประชาชนได้ลุกขึ้นมาต่อสู้ ต่อต้านต่อนักการเมืองที่ทำทุจริต จนนำไปสู่การถอดถอนนักการเมืองเหล่านั้นหมดอำนาจทางการเมือง และได้รับบทลงโทษทั้งทางสังคมและทางกฎหมาย ดังนี้

๑. ประเทศเกาหลีใต้เกาหลีใต้ถือเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในด้านของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ก็ยังคงมีเหตุการณ์การทุจริตเกิดขึ้นอยู่บ้าง เช่น เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๕๙ มีข่าวกรณีของประธานาธิบดีถูกปลดออกจากตำแหน่งเพราะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง โดยการถูกกล่าวหาว่าให้เพื่อนสนิทของครอบครัวเข้ามาแทรกแซงการบริหารประเทศ

รวมถึงใช้ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ผลที่เกิดขึ้นคือถูกดำเนินคดีและตั้งข้อหาว่าพัวพันการทุจริตและใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง กรณีที่เกิดขึ้นนี้ประชาชนเกาหลีใต้ได้มีการรวมตัวกันประท้วงกว่าพันคนเรียกร้องให้ประธานาธิบดีคนดังกล่าวลาออกจากตำแหน่งหลังมีเหตุอื้อฉาวทางการเมือง

ที่มา : <http://www.bbc.com/thai/international-๓๐๕๐๓๕๔๑>

ที่มา : <https://teen.mthai.com/education>

๒. ประเทศบราซิล ปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ประชาชนในประเทศบราซิลได้มีการชุมนุมประท้วงการทุจริตที่เกิดขึ้นเป็นการแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อวัฒนธรรมการโกงของระบบราชการของประเทศ โดยมีประชาชนจำนวนหลายหมื่นคนเข้าร่วมการชุมนุมในครั้งนี้ และมีการแสดงภาพหนูเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการประณามต่อนักการเมืองที่ทุจริต การประท้วงดังกล่าวยังถือว่ามีขนาดเล็กกว่าครั้งก่อน เพราะที่ผ่านมาได้มีการทุจริตเกิดขึ้นและมีการประท้วง จนในที่สุดประธานาธิบดีได้ถูกปลดจากตำแหน่งเนื่องจากการกระทำที่ละเมิดต่อกฎระเบียบเรื่องงบประมาณ

ที่มา : <https://www.dailynews.co.th/foreign>

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของประชาชนที่ออกมาต่อต้านต่อการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตในระดับหน่วยเล็กๆ หรือระดับประเทศ เป็นการแสดงออกซึ่งการไม่ทนต่อการทุจริต การไม่ทนต่อการทุจริตสามารถแสดงออกมาได้หลายระดับตั้งแต่การเห็นคนที่ทำทุจริตแล้วตนเองรู้สึกไม่พอใจ มีการส่งเรื่องตรวจสอบ ร้องเรียน และในที่สุดคือการชุมนุม ประท้วง ตามตัวอย่างที่ได้ นำมาแสดงให้เห็นข้างต้น トラバได้ที่สามารถสร้างให้สังคมไม่ทนต่อการทุจริตได้ เมื่อนั้นปัญหาการทุจริตก็จะลดน้อยลง แต่หากจะให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จะต้องสร้างให้เกิดความละอายต่อการทุจริต ไม่กล้าที่จะทำทุจริต โดยนำเอาหลักธรรมทางศาสนา มาเป็นเครื่องมือในการสั่งสอน อบรม ในขณะเดียวกันหากมีการทุจริตเกิดขึ้นกระบวนการในการแสดงออกต่อการไม่ทนต่อการทุจริตจะต้องเกิดขึ้น และมีการเปิดเผยข้อมูลคนที่ทุจริตให้กับสาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เมื่อสังคมมีทั้งกระบวนการในการป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริตที่ตีรวมถึงการสร้างให้สังคมเป็นสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต มีความละอายต่อการทำทุจริตแล้ว ปัญหาการทุจริตจะลดน้อยลง ประเทศชาติจะสามารถพัฒนาได้มากขึ้น

สำหรับระดับการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในระดับใดแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ทั้งสิ้น บางครั้งการทุจริตเพียงนิดเดียวอาจนำไปสู่การทุจริตอย่างอื่นที่มากกว่าเดิมได้ การมีวัฒนธรรม ค่านิยม หรือความเชื่อที่ไม่ถูกต้องก็ส่งผลให้เกิดการทุจริตได้เช่นกัน เช่น การมอบเงินอุดหนุนแก่สถานศึกษาเพื่อให้บุตรของตนได้เข้าศึกษาในสถานที่แห่งนั้น หากพิจารณาแล้วอาจพบว่าเป็นการช่วยเหลือสถานศึกษาเพื่อที่สถานศึกษาแห่งนั้นจะได้นำเงินที่ได้ไปพัฒนาสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนของทางสถานศึกษาต่อไป แต่การกระทำดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องเป็นการปลุกฝังสิ่งที่ไม่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม และต่อไปหากกระทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จะมองว่าเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนทำกันไม่มีความผิดแต่อย่างใด จนทำให้แบบแผนหรือพฤติกรรมทางสังคมที่ดีถูกกลืนหายไปกับการกระทำที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ ตัวอย่างการมอบเงินอุดหนุนแก่สถานศึกษายังคงเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงซึ่งหลายคนอยากให้บุตรของตนเข้าศึกษาในสถานที่แห่งนั้น แต่ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถรับนักเรียนนักศึกษาได้ทั้งหมด จึงทำให้ผู้ปกครองบางคนต้องให้เงินกับสถานศึกษา เพื่อให้บุตรของตนเองได้เข้าเรียน

ชุดวิชาที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านการทุจริต

เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ และเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นับเป็นเวลา ๗๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์ ทรงมีพระราชปณิธานที่จะให้ประชาชนชาวไทยได้ประโยชน์และความสุขของอย่างทั่วถึงกันทั้งประเทศ โดย “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และทรงพระวิริยะอุตสาหะที่จะขจัดปัญหาต่างๆ อาทิ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรรม สังคม การศึกษา เป็นต้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยสามารถพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่ราษฎรมานานกว่า ๔๐ ปี เพื่อให้ราษฎรสามารถดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง มีสติอยู่อย่างประมาณตนสามารถดำรงชีพปกติสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ องค์การสหประชาชาติ (United Nations :UN) โดยนายโคฟีอันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The Human Development Lifetime Achievement Award) เพื่อเทิดพระเกียรติเป็นกรณีพิเศษ ในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยนายโคฟีอันนันได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการถ่วงดุลในการบริโภคเน้นความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวสามารถต้านทานผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ “ทางสายกลาง” จึงเป็นการต่อยอดแนวทางที่สหประชาชาติที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (United Nations Development Programme : UNDP) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดพิมพ์ในรายงานประจำปี ๒๐๐๗ เพื่อเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก

จิตพอเพียงต่อการต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ได้มีการวิเคราะห์ภาพอนาคตของประชาชนและสังคมไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้าไว้ว่า หากยุทธศาสตร์ชาติฯ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนของสังคมไทยในการนำไปปฏิบัติจริง ประชาชนไทยจะมีความตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น มีการให้ความสนใจต่อข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนการกล่อมเกลางานทางสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรม

ที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรม ไม่ได้ได้รับการยอมรับจากสังคม ประชาชนจะเริ่มเรียนรู้การปรับเปลี่ยนฐานความคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมที่มีฐานอยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะหล่อหลอมให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีพื้นฐานจิตที่พอเพียงมีความละเอียดต่อการทุจริตประพฤตินิชอบ และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม

เพื่อให้ภาพอนาคตดังกล่าวสามารถบรรลุผลได้จริง หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญอย่างแท้จริงกับการปรับประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่นๆ เพื่อสร้างฐานคิดจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล โดยประยุกต์หลัก “STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต” ซึ่งคิดค้นโดย รองศาสตราจารย์ ดร.มานี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมหน่วยงาน

คำอธิบายความหมายของ “STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต”

๑) S (sufficient) : ความพอเพียง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์เป็นหลักความพอเพียงในการทำงาน การดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง และส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน ความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของมนุษย์แม้ว่าจะแตกต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่าความพอเพียงของตนเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุมีผลรวมทั้งต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวมความพอเพียงดังกล่าวจึงเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลนั้นไม่กระทำการทุจริต ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และปลูกให้ตื่นรู้ (realise)

๒) T (transparent) : ความโปร่งใส ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงต้องมีและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมาย ด้านความโปร่งใส ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และปลูกให้ตื่นรู้ (realise)

๓) R (realize) : ความตื่นรู้ ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงรากเหง้าของปัญหาและภัยร้ายแรงของการทุจริตประพฤตินิชอบภายในชุมชนและประเทศ ความตื่นรู้จะบังเกิดเมื่อได้พบเห็นสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทุจริต ย่อมจะมีปฏิกิริยาเฝ้าระวังและไม่ยินยอมต่อการทุจริตในที่สุดซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้น ความร้ายแรง และผลกระทบต่อระดับบุคคลและส่วนรวม

๔) O (onward) : มุ่งไปข้างหน้า ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน มุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน บนฐานความโปร่งใส ความพอเพียงและ

ร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ (knowledge) ในประเด็นดังกล่าว

๕) N (knowledge) : ความรู้ ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน ต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ในเรื่องสถานการณ์การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตนเองและส่วนรวม ความพอเพียงด้านทุจริต การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการลดการทุจริตในระยะยาว รวมทั้ง ความอายไม่กล้าทำทุจริตและความไม่ทนเมื่อพบเห็นว่ามีทุจริตเกิดขึ้น เพื่อสร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต

๖) G (generosity) : ความเอื้ออาทร คนไทยมีความเอื้ออาทร มีเมตตา น้ำใจ ต่อกันบนฐานของจิตพอเพียงด้านทุจริต ไม่เอื้อต่อการรับหรือการให้ผลประโยชน์หรือต่อพวกพ้อง

S (sufficient) ความพอเพียง

พระราชดำรัสพระราชทานแก่บุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตัวเองมีความหมายว่าพอมี พอกิน พอมีพอกินนี้ ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี่ ในศาลานี้เมื่อ ๒๔ ปี ๒๕๑๗ ถึง ๒๕๔๑ ก็ ๒๔ ปีใช้หมด วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมี พอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีและประเทศไทยก็เวลานั้น ก็เริ่มจะเป็นไม่พอมี พอกิน บางคนก็มีมากบางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมี พอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้...”

“...คำว่าพอก็เพียง พอเพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียงทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

“...อย่างเคยพูดเหมือนกันว่า ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ตรงนี้ ถ้าไม่พอเพียงคืออยากจะไปนั่งบนเก้าอี้ของผู้ที่อยู่ข้าง ๆ อันนั้นไม่พอเพียงและทำไม่ได้ถ้าอยากนั่งอย่างนั้นก็เดือดร้อนกันแน่เพราะว่าอัดอัด จะทำให้ทะเลาะกัน และเมื่อมีการทะเลาะกันก็ไม่มีประโยชน์เลย ฉะนั้นควรที่จะคิดว่าทำอะไรพอเพียง...”

“...ถ้าใครมีความคิดอย่างหนึ่งและต้องการให้คนอื่นมีความคิดอย่างเดียวกับตัวซึ่งอาจจะไม่ถูก อันนี้ก็ไม่ใช่พอเพียง การพอเพียงในความคิดก็คือแสดงความคิด ความเห็นของตัวเองและปล่อยให้คนอื่นพูดบ้างและมาพิจารณาว่าที่เราพูดกับที่เราพูด อันไหนพอเพียงอันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไขเพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกันก็จะกลายเป็นการทะเลาะ จากการทะเลาะด้วยวาจาก็กลายเป็นการทะเลาะด้วยกาย ซึ่งในที่สุดก็นำมาสู่ความเสียหาย เสียหายแก่คนสองคนที่เป็นตัวการ เป็นตัวละครทั้งสองคน ถ้าเป็นหมู่ก็เลยเป็นการตีกันอย่างรุนแรง ซึ่งจะทำให้คนอื่นอีกมากเดือดร้อน ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำไปเผยแพร่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากษัตริย์โดยมีใจความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

คุณลักษณะที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือแนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่บนทางสายกลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพ้นจากภัยและวิกฤติการณ์ต่างที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมั่นคงและยั่งยืน

- **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปและต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- **ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

๒. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิตทางสายกลาง การพึ่งตนเอง รู้จักประมาณตนอย่างมีเหตุผล อยู่บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรมในการพิจารณา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการไม่ได้เฉพาะเจาะจงในเรื่องของเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิตด้านอื่น ๆ ของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อย่างเช่น หากเรามีความพอเพียง เราจะไม่ทุจริต คดโกง ไม่ลักขโมยของเบียดเบียนผู้อื่น ก็จะส่งผลให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อน สังคมก็อยู่ได้อย่างปกติสุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชแบบอย่างในเรื่องของความพอเพียง

เรื่อง ฉลองพระองค์ บนความ “พอเพียง”: หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๙

นายสุนทร ชนะศรีโยธิน เจ้าของร้านสุท “วินสัน เทเลอร์” ได้บอกเล่าพระราชจริยวัตรในด้าน “ความพอเพียง” ที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ว่า “นายตำรวจนำมาให้ผมซ่อม เป็นผ้ารัดอกสำหรับเล่นเรือใบสภาพเก่ามากแล้ว นายตำรวจท่านนั้นบอกว่าไม่มีร้านไหนยอมซ่อมให้เลย ผมเห็นว่ายังแก้ไขได้ก็รับมาซ่อมแซมให้ไม่คิดเงิน เพราะแค่นี้ก็อยากบริการแก้ไขให้ดีกว่าให้ลูกค้าประทับใจ แต่ไม่รู้มาก่อนว่าเขาเป็นเจ้าหน้าที่ในพระราชสำนักตอนนั้นผมบอกไม่คิดค่าตัดบอกเขาว่าไม่รับเงิน แก้ไขแค่นี้ ผมมีน้ำใจ ผมเปิดร้านเสื้อเพราะต้องการให้มีชื่อเสียงด้านคุณภาพและบริการลูกค้ามากกว่า แก้ไขนิดเดียวก็อยากทำให้เขาดี ๆ ไม่ต้องเสียเงิน ตอนนั้นเขาถามผมอีกว่า แล้วจะเอามาให้ทำอีกได้ไหม เราก็บอกได้เลยผมบริการให้ จากนั้นเราก็รับแก้ไขชุดให้นายตำรวจท่านนี้เรื่อย ๆ เขาขอให้คิดเงินก็ไม่คิดให้ พอครั้งที่ ๕ นี่สิ ท่านเอาผ้ามา ๔ - ๕ ผืน จะให้ตัดถามผมว่า เท่าไหร่? แล้วก็รีบคว้านามบัตรมาให้ผม ท่านชื่อ พล.ต.ต.จรัส สุดเสถียร ตำแหน่งเขียนว่า เป็นนายตำรวจประจำราชสำนัก ท่านบอกว่า “สิ่งที่ถ้าแก้ไขให้เป็นของพระเจ้าอยู่หัวนะ” ผมยิ่งมากลางมือท่วมหัว ดีใจที่ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทแล้ว” นายสุนทรเล่าด้วยน้ำเสียงตื่นตันใจแต่ละฉลองพระองค์ที่ได้รับมาให้ซ่อมแซม ถ้าเป็นคนอื่นผ้าเก่าขนาดนั้นเขาไม่ซ่อมกันแล้ว เอาไปทิ้งหรือให้คนอื่น ๆ ได้แล้ว แต่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงมีความมั่งคั่งแต่ละองค์ที่เอามาเก่ามาก เช่น เสื้อสูทสีฟ้าชัยพัฒนา ผ้าเก่าสีซีดมากแล้ว ตรงตราชัยพัฒนา มัวหมอง ตรงดินทองก็หลุดเกือบหมดผมเอามาแกะหมดเลยให้โรงงานปักใหม่ให้เหมือนแบบเดิม เพราะเข้าใจว่าท่านอยากได้ฉลองพระองค์องค์เดิม แต่เปลี่ยนตราให้ดูใหม่ ถ้าสมมุติวันนี้มีเจ้าหน้าที่มาส่งซ่อม พรุ้งนี้เย็นๆ ผมก็ทำเสร็จส่งคืนเข้าไป เจ้าหน้าที่ที่มารับฉลองพระองค์สอบถามว่า ทำไมทำไว ผมตอบเลยว่า เพราะตั้งใจถวายงานครับ ผมอยู่ผืนแผ่นดินไทย ได้รับพระบารมีของพระองค์ ผมก็อยากได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทสักเรื่อง ผมเป็นแค่ช่างตัดเสื้อ ได้รับใช้ขนาดนี้ผมก็ปลื้มปิติที่สุดแล้ว

“ผมถือโอกาสนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านมาใช้ตลอด เสื้อผ้าเก่าๆ ที่ได้รับมาวันแรกทำให้รู้ว่าพระองค์ทรงอยู่อย่างประหยัด มั่งคั่ง ทรงเป็นแบบอย่างความพอเพียงให้แก่ประชาชน และเมื่อได้ถวายงานบ่อยครั้งทำให้ผมตระหนักว่าคนเราวันหนึ่งต้องคิดพิจารณาตัวเองว่าสิ่งไหนบกพร่องก็ต้องแก้ไขสิ่งนั้น ทุกคนต้องแก้ไขสิ่งที่บกพร่องก่อน งานถึงจะบรรลุเป้าหมาย และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วอย่าลืมตั้งใจทำสิ่งดี ๆ ให้ประเทศชาติตลอดไป” ข้อคิดและข้อปฏิบัติดี ๆ ที่ได้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของช่างสุนทร

ฉลองพระบาท ก.เปรมศิลป์ ช่างซ่อมฉลองพระบาท รอยเท้าในหลวง ร. ๙ รอยเท้าของความพอเพียง

นายศรไกร แนนศรีนิลหรือช่างไก่ ช่างนอกราชสำนักผู้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาท ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มานานกว่า ๑๐ ปี ปัจจุบันยังเป็นเจ้าของร้านซ่อมรองเท้า ก.เปรมศิลป์ บริเวณสี่แยกพิชัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ประมาณปี ๒๕๔๖ มีลูกค้าสวมชุดพระราชสำนักมา ๒ คน เดินประคองถุงผ้าลายสก๊อต ด้านในเป็นรองเท้าเข้ามาในร้าน พอวางรองเท้าลงก็ก้มลงกราบ เลยถามว่า เอาอะไรมาให้ ลูกค้ารายนั้นตอบว่า ฉลองพระบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ยินเท่านั้น ทำตัวไม่ถูก ขนลุก พุดอะไรไม่ถูก ในใจคิดแต่เพียงว่าโชคดีแล้ว ไม่นึกไม่ฝันว่าจะมีโอกาสได้ซ่อมรองเท้าของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินช่างไก่ เล่าว่า รองเท้าคู่แรกที่ในหลวง ร. ๙ ทรงนำมาซ่อม เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู แขนดไทย เป็นฉลองพระบาทคู่โปรดของพระองค์ เบอร์ ๔๓

เท่าที่สังเกตสภาพชำรุดทรุดโทรม รวากับใส่ใช้งานมาแล้วหลายสิบปี ภายในรองเท้าผู้กร่อนหลุดลอกหลายแห่งถ้าเป็นคนทั่วไปจะแนะนำให้ทิ้งแล้วซื้อใหม่

“จริง ๆ ผมใช้เวลาซ่อมรองเท้าคู่นั้นไม่ถึง ๑ ชั่วโมงก็เสร็จ แต่ด้วยความที่อยากให้รองเท้าคู่นั้นอยู่ในบ้านให้นาน เลยบอกเจ้าหน้าที่ว่า ใช้เวลาซ่อม ๑ เดือน ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้ ทรงโปรดใช้ทรงดนตรี”

นับจากนั้นเป็นต้นมาช่างไม้ยังมีโอกาสได้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาทอีกหลายคู่ ซึ่งคู่ที่ ๒ และคู่ที่ ๓ เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู คู่ที่ ๔ ฉลองพระบาทหนังวัว ทรงฮาฟมกใส่ในงานราชพิธี ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้มีรอยพระบาทติดมากับแผ่นรองเท้า ช่างไม้เก็บแผ่นรองเท้าไว้ที่ร้านเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนฉลองพระบาทคู่ที่ ๕ ทรงนำมาเปลี่ยนพื้น ฉลองพระบาทคู่ที่ ๖ เป็นรองเท้าเปิดส้น ซึ่งคุณทองแดง สุนัขทรงเลี้ยงกีด รวมแล้วทั้งหมด ๖ คู่

“ผมซ่อมฉลองพระบาททุกคู่อย่างสุดความสามารถ ซึ่งรองเท้าของพระองค์จะนำไปวางบนกับของลูกค้าคนอื่นไม่ได้ เลยซื้อพานมาใส่พร้อมกับผ้าสีเหลืองมารอง แล้วนำไปวางไว้ที่สูงที่สุดในร้าน เพราะท่านคงทรงโปรดมาก สภาพรองเท้าชำรุดมาก ซบในรองเท้าหลุดออกมาหมด ถ้าเป็นเศรษฐกิจทั่วไปคงจะไม่นำมาใช้แล้ว แต่นี่พระองค์ยังทรงใช้คู่เดิมอยู่”

ประการสำคัญที่ทำให้ชายผู้นี้ได้เรียนรู้จากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “ความพอเพียง” ขนาดฉลองพระบาทขาดและเก่ายังส่งมาซ่อม หากคนไทยเดินตามรอยของพระองค์ท่าน ชีวิตไม่พังเพื่อจะเป็นสุขกันมากกว่านี้

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“...พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ดูแลฉลองพระบาทเป็นต้น พวกตามเสด็จฯ ทั้งหลายใส่รองเท้านอก และยิ่งมาจากต่างประเทศใส่แล้วนุ่มเท้าดี พระองค์กลับทรงรองเท้าที่ผลิตในเมืองไทยคู่ละร้อยกว่าบาท สีดำเหมือนอย่างนักเรียนใส่กัน แม้กระทั่งพวกเรายังไม่ซื้อใส่เลย...”

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

นาฬิกาบนข้อพระกร

วันงานเปิดตัวรายการทีวี “ธรรมดีที่พ่อทำ” และงานสัมมนา “ถอดรหัส” ธรรมดีที่พ่อทำพอเริ่มบรรยาย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ถามผู้ฟังว่า พวกเรามีเสื้อผ้าคนละกี่ชุด ใส่นาฬิกาเรือนละเท่าไร หลายคนแย้งกันตอบและพากันอึ้ง เมื่อ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เล่าว่า “ครั้งหนึ่ง ผมพยายามจะแอบดูว่า พระองค์ท่านใส่นาฬิกาี่ห้ออะไร จนพระองค์ท่านรู้สึกได้ว่าผมพยายามอยากจะได้ดู หวังจะยื่นข้อพระหัตถ์มาให้ดูตรงหน้า จึงทราบบว่าพระองค์ท่านใส่นาฬิการาคาเพียงเรือนละ ๗๕๐ บาทเท่านั้นซึ่งก็เดินตรงเหมือนกันกับนาฬิกาเรือนแพง แม้กระทั่งฉลองพระองค์ก็ทรงมีไม่กี่ชุด ทรงใช้จนเปื่อยซิด แต่พวกเรามักคิดว่า การมีแบบเหลือกินเหลือใช้จึงจะดี เพราะคนสมัยนี้เริ่มไม่เอาเกษตรกรรม แต่เลือกที่จะทำอุตสาหกรรม (เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นเอง) สุดท้ายอนาคตก็จะอดกิน”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ถามอีกว่า คนในห้องนี้มีรองเท้าคนละกี่คู่ ก็มีนักธุรกิจสตรีตอบว่า ร้อยกว่าคู่ ดร.สุเมธ จึงถามต่อว่า วันนี้ใส่มากี่คู่ ถ้าจะใช้ให้คุ้ม ท าไม่เอามาแขวนคอด้วย (ทำเอาบรรยายกาศในห้องเงียบสงัดเพราะโดนใจกันเต็ม ๆ) ก่อนจะบอกว่า พระองค์ทรงฉลองพระบาทคู่ละ ๓๐๐ - ๔๐๐ บาท ขณะที่ข้าราชการบริพารใส่รองเท้าคู่ละ ๓ - ๔ พัน แต่เวลาที่พระองค์ทรงออกเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ห่างไกล ที่สุดแล้วข้าราชการบริพารก็เดินตามพระองค์ไม่ทันอยู่ดี เวลาเดินคนเราใส่รองเท้าได้คู่เดียว อีกทั้งฉลองพระบาทของพระองค์ยังถูกนำไปซ่อมแล้วซ่อมอีก

ดินสอทรงงาน

สารคดีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ หมวด พระบารมีบันดาล ตอน ดินสอของพระเจ้าอยู่หัว

ดินสอธรรมดาซึ่งคนทั่วไปอาจหาซื้อได้ด้วยราคาเพียงไม่กี่บาทนี้เป็นดินสอชนิดเดียวที่ปรากฏอยู่บนพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ขณะทรงงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดินสอไม้ธรรมดา ๆ โดยมีบันทึกว่าในปีหนึ่งๆ ทรงเบิกดินสอใช้เพียง ๑๒ แท่ง โดยทรงใช้ดินสอเดือนละ ๑ แท่งเท่านั้น เมื่อดินสอสั้นจะทรงใช้กระดาษมาฉนวนต่อปลายดินสอให้ยาวเพื่อให้เขียนได้ถนัดมือจนกระทั่งดินสอสั้นกุดใช้ไม่ได้แล้วเนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีแนวพระราชดำริที่เป็นเหตุ เป็นผล ดินสอ ๑ แท่ง ท่านไม่ได้มองว่าเราต้องประหยัดเงินในกระเป๋าแต่ท่านมองว่าดินสอ ๑ แท่ง ต้องใช้ทรัพยากรหรือพลังงานเท่าไร ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ไม้แรธาตุที่ทำให้ดินสอ การนำเข้าวัตถุดิบที่นำเข้าต่างประเทศ พลังงานในกระบวนการผลิตและขนส่ง ดังนั้นการผลิตดินสอทุกแท่งมีผลต่อการรายรับรายจ่ายของประเทศ เป็นส่วนหนึ่งมูลค่าสินค้านำเข้าด้านวัตถุดิบและเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความประหยัดไม่ใช่หมายถึงการไม่ใช้แต่ยังรวมถึงการใช้สิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติและมีเหตุผล อันเป็นสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“ท่านผู้หญิงบุตรี” บอกผมมาว่า ปีหนึ่งท่านทรงเบิกดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าได้ไปทึ่งของพระองค์ท่านนะ จะทรงกริ้ว ทรงประหัตทุกอย่าง ทรงเป็นต้นแบบทุกอย่าง ของทุกอย่าง มีค่าสำหรับพระองค์ท่านทั้งหมด ทุกบาท ทุกสตางค์ จะทรงใช้อย่างระมัดระวัง ทรงสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...

ตลอดยาสีพระทนต์

ตลอดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะแบนราบเรียบ คล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยิ่งปรากฏรอยบวมลึกลงไปจนถึงเกลียวคอหลอด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพระองค์ท่านทรงใช้ด้ามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบวมศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช ทันตแพทย์ประจำพระองค์ อดีตคณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เขียนเล่าในว่า "ครั้งหนึ่งทันตแพทย์ประจำพระองค์ กราบถวายบังคมทูลเรื่องศิษย์ทันตแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บางคนมีค่านิยมในการใช้ของต่างประเทศ และมีราคาแพง รายที่ไม่มีทรัพย์พอซื้อหาก็กังขวนขวาย เข้ามาใช้เป็นการชั่วคราวชั่วคราว ซึ่งเท่าที่ทราบมา มีความแตกต่างจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงนิยมใช้กระเปาะที่ผลิตภายในประเทศเช่นสามัญชนทั่วไป ทรงใช้ดินสอสั้นจนต้องต่อด้าม แม้ยาสีพระทนต์ของพระองค์ท่าน ก็ทรงใช้ด้ามแปรงพระทนต์รีดหลอดยาจนแบนจนแน่ใจว่าไม่มียาสีพระทนต์หลงเหลืออยู่ในหลอดจริงๆ"

"เมื่อกราบบังคมทูลเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า ของพระองค์ท่านก็เหมือนกัน และยังทรงรับสั่งต่อไปอีกด้วยว่า เมื่อไม่นานมานี้เองมหาดเล็กห้องสรง เห็นว่ายาสีพระทนต์ของพระองค์คงใช้หมดแล้วจึงได้นำหลอดใหม่มาเปลี่ยนให้แทน เมื่อพระองค์ได้ทรงทราบ ก็ได้ขอให้เขานำยาสีพระทนต์หลอดเก่ามาคืนและพระองค์ท่านยังทรงสามารถใช้ต่อไปได้อีกถึง ๕ วัน จะเห็นได้ว่าในส่วนของคุณพระองค์ท่านเองนั้น ทรงประหยัดอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่ทรงพระราชทานเพื่อราษฎรผู้ยากไร้อยู่เป็นนิจ"

"พระจริยวัตรของพระองค์ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงพระวิริยะ อุตสาหะ ตลอดจนความประหยัดในการใช้ของอย่างคุ้มค่า หลังจากนั้นทันตแพทย์ประจำพระองค์ได้กราบพระบาททูลขอพระราชทานหลอดยาสีพระทนต์หลอดนั้น เพื่อนำไปให้ศิษย์ได้เห็นและรับใส่เกล้าเป็นตัวอย่างเพื่อประพฤติปฏิบัติในโอกาสต่อไป"

"ประมาณหนึ่งสัปดาห์หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานส่งหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นมาให้ถึงบ้าน ทันตแพทย์ประจำพระองค์รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้ายิ่ง เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะของหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นแล้วทำให้เกิดความสงสัยว่า เหตุใดหลอดยาสีพระทนต์หลอดนี้จึงแบนราบเรียบโดยตลอด คล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยิ่งปรากฏรอยบวมลึกลงไปเกือบถึงเกลียวคอหลอด เมื่อได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ อีกครั้งในเวลาต่อมา จึงได้รับคำอธิบายจากพระองค์ว่า

หลุดยาสีพระทนต์ที่เห็นแบนเรียบนั้นเป็นผลจากการใช้ด้ามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋มที่เห็นนั่นเอง และเพื่อที่จะขอนำไปแสดงให้เห็นศิษย์ทันตแพทย์ได้เห็นเป็นอุทาหรณ์ จึงได้ขอพระราชทานุญาต ซึ่งพระองค์ท่านก็ได้ทรงพระเมตตาด้วยความเต็มพระราหฤทัย"

ภาพหลุดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีที่มาจากทันตแพทย์ประจำพระองค์ (ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช) ได้กราบถวายบังคมทูลพระองค์ท่านเรื่องลูกศิษย์บางคนมีค่านิยมใช้ของต่างประเทศ และของมีราคาแพง แม้บางรายไม่มีเงินพอที่จะซื้อหาก็ยังชวนขวยไปเช่ามาชั่วคราว ซึ่งเท่าที่ทราบมาแตกต่างจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงนิยมใช้กระเป๋าทึบผลิตภายในประเทศเช่นสามัญชนทั่วไป ทรงใช้ดินสอสันจนต้องต่อด้าม แม้จนยาสีฟันพระทนต์ของพระองค์ท่านก็ใช้ด้ามแปรงพระทนต์รีดหลุดยาจนแบน จนแน่ใจว่าไม่มียาสีพระทนต์หลงเหลืออยู่ในหลอดจริงๆ เมื่อกราบบังคมทูลเสร็จ พระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า "...ของเราก็มี วันก่อนยังใช้ไม่หมด มหาเดเล็กมาทำความสะอาดห้องสรง คิดว่าหมดแล้วมาเอาไป แล้วเปลี่ยนหลอดใหม่มาให้ เราก็บอกให้ไปตามกลับมา เรายังใช้ต่อได้อีก ๕ วัน..." จึงได้กราบพระบาทของทูล ขอพระราชทานหลุดยาสีพระทนต์หลอดนั้น หลุดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้จนแบนราบเรียบโดยตลอด คล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยังปรากฏรอยบุ๋มลึกลงไปเกือบถึงเกลียวคอหลอด ซึ่งได้รับคำอธิบายจากพระองค์ภายหลังว่า หลุดยาสีพระทนต์ที่เห็นแบนเรียบนั้นเป็นผลจากการใช้ด้ามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋มอย่างที่เห็นนั่นเอง

รถยนต์พระที่นั่ง

นายอนันต์ รมรินทร์วานิชกิจ ช่างดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ได้ให้สัมภาษณ์รายการตีสิบ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีใจความว่า "ครั้งหนึ่งผมต้องซ่อมรถตู้เซฟโวลต์ ซึ่งเป็นรถที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่สมเด็จพระเทพรัตนฯ สมัยท่านเรียนจบที่จุฬาฯ และเป็นคันโปรดของท่านด้วยก่อน ซ่อมข้างประตูด้านที่ท่านประทับเวลาฝนตกจะมีน้ำหยด แต่หลังจากที่ซ่อมแล้ว วันหนึ่งท่านก็รับสั่งกับสารทิดว่า วันนี้อร่อยแปลกไป น้ำไม่หยด อย่างนี้ก็ไม่เย็นนะสิ แต่ก็ดีเหมือนกันไม่ต้องเอากระป๋องมารอง"

นายอนันต์เปิดเผยว่า ภายในรถยนต์พระที่นั่งของแต่ละพระองค์นั้น เรียบง่ายมากไม่มีอะไรเลยที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก มีแต่ถังขยะเล็กๆ กับที่ทรงงานเท่านั้น ส่วนการได้มีโอกาสดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ทำให้ได้เห็นถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยนั้น นายอนันต์กล่าวว่า ครั้งหนึ่งมีรถยนต์พระที่นั่งที่เพิ่งทรงใช้ในพระราชกรณียกิจมาทำ เห็นว่าพระมได้รถมีน้ำแฉะข้างอยู่และมีกลิ่นเหม็นด้วย แสดงว่าพระองค์ท่านทรงนำรถไปทรงพระราชกรณียกิจในที่ที่น้ำท่วม แฉะน้ำยังซึมเข้าไปในรถพระที่นั่งด้วย แสดงว่าน้ำก็ต้องเปียกพระบาทมาตลอดทาง จึงถามสารทิดว่า ทำไมไม่รีบเอารถมาซ่อม ก็ได้คำตอบว่าต้องรอให้เสร็จพระราชกรณียกิจก่อน เมื่อพิธีกรรมถามว่า จากการที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ได้เห็นถึงความพอเพียงของพระองค์อย่างไร นายอนันต์ ตอบว่า "ปกติถ้าทรงงานส่วนพระองค์ ท่านก็ใช้รถคันเล็กเพื่อประหยัดน้ำมัน และเมื่อเราสังเกตสีรถพระที่นั่ง จะเห็นว่ามียอยสีถูกรอบคันรถ กว่าที่ท่านจะนำมาทำสีใหม่ก็รอบคันแล้วแต่คนใช้รถอย่างเราแค่รถยนต์เดียวก็รีบเอามาทำสีแล้ว และครั้งหนึ่งระหว่างที่ผมกำลังประสานงานไปรับรถพระที่นั่งของสมเด็จพระเทพรัตนฯ ก็มีวิทยุของข้าราชการบิรพารบอกกันว่ารถติดมาก สมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จฯ ขึ้นรถไฟฟ้าไปแล้ว

ห้องทรงงาน

ห้องทรงงานพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไม่ได้หรูหราประดับด้วยของแพงแต่อย่างใด เวลาทรงงานจะประทับบนพื้นพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน มีได้ประทับพระเก้าอี้เวลาทรงงาน เพราะทรงวางสิ่งของต่างๆ ได้สะดวก ห้องทรงงานเป็นห้องเล็กๆ ขนาด ๓ x ๔ เมตร ภายในห้องทรงงานจะมีวิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เทเล็กซ์เครื่องบันทึกเสียง เครื่องพยากกรณ์ อากาศ เพื่อจะได้ทรงสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ทันท่วงที โดยผนังห้องทรงงานโดยรอบมีแผนที่ทางอากาศแสดงถึงพื้นที่ประเทศ

ห้องทรงงานของพระองค์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่เตือนสติคนไทยได้อย่างมาก โຕะทรงงานหรือเก้าอี้โยก รูปทรงหรูหราไม่เคยมีปรากฏในห้องนี้ ดังพระราชดำรัสของพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีตอนหนึ่ง ที่ว่า “...สำนักงานของท่าน คือห้องกว้าง ๆ ไม่มีเก้าอี้ มีพื้น และท่านก็ก้มทรงงานอยู่กับพื้น...” นั่นเองนับเป็นแบบอย่างของความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อโดยแท้

“ห้องทรงงาน” เป็นเพียงห้องขนาดธรรมดา กว้างยาวรวม ๕ คูณ ๑๐ เมตร โปรงๆ โลงๆ พื้นที่เป็นไม้ปาร์เกต์ ผสมกราบบังคมทูลและถวายตำรา จากนั้นได้ทรงสอบถามรายละเอียดของตำราพร้อมทั้งเรื่องราวความคืบหน้างานอื่นที่กำลังดำเนินเป็นเวลากว่าหนึ่งชั่วโมง

เครื่องประดับ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฉลองพระองค์ธรรมดา ห้อยกล้องถ่ายภาพไว้ที่พระคอ มิทรงโปรดการสวมใส่เครื่องประดับอื่น เช่น แหวน สร้อยคอหรือของมีค่าต่างๆ เว้นแต่นาฬิกาบนข้อมือพระกรเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้มีราคาแพงแต่อย่างใด

“...เครื่องประดับ พระองค์ก็มีทรงโปรดที่จะสวมใส่สักชิ้น นอกเสียจากว่าจะทรงแต่งองค์เพื่อเสด็จฯ ไปงานพระราชพิธีต่าง ๆ หรือต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองเท่านั้น...”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุลเขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท”

“...เมื่อปี ๒๕๒๔ ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลให้ไปถวายงาน ผมตื่นเต้นมาก สังเกตรายละเอียดรอบๆ ตัวไปเสียทุกอย่าง มองไปที่ข้อมือพระหัตถ์ว่า ทรงใช้นาฬิกาอะไร มองจนพระองค์ทรงยื่นข้อมือพระหัตถ์มาให้ดู ทรงตรัสอย่างมีพระอารมณ์ขันว่า “ยี่ห้อใส่แล้วโก้” ผมจำแบบไว้ เพราะอยากรู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้นาฬิกาเรือนละเท่าไร พอวันหยุดก็รีบไปที่ร้าน ก็ทราบว่ามีราคาเพียงแค่ ๗๕๐ บาท...”

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนเล่าไว้ใน “ประสบการณ์สนองพระราชดำริเรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน “...ไม่มีพระราชวังไหนในโลกเหมือนพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และบริเวณสวนจิตรลดารโหฐานที่เต็มไปด้วยบ่อเลี้ยงปลา และไร่นาทดลอง อีกทั้งผองโคนม ผสมด้วยโรงสีและโรงงานหลากหลาย จึงพูดได้เต็มปากว่าในประเทศไทยไม่มีช่องว่างระหว่างเกษตรกรกับพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงทำงานอย่าง “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” ด้วยพระองค์เอง”

กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลของ พลอากาศเอก หะริน หงสกุล ประธานรัฐสภาในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๓

“โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดารโหฐาน” เกิดจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายหลังจากเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยทรงปรารถนาจะได้เห็นประชาชนอยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่สภาพ โดยเฉพาะอาชีพด้านเกษตรกรรม ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของประเทศ จึงทำให้เกิดโครงการส่วนพระองค์เกี่ยวกับการเกษตร สวนจิตรลดารโหฐาน ภายใต้อำนาจพระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน อันเป็นพระราชฐานที่ประทับในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยเริ่มต้นจาก “นาข้าวทดลอง” และ “ป่าไม้สาธิต” ต่อมากิจกรรมการเกษตรอื่น ๆ จึงค่อย ๆ หยอหยิ่งรากฝังลึกภายใต้ร่มเงาสวนจิตรลดารโหฐาน กระทั่งโครงการต่าง ๆ เริ่มประสบความสำเร็จ จึงจัดทำโครงการตัวอย่าง เพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษา และนำกลับไปดำเนินการเองได้ โดยโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสวนจิตรลดารโหฐาน เป็นโครงการที่ไม่หวังผลตอบแทน (เชิงธุรกิจ) ทำให้วันนี้โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดารโหฐาน กลายเป็นแหล่งรวมรวมนวัตกรรมด้านการเกษตรของแผ่นดินที่เปิดพร้อมสำหรับประชาชนที่สนใจศึกษาเรียนรู้กิจกรรมการเกษตรตามพระราชดำริ

ของเอกสารต่างๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ

“... แต่หากเป็นเรื่อง “งานในราชการ” แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทมายังข้าราชการบริหารในพระองค์ว่า “เอกสารต่าง ๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย หากเป็นซองแล้วก็ขอให้ติดกา

เฉพาะตรงหัวมุม หรือหากเป็นต้องใช้เทปกาวติด ก็ให้ติดแค่สองนิ้วก็พอ ไม่ใช่ปิดทั้งหมดเพราะเป็นการเปลี่ยน เทปและเปิดยาก” พระองค์จะไม่พอพระราชหฤทัย เพราะไม่เป็นการประหยัด ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ กระดาษและซองจดหมายภายใน หากไม่ใช่เอกสารสำคัญ ก็ควรใช้กระดาษรีไซเคิลแต่หากเป็นจดหมายลับหรือ สำคัญก็สามารถใช้ของใหม่ได้”

ชุดวิชาที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ความหมายและที่มาของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพลเมือง

คำว่า “พลเมือง” มีความหมายในหลายแง่มุม และมีการนำไปใช้เทียบกับคำอื่น ๆ อาทิ ประชากร ประชาชน ปวงชน และราษฎร ฯลฯ แต่หากพิจารณาให้ละเอียดจะสามารถทำความเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ ที่คล้ายกัน ได้ดังนี้

ประชาชน หมายความว่า คนทั่วไป คนของประเทศ ซึ่งไม่ใช่ผู้ปกครอง เป็นสามัญชนอยู่ภายใต้รัฐ เช่น ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมาย ใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

ประชากร หมายถึง คนโดยทั่วไป โดยมักใช้ในกรณีพิจารณาถึงจำนวน

ราษฎร คำว่า “ราษฎร” เป็นคำเก่าแก่ที่มีใช้กันมานาน ในกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกฎหมายตราสามดวง ก็มีการใช้คำว่า “ราษฎร” หมายถึงคนโดยทั่วไป แต่ว่า “ราษฎร” เป็นคำที่ใช้ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากสังคมไทยสมัยโบราณ ประชาชนเป็นไพร่หรือทาสเกือบทั้งหมด พอมาถึงช่วงรัชกาลที่ ๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่และได้ทำการเลิกทาสเลิกไพร่ทำให้ประชาชนเหล่านั้นกลายเป็นราษฎรหรือเสรีชนที่ไม่ต้องเป็นข้ารับใช้มูลนายและมีสถานะทางกฎหมายเท่าเทียมกัน จึงเรียกอดีตไพร่ ทาส ขุนนาง รวมทั้งชนชั้นใหม่ ๆ ว่า “ราษฎร” ในความหมายของ ผู้ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐและต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองเช่นเดียวกันหมด

ปัจจุบันคำว่าราษฎร และประชาชน มีความหมายเกือบจะเหมือนกัน แต่ประชาชน สื่อถึงการเป็นเจ้าของประเทศ และเจ้าของอำนาจอธิปไตย มากกว่าราษฎร ส่วนราษฎรมีนัยของคนที่เสียเปรียบคนที่ด้อยกว่า อยู่ด้วยและมีนัยความหมายเป็นทางการน้อยกว่าคำว่า ประชาชนเช่น แม้เราจะเป็นราษฎรธรรมดา แต่ถ้าผู้บริหารประเทศคดโกงฉ้อราษฎ์บังหลวง เราก็ต้องไปคัดค้าน ที่ผ่านมาข้าราชการมักจะกดขี่ราษฎร ดังนั้นราษฎร แปลว่า คนของรัฐเดิมหมายถึง สามัญชน คือคนที่ไม่ใช่ขุนนาง โดยทั่วไปมักหมายถึง คนธรรมดา หมู่คนที่มิใช่ข้าราชการ

พลเมือง คำว่า “พลเมือง” เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อเกิดการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๙ ชาวฝรั่งเศสลุกฮือกันขึ้นมาล้มล้างระบอบการปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ ล้มล้างระบบชนชั้นต่าง ๆ ขณะนั้นได้แก่ พระราชวงศ์ ขุนนางข้าราชการ สมณะ นักพรต นักบวช และไพร่ ประกาศความเสมอภาคของชาวฝรั่งเศสทุกคน ต่อมาคำว่า “Citoyen” จึงแปลเป็น “Citizen” ในภาษาอังกฤษ

สำหรับประเทศไทย คำว่า “พลเมือง” น่าจะถูกนำมาใช้สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เนื่องจากผู้นำคณะราษฎรบางท่านเคยเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส จึงได้นำเอาคำนี้มาใช้ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ต่อมากลายเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจะต้องเรียนควบคู่กับวิชาศีลธรรม กลายเป็นวิชา “หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม” ในส่วนที่เป็นหน้าที่พลเมืองก็ลอกมาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๔๗๕ เรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ และเลิกใช้เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ แต่วิชาหน้าที่พลเมืองก็ยังคงเรียนและสอนกันต่อมาอีกหลายปีจึงเลิกไปพร้อม ๆ กับคำว่า “พลเมือง” โดยต่อมาก็ใช้คำว่า “ปวงชน” แทนคำว่าราษฎรคงเป็นการใช้แทนคำว่า “ประชาชน” หรือคำว่า People ในภาษาอังกฤษ อาจจะมาจากอิทธิพลของอเมริกาสืบเนื่องมาจากสุนทรพจน์เกตตีสเบิร์กของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ที่ให้คำจำกัดความของรัฐบาลประชาธิปไตยไว้ว่า เป็น “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” แต่แทนที่เราจะใช้คำว่า “ประชาชน” แทนคำว่า “ราษฎร” เรากลับใช้คำว่า “ปวงชน” แทน อย่างไรก็ตาม คำว่าปวงชนก็ใช้แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ เท่านั้น แต่ไม่ติดปากที่จะใช้กันทั่วไปในที่อื่น ๆ ไม่ว่าในหน้าหนังสือพิมพ์หรือในสื่ออื่น ๆ ยังนิยมใช้คำว่า “ประชาชน” มากกว่าคำว่า “ปวงชน”

อย่างไรก็ตาม คำว่า "พลเมือง" ได้มาปรากฏอีกครั้งในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่หมวดที่ ๒ ประชาชน ส่วนที่ ๑ ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของพลเมือง มาตรา ๒๖ บัญญัติไว้ว่า **"ประชาชนชาวไทยย่อมมีฐานะเป็นพลเมือง"** ที่น่าสังเกตก็คือ ในมาตรานี้ใช้คำว่า "ประชาชน" ชาวไทย แทนคำว่า "ปวงชน" ชาวไทย ที่เขียนไว้ในมาตรา ๓ "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย" และมาตรา ๕ "ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน" ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญมีทั้งคำว่า "ปวงชน" "ประชาชน" และ "พลเมือง" ในที่ต่าง ๆ แทนคำว่า "ปวงชน" เหมือนรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ (วีรพงษ์ รามางกูร, ๒๕๕๘)

สำหรับคำว่า “พลเมือง” มีนักวิชาการให้ความหมาย สรุปได้พอสังเขป

พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย “พลเมือง” หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน “วิถี” หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน และ “ประชาธิปไตย” หมายถึง แบบการปกครองที่ถือมติปวงชน เป็นใหญ่ ดังนั้น คำว่า “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิตปฏิบัติตน ตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและ ประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

วรารณ สามโกเศศ อธิบายว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นคนที่ได้รับผิดชอบได้ด้วยตนเอง มีความสำนึกในสันติวิธี มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองของระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่สมาชิก มีอิสรภาพ ควบคู่กับความรับผิดชอบ และมีอิสรเสรีภาพควบคู่กับ “หน้าที่ ”

จากความหมายของนักวิชาต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า “พลเมือง” หมายถึง ประชาชนที่นอกจากเสียภาษี และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังต้องมีบทบาทในทางการเมือง คือ อย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้ง แต่ยิ่งไปกว่านั้นคือมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ต่อทางการหรือรัฐได้ ทั้งยังมีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับรัฐและอาจเป็นฝ่ายรุกเพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบายและกิจกรรมของรัฐตามที่เห็นพ้อง พลเมืองนั้นจะเป็น คนที่รู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งสาธารณะ มีความกระตือรือร้นอยากมีส่วนร่วม เอาใจใส่การทำงานของรัฐบาล และเป็น ประชาชนที่สามารถแก้ไขปัญหาส่วนรวมได้ในระดับหนึ่ง โดยไม่ต้องรอให้รัฐบาลแก้ไขให้เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม มีการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นราษฎร และความเป็นพลเมือง ดังตาราง (อ้างจาก จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๗ เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๒) (ความเป็นราษฎร, ม.ป.ป.)

ความเป็นราษฎร	ความเป็นพลเมือง
- ปฏิบัติตนตามหน้าที่เท่านั้น เช่น เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย	- นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ต้องมีสำนึกในทางการเมือง อย่างน้อยต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือมากกว่านั้น คือแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อบ้านเมืองใช้สิทธิเข้าร่วมการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับรัฐ
- ยอมรับกฎหมาย นโยบาย กิจกรรม กิจกรรม ต่างๆ ของรัฐ	- มีอิสรภาพ ศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น ให้ความสนใจต่อส่วนรวมมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ไม่กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะ	- เคารพตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง ไม่อยู่ใต้ระบบอุปถัมภ์ หรืออิทธิพลอำนาจของใคร
- คิดว่าตนเองเป็นผู้น้อย ต้องคอยรับการอุปถัมภ์จากผู้ใหญ่	- ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของพรรคการเมือง และนักการเมือง ไม่รับเงินหรือความช่วยเหลือที่ได้มาอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ซื้อสิทธิ ไม่ขายเสียง
	- เอาใจใส่ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล ตรวจสอบ ร้องเรียน เมื่อมีการดำเนินนโยบายผิดพลาด รู้สึกเดือดร้อน เมื่อรัฐบาลทำเรื่องไม่ดี ทำงานผิดพลาด หรือดำเนินนโยบายผิด
	- เป็นฝ่ายรุก เพื่อเรียกร้องกฎหมาย นโยบาย หรือกิจกรรมที่ตนเองเห็นพ้อง
	- สามารถแก้ปัญหาส่วนรวมเบื้องต้นได้ ไม่ต้องรอแต่รัฐบาลมาแก้ไข

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นราษฎร และความเป็นพลเมือง

กล่าวโดยสรุป “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่า พลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสีทธิต่างๆ ของตน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นพลเมือง (Citizen) มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐ ต่างจากคำว่า ประชาชน ที่กลายเป็นผู้รับคำสั่ง ทำตามผู้อื่น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดา กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

ความหมายของพลเมืองศึกษา

พลเมืองศึกษา (Civic education) หมายถึง การจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองตนเอง มีสิทธิมีเสียง สนใจต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระบบการเมืองการปกครองสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ระบบการบริหารจัดการสาธารณะและระบบตุลาการ

คุณลักษณะของพลเมือง

“พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยลักษณะ ๖ ประการ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, ๒๕๕๕) คือ

๑) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้หมายความว่า ประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ ประชาชนจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศเป็นเจ้าของชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ระบบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพ และทำให้ประชาชนมีอิสรภาพ คือ เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตยจึงเป็นไท คือ เป็นอิสระชนที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบตนเองได้ และไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจ หรือ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด

๒) เห็นคนเท่าเทียมกัน หมายความว่า ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้น ไม่ว่าประชาชนจะแตกต่างกันอย่างไรทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ “พลเมือง” จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาคและจะต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน คือ เห็นคนเป็นแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่น ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอภาคกัน ถึงแม้จะมีการพึ่งพาอาศัยแต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม

๓) ยอมรับความแตกต่าง หมายความว่า ประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพ ระบบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพและยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนาหรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เพื่อมิให้ความแตกต่างนำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ และจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง

๔) เคารพสิทธิผู้อื่น หมายความว่า ในระบบประชาธิปไตยทุกคนเป็นเจ้าของประเทศทุกคนจึงมีสิทธิ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้อื่นหรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใดย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบซึ่งกันและกัน สิทธิในระบบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีขอบเขต คือ มีสิทธิและใช้สิทธิได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๕) รับผิดชอบต่อสังคม หมายความว่า ประชาธิปไตยมิใช่ระบบการปกครองตามอำเภอใจหรือใครอยากจะทำอะไรก็ทำโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้น “พลเมือง” ในระบบประชาธิปไตยยังจะต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยรับผิดชอบต่อสังคมด้วยด้วยเหตุที่สังคมหรือประเทศชาติมิได้ดีขึ้นหรือแย่ลง โดยตัวองหากสังคมจะดีขึ้นได้ก็ด้วยการกระทำของคนในสังคม

๖) เข้าใจระบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม หมายความว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชน ใช้กติกาหรือกฎหมายที่มาจากประชาชนหรือผู้แทนประชาชน ระบบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เข้าใจหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตยตามสมควร ทั้งในเรื่องหลักประชาธิปไตยหรือการปกครองโดยประชาชน และหลักนิติรัฐหรือการปกครองโดยกฎหมาย ถ้ามีความขัดแย้งก็เคารพกติกาและใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

องค์ประกอบของการศึกษาความเป็นพลเมือง

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ ได้เขียนบทความวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง อาทิ John Porter เขียนบทความเรื่อง “The Challenge of education for active citizenship” โดยอธิบายการศึกษาความเป็นพลเมืองว่ามี ๓ ประเด็นที่เชื่อมกับมิติพลเมือง การเมือง และสังคม ทั้งนี้ พลเมืองประกอบด้วย สิทธิจำเป็นสำหรับความเป็นอิสระ เสรีภาพระดับปัจเจกบุคคล การเมืองประกอบด้วยสิทธิในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมือง ส่วนสังคมประกอบด้วยสิทธิที่มีต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงที่มีต่อสิทธิที่จะร่วมมือกัน และเพื่ออาศัยอยู่ในชีวิตของความศิวิไล

๑) ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility)

การเรียนรู้ของเด็กจะเริ่มต้นจากความไว้วางใจตนเอง เกี่ยวกับสังคม ศีลธรรม พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อทั้งในและอยู่นอกห้องเรียน การเรียนรู้ของเด็กควรทำหรือแสดงบทบาทในกลุ่มหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

๒) ความเกี่ยวพันชุมชน (Community Involvement)

การเรียนรู้ผ่านชุมชนหรือการบริการในชุมชนมี ๒ สาขาของความเป็นพลเมือง มันไม่จำกัดเวลาของเด็กที่โรงเรียน แต่ควรรับรู้ในฐานะเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ไม่เป็นการเมือง

๓) ความสามารถในการอ่านและเขียนทางการเมือง (Political Literacy)

การเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการทำให้ "ชีวิตสาธารณะ" มีประสิทธิภาพ โดยผ่านความรู้ ทักษะ และค่านิยม คำว่า "ชีวิตสาธารณะ" ถูกใช้ในความรู้สึกที่กว้างที่สุดเพื่อที่จะล้อมรอบความรู้ที่สมเหตุสมผลของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจต่อเศรษฐกิจหลักและปัญหาสังคมของทุกวันรวมทั้งแต่ละการคาดหมายของบุคคลและการเตรียมสำหรับโลกของการจ้างงาน และการอภิปรายของการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐและการสมเหตุสมผลของระบบการจัดเก็บภาษี

Joseph KuiFoon และ Chow-Kerry J. Kennedy (๒๐๑๒) เขียนบทความเรื่อง "Citizenship and Governance in the Asian Region : Insights from the International Civic and Citizenship Education Study" โดยเขาเสนอว่า ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาความเป็นพลเมืองประกอบด้วย ๔ อย่าง คือ ๑) ประชาสังคมและระบบ ๒) องค์ประกอบข้อปฏิบัติพลเมือง ๓) การมีส่วนร่วมพลเมือง และ ๔) อัตลักษณ์พลเมือง ส่วนขอบเขตกระบวนการความคิด คือ การรู้จัก การวิเคราะห์และการให้เหตุผล และขอบเขตพฤติกรรมอารมณ์ คือ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและพฤติกรรม

Jaap Scheerens เขียนบทความเรื่อง "Indicators on Informal Learning for Active Citizenship at School" มีสาระว่าเป้าหมายของการศึกษาสำหรับความเป็นพลเมืองมี ๓ มิติ คือ มิติ ๑ การรับรู้เข้าใจกับการนับถือความรู้เกี่ยวกับสถาบันประชาธิปไตย มิติ ๒ เน้นการปฏิบัติจริง (pragmatic) ในอารมณ์ความรู้สึกของการกระทำและการได้รับประสบการณ์ และมิติ ๓ เกี่ยวกับอารมณ์ในศัพท์ของการผูกติดกับสังคมและชุมชน ซึ่งอันหนึ่งเป็นเจ้าของสมรรถนะการสื่อสารและสังคม

John Patrick เขียนบทความเรื่อง "Defining, Delivering, and Defending a Common Education for Citizenship in a Democracy" ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดการศึกษาหลักสูตรพลเมือง ที่ว่านิยามตามองค์ประกอบการศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันได้แก่

- ๑) ความรู้ของความเป็นพลเมืองและรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย
- ๒) ทักษะที่เฉลียวฉลาดของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
- ๓) ทักษะการมีส่วนร่วมของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ทักษะความเป็นพลเมืองแบบมีส่วนร่วม)
- ๔) แนวโน้มที่จะกระทำการบางอย่างของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ความเอนเอียงของพลเมือง)

Joel Westheimer และ Joseph Kahne (๒๐๐๔) ได้เขียนบทความเรื่อง "What kind of Citizen ? The Politics of Educating for Democracy" โดยมีสาระว่านักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายได้ติดตามแผนงานเพิ่มขึ้นที่ว่ามีจุดมุ่งหมายทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งผ่านการศึกษาความเป็นพลเมือง การเรียนรู้การบริการและการสอน ทั้งนี้ Westheimer และ Kahne ได้ให้แนวคิดที่สำคัญ ๓ แนวคิดของความเป็นพลเมืองที่ดี คือ การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อระดับบุคคล การมีส่วนร่วม และความยุติธรรมที่เน้นย้ำโดยนัยทางการเมืองของการศึกษาประชาธิปไตย อันมีรายละเอียดแสดงเป็นตาราง ดังนี้

การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อ ระดับบุคคล	การมีส่วนร่วม	ความยุติธรรม
การอธิบาย		
การกระทำความสามารถ รับผิดชอบต่อชุมชน	สมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์กร ชุมชน และหรือการปรับปรุง ความพยายาม	การประเมินโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจโดยเป็นช่วง สำคัญอันตรายเพื่อมองเห็น นอกเหนือสาเหตุพื้นผิว
การทำงานและการจ่ายภาษี	ชุมชนที่มีการจัดโครงสร้างกลุ่ม พยายามที่จะดูแลความต้องการ จำเป็นเหล่านี้ สนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจ หรือการทำให้สะอาด ด้านสิ่งแวดล้อม	การแสวงหาจากภายนอกและการ ระบุประเด็นของความไม่ยุติธรรม
การเชื่อฟังกฎหมาย	การรู้จักรว่าหน่วยงานรัฐทำงาน อย่างไร	การระบุเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวสังคม ประชาธิปไตยและการกระทำที่จะแก้ สาเหตุที่เป็นรากปัญหา
อาสาสมัครที่จะลงมือในเวลา วิกฤติ	การรู้จักกลยุทธ์ที่ทำให้งาน โดยส่วนรวม/กลุ่มบรรลุเป้าหมาย	
สมมติฐานแกนหลัก		
เพื่อแก้ปัญหาสังคมและปรับปรุง สังคม ความเป็นพลเมืองที่ดีมี คุณลักษณะนั้นคือ ต้องมีความ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคม ตลอดไปและการเป็นสมาชิก ตลอดไปของชุมชน	เพื่อแก้ปัญหาสังคมและปรับปรุง สังคม ความเป็นพลเมืองที่ดีต้องมี ส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และ เอาตำแหน่งภาวะผู้นำภายใต้การ จัดตั้งระบบ และโครงสร้างชุมชน	เพื่อแก้ปัญหาสังคมและปรับปรุง สังคม ความเป็นพลเมืองที่ดี ต้องมีคำถามการอภิปรายและ การเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดตั้งระบบ และโครงสร้างที่วางกลับมาเป็น รูปแบบผลิตซ้ำของความยุติธรรมมา เกินไป

ตารางที่ ๔ ประเภทของความเป็นพลเมือง

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (๒๕๕๕) ได้กล่าวถึง แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย
ควรมีแนวทางการปฏิบัติตน ดังนี้

ด้านสังคม ได้แก่

- ๑) การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- ๒) การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น
- ๓) การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า
- ๔) การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- ๕) การเคารพระเบียบของสังคม
- ๖) การมีจิตสาธารณะ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- ๑) การประหยัดและอดออมในครอบครัว
- ๒) การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ
- ๓) การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า
- ๔) การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- ๕) การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก
- ๖) การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่

- ๑) การเคารพกฎหมาย

- ๒) การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนโดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
- ๓) การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า
- ๔) การซื้อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- ๕) การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวมกล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

๖) การทำงานอย่างเต็มความสามารถเต็มเวลา

ดังนั้น ความเป็นพลเมืองสามารถแยกพิจารณาทำความเข้าใจ ว่า ประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ คุณค่า ค่านิยม ส่วนที่ ๒ ความรู้ และส่วนที่ ๓ ทักษะพฤติกรรม รายละเอียดดังนี้ (จาก www.thaiciviceducation.org)

คุณค่า ค่านิยม	ความรู้ ความเข้าใจ	ทักษะและพฤติกรรม
-รักความเป็นธรรมและความเสมอภาคและตระหนักในผลร้ายของความไม่เป็นธรรมและความไม่เสมอภาค -เชื่อมั่นในความเป็นธรรมในสังคม -เชื่อมั่นในการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม	-สิทธิมนุษยชน(เสรีภาพความหลากหลาย และความเท่าเทียม) -สิทธิทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ -ความเท่าเทียมทางเพศ -ใช้หลักความยุติธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตย -รู้จักแยกแยะได้ว่าอะไรคือ	-เข้าใจผู้อื่น (Consider others) -ปฏิบัติในอย่างเท่าเทียมกัน (Treat others as equal) -เรียกร้องหรือต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมบอกได้ว่าอะไรเป็นความยุติธรรมไม่ยุติธรรมในสถานการณ์ต่างๆ
-เคารพความเท่าเทียมทางเพศ	ความเป็นธรรมอะไรคือความไม่เป็นธรรมและอะไรคือความเสมอภาคอะไรคือความไม่เสมอภาค	
เชื่อในเสรีภาพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม -เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น -เคารพในเสรีภาพที่จะแสดงออกหรือการกระทำ -รับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนที่จะมีผลต่อผู้อื่น -รับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนที่จะมีผลต่อผู้อื่น	-สิทธิมนุษยชน (เสรีภาพ ความหลากหลาย และความเท่าเทียม) -ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม	-เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ -แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี -ให้ความสำคัญกับสิทธิและผลประโยชน์ของผู้อื่น -รับผิดชอบต่อผลอันเกิดจากการกระทำ -มีส่วนร่วมกับวิถีชุมชนด้วยการทำงานอาสาสมัคร
-เห็นคุณค่าของการใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่และตระหนักในผลร้ายของการใช้สิทธิอย่างไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ยึดหลักการใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่ไว้เสมอ	-สิทธิมนุษยชน (เสรีภาพความหลากหลาย และความเท่าเทียม) -สิทธิทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ	-ใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่ -ปฏิบัติตามกฎหมายจ่ายภาษี -ไปเลือกตั้งและออกเสียงประชามติอย่างมีวิจารณญาณที่ดี -กระตือรือร้นในการเป็นสังคมแบบประชาธิปไตย(Civil society) -มีส่วนร่วมในสังคม กระตือรือร้นทางการเมือง
-มีภราดรภาพและเคารพความแตกต่าง -เห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย -เปิดใจกว้างต่อความเห็นต่างเปลี่ยนแปลงความเห็นส่วนตนและประนีประนอม -เคารพความเห็นที่แตกต่างกัน	-สิทธิมนุษยชน (เสรีภาพความหลากหลาย และความเท่าเทียม) -ความรู้เกี่ยวกับสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	-แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี -ความสามารถในการอยู่และทำงานท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม -ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น -การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

คุณค่า ค่านิยม	ความรู้ ความเข้าใจ	ทักษะและพฤติกรรม
ยอมรับหลักของประชาธิปไตย และ ยอมรับเสียงข้างน้อย		
-ยึดประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ -มีจิตสาธารณะ -มุ่งมั่นในหลักการคนมีความคิด ความเชื่อคุณค่าต่างกัน แต่ทุก	-สิทธิมนุษยชน (ความหลากหลาย ความเท่าเทียม) -ความเข้าใจว่าองค์ทางการเมือง และรัฐจำเป็นต้องมีความ รับผิดชอบอย่างกระตือรือร้น	-ปฏิบัติตามคุณค่าร่วมและ ความเป็นธรรมในสังคม -มีส่วนร่วมในประชาสังคม -มีส่วนร่วมในชุมชน -มีส่วนร่วมในชุมชนทางการเมือง
คนที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน -เห็นคุณค่าของการใช้สิทธิแต่ไม่ ละทิ้งหน้าที่และตระหนักใน ผลร้ายของการใช้สิทธิอย่างไม่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ - ยึดหลักการใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้ง หน้าที่ไว้เสมอ	เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน -ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง -ความรู้เกี่ยวกับหลักของการเคารพ สิทธิและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ของผู้คน -รู้เกี่ยวกับการตั้งคำถามหรือการหา ข้อมูลเพิ่มประกอบการตัดสินใจ	การร่วมมือกับผู้อื่นหรือมีส่วนร่วม -คิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผล ความสามารถในการประเมิน สถานะหรือการตัดสินใจ -แยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับ ความคิดเห็นสามารถที่จะประเมิน ข่าวสารต่างๆอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะการสื่อสารอย่างเป็น กระบวนการความสามารถให้การ ตัดสินใจเกิดผลในระดับรัฐ
-มั่นใจที่จะมีส่วนร่วมทาง การเมือง - รู้จักสิทธิของบุคคลที่จะ มีส่วนร่วม	-บทบาทของสื่อที่มีต่อบุคคลและ สังคม -มีความรู้พื้นฐานทางการเมือง : ความหมายและความสำคัญของ การเมือง -ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐ (ความหมาย ลักษณะประเภท รูปแบบของรัฐ) -ระบอบการเมืองการปกครอง (ความหมาย หลักการ ลักษณะ ประเภท รูปแบบข้อดีและข้อเสีย ของระบอบประชาธิปไตยและเผด็จ การ) -ระบบเศรษฐกิจ(ความหมาย หลักการ ลักษณะ ประเภท รูปแบบข้อดีและข้อเสียของระบบ ทุนนิยมและสังคมนิยมและ ความสัมพันธ์ของระบอบการเมือง การปกครองกับระบบเศรษฐกิจ -ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย	-ตีความสาระจากสื่อ(ระบบการจูง ใจและการให้คุณค่า / การคิดอย่าง มีวิจารณญาณ)สามารถใช้สื่อในทาง ที่ถูกต้อง -มีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถนำความรู้พื้นฐานทาง การเมืองไปใช้ได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสมไปเลือกตั้งและออกเสียง ประชามติอย่างมีวิจารณญาณที่ดี ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมและ การทำงานของนักการเมือง -สามารถวิพากษ์วิจารณ์และตัดสิน นโยบาย ผลงานและกรณีต่างๆได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม -สามารถนำหลักการประชาธิปไตย ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการ ทำงานได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม -สามารถถ่ายทอดความรู้พื้นฐาน ทางการเมืองไปสู่ผู้อื่นได้

คุณค่า ค่านิยม	ความรู้ ความเข้าใจ	ทักษะและพฤติกรรม
	(ความหมายความสำคัญ หลักการ ลักษณะ ประเภทและศักดิ์ของ กฎหมาย) -ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย (สภาพเหตุการณ์ สาเหตุผลความสำคัญของ เหตุการณ์ และสิ่งที่ได้เรียนรู้จาก เหตุการณ์)	-พัฒนาคุณค่าทางการเมืองให้แก่ ตนเองมีทักษะและความมั่นใจที่จะ ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ
	-สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญและ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของ ไทยในปัจจุบัน (กลไก สถาบันและ กระบวนการทางการเมืองการ ปกครองของไทยในปัจจุบัน)	
-เคารพกฎกติกาและกฎหมาย ขึ้นชมในความหลากหลายของ สิทธิได้แก่ สิทธิมนุษยชนและ การประยุกต์เป็นความ รับผิดชอบทั้งในระดับปัจเจก และองค์กร	-รู้จักแยกแยะได้ว่าอะไรคือการ เคารพกฎกติกาและกฎหมายและ อะไรคือการไม่เคารพกฎกติกาและ กฎหมาย -ความรู้เกี่ยวกับกฎกติกา กฎหมาย (ทำไมจึงต้องมีกฎกติกา) -บทบาทของกฎหมายในการที่จัด ระเบียบสังคมและแก้ปัญหาความ ขัดแย้ง -การดำเนินการที่เป็นธรรมเป็น อย่างไรเมื่ออยู่ภายใต้กระบวนการ ของกฎหมาย -ความเป็นธรรมที่มีการปรับใช้ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน -กระบวนการของกฎหมายมหาชน ที่มีการปรับเปลี่ยนโดยประชาชน และกระบวนการมีส่วนร่วมในสภา รัฐ และศาล	-ปฏิบัติตามกฎหมาย รู้ว่าในสถานการณ์ใดที่จะนำเรื่อง สิทธิไปใช้ในการปกป้องสิทธิหรือ การสร้างสมดุล

ตารางที่ ๕ องค์ประกอบของความเป็นพลเมือง

แนวทางการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมือง : กรณีศึกษาประเทศไทย

จากรายงานการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชน โดยสภาพพัฒนา การเมืองสถาบันพระปกเกล้า ร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่จัดทำรายงานการศึกษาในระดับพื้นที่ เช่น

กรณีภาคเหนือ : จังหวัดลำปาง

๑) กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัดลำปาง

ภาพรวมของการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนและภาพรวมของการ สนับสนุนส่งเสริมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัด ลำปาง ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชน ไม่ได้ตั้ง วัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนโดยตรง เหมือนเช่นโครงการที่ได้รับการ สนับสนุนจากสถาบันพระปกเกล้าที่ได้ดำเนินการในโรงเรียนบางแห่งของจังหวัดลำปาง แต่อย่างไรก็ตามการจัด กิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในจังหวัดลำปางนั้นท้ายที่สุดแล้วก็จะส่งผลหนุนเสริม

เต็มเต็มสำนึกความเป็นพลเมืองของเด็กและเยาวชนได้เช่นกัน ในขณะเดียวกัน ภาคส่วนต่าง ๆ ที่ดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนหรือกิจกรรมสร้างเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชน ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ปฏิบัติการ กลุ่มผู้สนับสนุนงบประมาณ กลุ่มผู้สนับสนุนวิชาการองค์ความรู้ กลุ่มผู้สนับสนุนบุคลากรวิทยากร กลุ่มผู้สนับสนุนอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีความร่วมมือระหว่างกัน ตามภาระหน้าที่ พันธกิจและตามความสัมพันธ์ของภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้

๒) ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสู่ความสำเร็จในการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชน

การดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัดลำปาง มีปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จเกิดขึ้นมาก จากการศึกษาข้อมูลผ่านเวทีสะท้อนในการประชุมกลุ่มย่อย สามารถสรุปปัจจัยสำคัญที่เป็นปัจจัยปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชน เกิดจาก ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยครอบครัว พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ปัจจัยการสนับสนุนของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเด็กและเยาวชน และปัจจัยโอกาสการเข้าถึงกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ส่วนปัจจัยสำคัญที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นเกิดจาก ๔ ปัจจัย คือ ปัจจัยพลังเด็กและเยาวชน ปัจจัยครอบครัว พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ปัจจัยบุคคล หน่วยงาน องค์กร ชุมชน และปัจจัยเครือข่ายการทำงาน

๓) แนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาและต้องมีรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการทำงานของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมอยู่อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมทันต่อสถานการณ์ของเด็กและเยาวชน และสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัดลำปาง ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การบูรณาการกิจกรรมในพื้นที่ระดับตำบล การพัฒนาเครือข่ายการทำงานด้านเด็กและเยาวชน และการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจในพื้นที่อย่างทั่วถึง

กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดสกลนคร

๑) กิจกรรมการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดสกลนคร

ในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา เป็นการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่พบว่าเป็นกิจกรรมที่มักจะพัฒนาแนวคิดการดำเนินงานที่เป็นลักษณะนโยบายส่วนกลาง เพื่อรองรับงบประมาณ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่ถ้าเป็นกิจกรรมเด่น ๆ ที่เกิดจากมุมมองในปัญหาของเด็กและเยาวชนและผู้ทำงานกับเด็กและเยาวชนจริง ๆ จะเห็นว่ยังไม่ได้เกิดในหน่วยงานภาครัฐ กิจกรรมที่สามารถสร้างสำนึกพลเมืองเด็กและเยาวชนที่เห็นผลของการพัฒนาการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชน ที่มีเสียงจากกลุ่มเด็กและเยาวชน คือ กิจกรรมค่ายที่ให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้คิดสร้างสรรค์กิจกรรมดี ๆ และหลากหลาย โดยอยู่ภายใต้การดูแลให้คำแนะนำและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้ใหญ่ใจดี เช่น กิจกรรมของชมรมคนรักศิลป์กิจกรรมของกลุ่มเด็กชักจูงสรุปภาพรวมผลการสนทนากลุ่มย่อยในการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดสกลนคร มีสาระสำคัญ คือ การให้นิยามความหมายของเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ไม่ได้แตกต่างกัน ส่วนสำนึกพลเมืองเด็กและเยาวชนในปัจจุบันควรมีต้นแบบสำนึกพลเมืองจากผู้ใหญ่ ส่วนสำนึกพลเมืองของเด็กและเยาวชนนั้นได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมค่ายที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตอาสา

๒) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนักความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัดสกลนคร

ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างสำนักพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดสกลนคร สรุปได้ดังนี้ ๑) การขาดโอกาสในการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองของเด็กและเยาวชน ๒) พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ในสังคม ไม่เป็นต้นแบบที่ดีแก่ลูกหลานขาดต้นแบบผู้ใหญ่ที่ดี ๓) สถาบันการศึกษาขาดความเข้าใจในการสร้างสำนักพลเมืองแก่เด็กและเยาวชน ผ่านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และ ๔) หน่วยงานที่ดูแลด้านเด็กและเยาวชนขาดการประสานงาน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการสร้างสำนักพลเมืองและทำงานซ้ำซ้อน

๓) แนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนักความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร มี ๒ มุมมอง คือ มุมมองของผู้ใหญ่ และ มุมมองของเด็กและเยาวชน

มุมมองของผู้ใหญ่การสร้างต้นแบบให้กับเด็กและเยาวชนผ่านสื่อต่าง ๆ การส่งเสริมต้นแบบคนดีโดยมีเวทีแสดงความดีเชิงประจักษ์ เชิดชูความดีคนดีเพื่อเป็นกำลังใจแก่คนทำดี โดยเริ่มจากระดับครอบครัวและการพัฒนาแบบผสมผสานหลักธรรมคำสอนกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการบรรจุหลักสูตรการเสริมสร้างสำนักพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษาที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกวิชา ทุกมิติมุมมองของเด็กและเยาวชน รูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนักพลเมืองที่อยากเห็นและต้องการคือการให้โอกาสได้เข้าร่วมกำหนดกรอบแนวทางเพื่อสร้างสำนักพลเมืองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสาธารณะให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กรณีภาคใต้ : จังหวัดยะลา

บริบทปัญหาส่วนใหญ่ที่คุกคามหรือส่งเสริมการสร้างสำนักพลเมืองจังหวัดยะลา คือ เยาวชนว่างงาน เยาวชนเล่นการพนัน เยาวชนติดยาเสพติด เยาวชนขบถชิง เยาวชนขาดการศึกษา ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษา แต่ที่สำคัญจากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาสำคัญในจังหวัดยะลา คือ เยาวชนติดยาเสพติด และเยาวชนได้รับการศึกษาน้อย

สำหรับที่ผ่านมา การดำเนินงานด้านการพัฒนาเยาวชนในจังหวัดยะลา จากข้อมูลประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดยะลา สรุปได้ว่า โครงการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างงานโครงการจ้างงานนักเรียน นักศึกษาในช่วงปิดภาคฤดูร้อน โครงการฝึกอาชีพแก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาปอเนาะ โครงการมหกรรมเปิดโลกการศึกษาและอาชีพเพื่อการมีงานทำโครงการศูนย์ยะลาสันติสุขคืนคนดีสู่สังคม โครงการมวลชนสานสัมพันธ์สานฝันสู่อาสานตามัน และโครงการครอบครัวป้องกันภัยแก่ไขปัญหายาเสพติด ตลอดจนมีโครงการพัฒนาเยาวชนในถิ่นทุรกันดารโครงการทูบีนับเบอร์วัน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสร้างเยาวชนให้มีสำนักพลเมือง เริ่มต้นจากการอบรมดูแล เอาใจใส่ศึกษาให้ความรู้ของครอบครัว พ่อแม่ และญาติพี่น้อง การได้รับการศึกษาจากสถาบันที่เยาวชนศึกษาและหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเยาวชน คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดยะลา และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา

๑) กิจกรรมการสร้างเสริมสำนักความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่จังหวัดยะลา

- จัดโครงการสอนภาษาไทยให้ผู้ไม่รู้หนังสือหรือผู้อ่านภาษาไทยไม่ได้ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยมีความเป็นเจ้าของประเทศมากขึ้น
- โครงการสอนภาษามลายูให้แก่ทหารพรานเพื่อให้สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชน
- โครงการสำนักรักษ์ท้องถิ่นเสริมสร้างความสมานฉันท์ เพื่อให้เยาวชนทำกิจกรรมร่วมกันและเป็นโครงการที่ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักบ้านเกิด รู้สึกความเป็นเจ้าของ
- โครงการนำเยาวชนสู่สันติเพื่อเรียนรู้วิธีการสร้างสันติภาพการจัดการความขัดแย้ง
- โครงการค่ายเอดส์และยาเสพติด

- จัดตั้งศูนย์บริการที่เป็นมิตรแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีความพอใจ มีความประทับใจรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญทำให้มีความรักต่อประเทศชาติ
- จัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้เยาวชนมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในชุมชนทำให้เยาวชนภูมิใจและมีความรักต่อชุมชน
- โครงการส่งเสริมอาชีพแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนเห็นช่องทางอาชีพในอนาคต ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบมากขึ้น
- กิจกรรมนันทนาการเช่น กิจกรรมฟุตบอลภาคฤดูร้อน และกิจกรรมออเครสตร้าเพื่อสะท้อนการอยู่ร่วมกัน
- โครงการสานพลังเยาวชนนำสังคมเข้มแข็ง
- โครงการส่งเสริมอาชีพให้เด็กและเยาวชน เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ซ่อมรถจักรยานยนต์

๒) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสำนึก ความเป็นพลเมืองแก่เยาวชนในจังหวัดยะลา

ปัญหาส่วนใหญ่ที่คุกคามหรือส่งเสริมการสร้างสำนึกพลเมืองจังหวัดยะลา คือ เยาวชนขาดความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและในการทำโครงการ ปัญหาความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม เยาวชนขาดจิตอาสาจิตสาธารณะ ปัญหาด้านยาเสพติด งบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการทำโครงการไม่ต่อเนื่อง การใช้งบประมาณไม่โปร่งใส ขาดความเป็นอิสระ

๓) แนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่จังหวัดยะลา

- กิจกรรมการสร้างเสริมสำนึกความเป็นพลเมืองแก่เด็กและเยาวชน ควรดำเนินการทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมและสรุปบทเรียนร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และย้าสำนึกพลเมืองบ่อย ๆ เพื่อให้กลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป
- กิจกรรมนอกหลักสูตร ที่ทำนอกเหนือกิจกรรมในชั้นเรียน นอกจากนี้ ยังรวมทั้งการให้หน่วยงานราชการภาคีที่มีหน้าที่เกี่ยวกับโครงการที่เยาวชนดำเนินการ หรือบุคคลที่มีบทบาทในชุมชนมาร่วมรับรู้ เป็นสักขีพยานการทำงานของโครงการ โดยเน้นวางระบบการทำงานแบบเป็นทางการและลายลักษณ์อักษร มีกำหนดการทำงานที่ชัดเจนและมีคณะบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องมาร่วมติดตาม

การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในบริบทต่างประเทศ

ในหลายประเทศมีการส่งเสริมเรื่องการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมือง ซึ่งแต่ละประเทศมีแนวคิดและประเด็นในการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยเอกสารนี้จะนำเสนอแนวคิด พร้อมทั้งประเด็นการปฏิบัติที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมด้านความเป็นพลเมือง โดยเนื้อหาหลักนำมาจากบทความของเสิศพงษ์ อุดมพงศ์ เรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน : แนวทางที่ยั่งยืนผ่านประสบการณ์จากต่างประเทศ (๒๕๕๘) ซึ่งมีประเทศที่น่าสนใจดังนี้

ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชียมีรูปแบบของรัฐเป็นรัฐเดี่ยวและปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา มโง่ค์พระจักรพรรดิหรือกษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำในการบริหารประเทศ เช่นเดียวกับประเทศไทย (ชานาญ จันทรเรือง, ๒๕๕๔) ในปี คศ. ๒๐๑๓ ได้รับการจัดอันดับด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Ranking) เป็นอันดับ ๒๐ ของโลก (แคมป์เบลล์และคณะ Campbell et.al., ๒๐๑๓) นับเป็นประเทศประชาธิปไตยในฝั่งเอเชียเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้รับการประเมินอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลก

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในประเทศญี่ปุ่น คือ การพัฒนาพลเมืองผู้ซึ่งจะสร้างสังคมประชาธิปไตยในอนาคต ซึ่งประชาธิปไตยมีทั้งทางตรงและทางอ้อมความเป็นพลเมืองมีทั้งรูปแบบเสรีนิยมและรัฐนิยม จึงมีความหลากหลายและความยากที่จะนิยามคำนี้ให้มีความหมายที่ครอบคลุมได้ในระดับนโยบายเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนั้นอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงหลัก ๒ กระทรวง คือ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ และกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ กีฬา และเทคโนโลยี

โดยที่รัฐบาลมีการกำหนดแผนนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้นในปี คศ. ๒๐๐๓ โดยได้กล่าวถึงหลักการสำคัญ ๔ ข้อ สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองของญี่ปุ่น ประกอบด้วย

- ๑) สนับสนุนความเป็นอิสระทางสังคม
- ๒) สนับสนุนให้ได้รับประสบการณ์ตามความต้องการของแต่ละบุคคล
- ๓) ปรับเปลี่ยนมุมมองของเยาวชนในฐานะสมาชิกที่กระตือรือร้นของสังคม
- ๔) กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่เป็นอิสระและมีการอภิปรายได้อย่างเปิดกว้างในสังคม

ในปี คศ. ๒๐๐๖ มีการปฏิรูปพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานของญี่ปุ่น ซึ่งนับตั้งแต่ปี คศ. ๑๙๔๗ ที่ยังไม่เคยมีการปฏิรูป แต่หลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่ยังคงไว้อยู่ในพระราชบัญญัติโดยที่มิได้มีการเปลี่ยนแปลง มีใจความสำคัญในวรรคแรกว่า เป้าหมายของการศึกษาที่สำคัญ คือ การศึกษาจะก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพโดยสมบูรณ์ พยายามอย่างหนักในการสั่งสอนขัดเกลาบุคคล มีจิตใจที่สดใสร่างกายที่สมบูรณ์ เป็นผู้ซึ่งรักในความถูกต้องและความยุติธรรม เคารพในคุณค่าของตนเอง เคารพผู้ใช้แรงงาน มีความตระหนักต่อความสำคัญรับผิดชอบอย่างลึกซึ้ง ซึมซับจิตวิญญาณที่เป็นอิสระในฐานะเป็นผู้สร้างสันติภาพแห่งรัฐและสังคม ซึ่งเป้าหมายที่กำหนดขึ้นนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่จะสนับสนุนให้ประชาชนเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง

มีการส่งเสริมเรื่องจิตสาธารณะ ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างอิสระในการสร้างสังคมพร้อมทั้งการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อความต้องการรับผิดชอบต่อการเติบโตของสังคม ซึ่งปัจจุบันทำให้ประชาชนในประเทศมีจิตสาธารณะ สามารถเห็นได้ในหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาความเป็นพลเมืองถูกบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา เนื้อหาวิชาพลเมืองเป็นศูนย์กลางของการสร้างความเป็นพลเมือง โดยอาศัยฐานของการตระหนักในประชาธิปไตยและความรู้ความเข้าใจในสิทธิมนุษยชน และความหมายและแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ “สร้างความเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน สร้างให้นักเรียนมีความตระหนักว่ามนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของสังคม สร้างให้นักเรียนมีความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องส่วนตัวและสังคมมีความศักดิ์ศรีของตนเองในระบบครอบครัวแบบร่วมสมัย ความเท่าเทียมทางเพศ และสร้างให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของแบบแผนประเพณีของชีวิตในสังคม การรักษานขนบธรรมเนียมและความสำนึกรับผิดชอบของแต่ละบุคคล”

ประเด็นศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองในประเทศญี่ปุ่น

สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้ง แต่ทุกครั้งมีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก แต่จากความยากลำบากจากสิ่งที่เกิดขึ้น ก็ได้เกิดสิ่งที่น่าสนใจจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมือง ทั้งในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคม จิตสาธารณะ ความมีวินัย และอื่นๆ โดยจะนำเสนอเป็นเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ ดังนี้ โดยเนื้อหาานามาจากบทความเรื่อง “เรื่องราวดี ๆ ของคนญี่ปุ่นยามภาวะฉุกเฉิน” (“เรื่องราวดี ๆ”, ๒๕๕๔)

กรณีที่ ๑ ที่สวนสนุกแห่งหนึ่ง เกิดเหตุการณ์ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่สามารถออกไปข้างนอกได้ และทางร้านขายของก็ได้เอาขนมมาแจกนักท่องเที่ยว มีนักเรียนชั้นมัธยมปลายหญิงกลุ่มหนึ่งไปเอามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งมากเกินไปที่จะบริโภคหมด ข้าพเจ้ารู้สึกทันทิว่า “ทำไมเอาไปเยอะ” แต่วินาทีต่อมากลายเป็น

ความรู้สึกตื้นตันใจ เพราะ “เด็กกลุ่มนั้นเอาขนมไปให้เด็ก ๆ ซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถไปเอาเองได้เนื่องจากต้องอยู่ดูแลลูก

จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น กรณีที่ ๒ ในซูเปอร์มาร์เก็ตแห่งหนึ่ง มีของตระเกะกระกะเต็มพื้นเพราะแรงแผ่นดินไหว แต่คนที่เข้าไปซื้อของได้ช่วยกันเก็บของขึ้นไว้บนชั้น แล้วก็หยิบส่วนที่ตนอยากซื้อไปต่อคิวจ่ายเงิน

จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น

กรณีที่ ๓ ในจังหวัดจิบะเกิดแผ่นดินไหวบ้านเรือนพังเสียหาย คุณลุงคนหนึ่งที่หลบภัยอยู่ก็ได้เปรยออกมาว่า ต่อจากนี้ไปจะเป็นอย่างไร เด็กหนุ่ม ม.ปลาย ก็ตอบกลับไปว่า “ไม่เป็นไรครับ ไม่ต้องห่วง ต่อจากนี้ไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่ พวกผมจะทำให้มันกลับมาเหมือนเดิมแน่นอน

จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อชุมชนบ้านเกิด มีความคิดที่จะสร้างชุมชนบ้านเกิดกลับมาให้เหมือนเดิม ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

กรณีที่ ๔ หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิครั้งใหญ่ อาคารบ้านเรือนพังเสียหาย ประชาชนไม่มีที่อยู่อาศัย และอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภค มีการแจกจ่ายอาหาร ประชาชนไม่มีการแย่งอาหารกัน ประชาชนต่อแถวเพื่อรับอาหารอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ตั้งอยู่ทางใต้ของคาบสมุทรเกาหลี มีระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมีประมุขของประเทศ คือ ประธานาธิบดี ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ให้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และมีนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา (กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๖) เกาหลีใต้เป็นประเทศในเอเชียเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democracy Ranking) ติด ๑ ใน ๓๐ ของโลก โดยได้เป็นอันดับ ๒๖ จากการประเมินปี คศ. ๒๐๑๓ (แคมป์เบลล์และคณะ Campbell et al., ๒๐๑๓) อาจกล่าวได้ว่า ประเทศเกาหลีใต้มีพัฒนาการของความเป็นประชาธิปไตยดีขึ้นมาเป็นลำดับ ทั้งความก้าวหน้าในด้านระบบการเลือกตั้งและความเจริญทางวัฒนธรรมดัชนีความเป็นประชาธิปไตยขยับเพิ่มขึ้นทุกปี มีคะแนนสูงในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิทธิทางการเมืองและด้านเสรีภาพของพลเมือง จนได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์เต็มใบ ในด้านการพัฒนาเยาวชนด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนั้นมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดค่านิยม/สิ่งที่พึงมีพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิต ๔ ด้าน ด้านละ ๕ ลักษณะย่อย ได้แก่

๑) การใช้ชีวิตส่วนตัว : การเคารพตนเอง ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความเป็นอิสระ และการยับยั้งชั่งใจ

๒) การใช้ชีวิตร่วมกันในครอบครัว เพื่อนบ้าน และโรงเรียน : การปฏิบัติตามศาสนากฎปฏิบัติหน้าที่ของลูกต่อพ่อแม่ จรรยาบรรณการอยู่ร่วมกัน และความรักต่อโรงเรียนและบ้านเกิด

๓) การใช้ชีวิตในสังคม : การปฏิบัติตามกฎหมายการสนใจต่อผู้อื่นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความยุติธรรม และการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

๔) การใช้ชีวิตในระดับชาติและชาติพันธุ์ : ความรักในรัฐความรักในชาติ การมีจิตใจที่มั่นคง มีสติสัมปชัญญะ การสร้างความสันติภายหลัง การแบ่งแยกและความรักในมนุษยชาติ

ลักษณะสำคัญ ๔ ประการนี้ ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษา และยังส่งเสริมการปลูกฝังทักษะการคิดและการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (moral thinking and judgment) หรือทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ไขเชิงจริยธรรมในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องและมีเหตุผลโดยสรุป แนวคิดสำหรับการศึกษาเพื่อสร้าง

ความเป็นพลเมืองของเกาหลีใต้ หมายถึง การฝึกฝนความสามารถในการคิดตัดสินใจในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นพลเมืองผู้ถืออำนาจอธิปไตย (sovereign citizen) และสำหรับการให้การศึกษาแก่เยาวชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะและสอนให้รับบทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่มีความสำนึกรับผิดชอบ (responsible citizen)

วัฒนธรรมของคนเกาหลีใต้สอนให้คนมีระเบียบวินัย หากได้เคยสัมผัสหรือสังเกตคนเกาหลีใต้จะรับรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านการศึกษา กีฬา หรือการใช้ชีวิต และหากดูวิวัฒนาการของเกาหลีใต้นั้นประสบความสำเร็จในหลากหลายด้านในเวลาอันรวดเร็ว เพราะเกาหลีใต้สอนให้มีการตื่นตัวกับสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ มีการปลูกฝังความรักชาติ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

ประเด็นศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

กรณีที่ ๑ กรณีการอัปปางของเรือเฟอร์รี่ของเกาหลีใต้ที่ชื่อเซวอลซึ่งจมลงระหว่างการเดินทางจากกรุงโซลไปยังเกาะเซจู ทั้งสาเหตุของการล่มของเรือความรับผิดชอบของกัปตันเรือนายลีจุนเซ็ย (Lee Joon-seok) และผู้ช่วยกัปตันเรือการปฏิบัติการและการกระจายคำสั่งของลูกเรือหลังเกิดอุบัติเหตุรวมทั้งการกู้ภัยที่ยังคงดำเนินอยู่ซึ่งพบศพผู้โดยสาร ๕๔ คน สูญหาย ๒๔๘ คน รอดชีวิต ๑๗๔ คน จากจำนวนผู้โดยสารและลูกเรือทั้งหมด ๔๗๖ คน ผู้เสียชีวิตและสูญหายส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมัธยมจากโรงเรียน Danwon High School ในเมืองอันซัน ขานกรุงโซลที่ไปทัศนศึกษาถึง ๓๕๐ คน

ร้อยเอกนายแพทย์ยงยุก มัยลาภ ได้เขียนเรื่องที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งไว้ คือ การปฏิบัติของนักเรียนที่อยู่บนเรือ หลังจากมีคำสั่งจากลูกเรือไปยังผู้โดยสารเมื่อเกิดเหตุแล้วก็คือ “ให้นั่งอยู่กับที่ห้ามเคลื่อนไหวไปไหน ขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังดำเนินการแก้ไขปัญหาอยู่นั่งซึ่งผู้โดยสารจำนวนมากก็ปฏิบัติตามคำสั่งนี้” จนกระทั่งเรือเอียงและจมลงแม้ว่าจะมีเวลาถึง ๒ ชั่วโมงกว่าก่อนที่เรือจะจมซึ่งผู้โดยสารน่าจะใช้เวลาเพียงพอที่จะสามารถช่วยเหลือตัวเองออกมาจากเรือได้ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวินัยของเด็ก ๆ นักเรียนที่ฟังคำสั่งของ “ผู้ใหญ่” และสะท้อนถึงความมีระเบียบวินัยของคนเกาหลีที่เชื่อฟังคำสั่งแม้ตนทราบดีว่าอันตรายใกล้ตัวเข้ามามากแล้ว แต่ครั้งนี้ “ผู้ใหญ่” คงประเมินสถานการณ์ผิดพลาดอย่างร้ายแรง มีรายงานว่าลูกเรือได้พยายามกระจายคำสั่งสละเรือในช่วงครึ่งชั่วโมงต่อมาหลังจากเกิดอุบัติเหตุแต่เข้าใจว่าคำสั่งนี้กระจายไปไม่ทั่วถึง และเชื่อว่าผู้โดยสารจำนวนมากโดยเฉพาะเด็ก ๆ ก็ยังคงนั่งอยู่กับที่ (ยงยุก มัยลาภ, ม.ป.ป.)

กรณีที่ ๒ ประเด็นเรื่องของความรับผิดชอบ เห็นได้จากการลาออกและฆ่าตัวตายของข้าราชการนักการเมืองในประเทศหลายคนทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่เกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้นโดยตรง แต่อยู่ในภาระหน้าที่ที่ดูแล เช่น การลาออกของนายกรัฐมนตรี ชอง ฮง วอน เพื่อรับผิดชอบต่อการล่มของเรือเซวอลและไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว ทั้ง ๆ ที่นายกรัฐมนตรีไม่ใช่คนขับเรือและก็ไม่ใช่ว่าเข้าไปช่วยเหลือ

เดือนธันวาคม ๒๕๔๘ นายซูห์ จุนย็อง ผู้บัญชาการตำรวจเกาหลีใต้ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่งเพื่อรับผิดชอบกรณีที่ตำรวจปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงจนถึงแก่ความตายกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจทุบตีกลุ่มเกษตรกรที่มารวมตัวประท้วงเรื่องการเปิดเสรีข้าวในกรุงโซล จนเป็นเหตุให้มีชาวนาเสียชีวิต ๒ คนพร้อมกับขอโทษต่อกรณีดังกล่าว (เมธา มาสขาว, ๒๕๕๗)

เดือนมีนาคม ๒๕๔๙ นายกรัฐมนตรีลี เฮซอน แห่งเกาหลีใต้ ประกาศลาออกจากตำแหน่งภายหลังจากที่เขาแอบไปร่วมติกอ์ลกับกลุ่มนักธุรกิจ ที่เมืองปูซานเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๙ แม้จะเป็นวันหยุดของเกาหลีใต้ แต่ก็ฟังไม่ขึ้น ในขณะที่ทั้งประเทศกำลังประสบปัญหาเนื่องจากการประท้วงของพนักงานรถไฟ (เมธา มาสขาว, ๒๕๕๗)

สื่อการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต ชุดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

การจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ดำเนินการโดยคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต เพื่อคัดเลือกสื่อการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต ของสำนักงาน ป.ป.ช. และจากแหล่งต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนและการอบรมของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา
๒. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต จิตพอเพียงด้านทุจริต และพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

หัวข้อวิชา

- วิชาที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
- วิชาที่ ๒ ความอายและความไม่ทนต่อการทุจริต
- วิชาที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต
- วิชาที่ ๔ พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม

ประเภทสื่อการเรียนรู้

- วิดีโอ ภาพยนตร์สั้น ข่าว

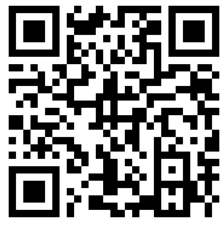
สื่อการเรียนรู้วิชาที่ ๑

การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา
(Anti - Corruption Education)

สื่อการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาที่ ๑
การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑	Paoboonjin (รับทรัพย์สิน+ เป็นคู่สัญญา)	วิดีโอ	ท่านรู้ มีตำแหน่งเป็นเจ้าของเมือง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง โดยรับเงินจากเจ้าแก้มหัวเพื่อไม่ให้เจ้าแก้มหัวจ่ายภาษีให้หลวง และรับงานขุดบ่อบาดาลและทำประปาหมู่บ้าน	๑.๔๕ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๒	MOST –The Bridge v.๒ ไทย	วิดีโอ	พนักงานการรถไฟ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ วันหนึ่งเขาได้พาลูกชายมาที่ทำงาน ขณะนั้นมีรถไฟขบวนหนึ่งกำลังวิ่งเข้ามาใกล้สะพาน ลูกชายเห็นรถไฟกำลังมาจึงวิ่งไปที่สะพานเพื่อที่จะดึงคันโยกให้สะพานลงเพื่อให้รถไฟวิ่งผ่าน แต่เกิดพลัดตกลงไปได้สะพาน ซึ่งขณะนั้นพนักงานฯ มองเห็นลูกชายตกไปได้สะพาน และรถไฟวิ่งใกล้จะถึงสะพาน จึงเป็นวินาทีที่ต้องตัดสินใจว่า จะดึงคันโยกให้สะพานลงเพื่อให้รถไฟวิ่งผ่านและรักษาชีวิตของคนบนรถไฟ หรือจะไม่ดึงคันโยกให้สะพานลงเพื่อรักษาชีวิตลูกของตนเอง	๖.๓๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=q๘๔๔OgsP๔_๔	
๓	แก้ทุจริต คดีฐานสอง	วิดีโอ	อธิบายรูปแบบการขัดขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนตนระบบคิดฐานสิบ ระบบคิดฐานสอง	๔.๓๗ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๔	เตือน สั่งเก็บ โต๊ะร้านผัด ไทยประตูผี	คลิปข่าว	เพื่อศึกษากรณีตัวอย่างการ ยึดพื้นที่สาธารณะเพื่อ ประโยชน์ส่วนตน	๓.๑๘ นาที	ข่าวจาก สำนักข่าว อรุณ อมรินทร์	
๕	บังคับใช้วัน แรก พ.ร.บ. ห้ามขอตาน ผิดโทษอาญา	วิดีโอ	เพื่อศึกษาการจัดระเบียบ ทางสังคม	๓.๕๑ นาที	ข่าวจาก Nation tv	
๖	อวสานแผงค้า ริมทางหลวง ล้น ภายใน ๒ ปี รื้อเกลี้ยง	ข่าว	กรมทางหลวงมีนโยบายจัด ระเบียบแผงค้าและสิ่งปลูก สร้างที่รูกล้ำทางหลวงทั่ว ประเทศ ทั้งแผงถาวร คือ ขายตลอดทั้งปี และแผง ชั่วคราว	๔.๓๗ นาที	ข่าวจาก กระปุก ดอทคอม	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๗	แก้มือจับสี่แยก กล้วยแขก ทารถติด-ผิด กฎหมาย	ข่าว	นักเร่ขายกล้วยทอดลงมาเร่ ขายบนถนน เป็นการกีด ขวางการจราจร สร้างความ เดือดร้อนกับผู้ใช้นถนน ทาง เท้าในเขตนางเลิ้ง	-	ข่าวจาก โพสต์ทูเดย์	
๘	ตะลึง เบญจมา เมืองคอนขึ้น ป้ายยกเลิก เด็กฝาก เข้าเรียน	ข่าว	กรณีที่โรงเรียนเบญจมาราชู ทิศ จ.นครศรีธรรมราช ขึ้น ป้ายขนาดใหญ่หน้าโรงเรียน โดยมีข้อความเขียนระบุ ปี การศึกษา ๒๕๕๙ ร่วม ยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็น เลิศ ยกเลิกเด็กฝากเข้าเรียน	-	ข่าวจากเว็บ DMCTODAY	
๙	เด็กโรงเรียน เบญจมาราชู ทิศนครศรีฯ คะแนนสอบ สูงสุด ติด นิเทศฯจุฬา	ข่าว	เด็กโรงเรียนเบญจมาราชูทิศ นครศรีฯ คะแนนสอบสูงสุด ติดนิเทศฯจุฬา เป็นการ ยกเลิกเด็กฝาก เข้าเรียน	-	VoiceTV	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๐	ประมวล จริยธรรม ข้าราชการพล เรือน	เอกสาร	ประมวลจริยธรรมของ ข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะข้อ ๖ ข้าราชการ ต้องละเว้นจากการแสวง ประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัย ตำแหน่งหน้าที่ และไม่ กระทำการอันเป็นการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม	-	สำนักงาน ก.พ.	
๑๑	INFOGRAPHIC_ ผลประโยชน์ ทับซ้อน	วิดีโอ	อธิบายเกี่ยวกับความหมาย และรูปแบบขอผลประโยชน์ ทับซ้อน	๕.๔๔ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๒	รายการ คุยกับ ป.ป.ช. ตอน ผลประโยชน์ ทับซ้อน	วิดีโอ	บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการ ทุจริตและผลประโยชน์ทับ ซ้อน	๓๐.๔๖ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๓	ผลประโยชน์ ทับซ้อน	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ทับซ้อน	๒.๒๒ นาที	พิพิธภัณฑ สถาน สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๔	ทุจริตแก้ คะแนน	วิดีโอ	เพื่อศึกษาตัวอย่างการขัดกัน ระหว่างผลประโยชน์ ส่วนรวมกับประโยชน์ ส่วนตน	๙.๐๕ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับ โรงเรียน บ้านแพ้ว วิทยา (ที่ตั้ง)	

สื่อการเรียนรู้วิชาที่ ๒

ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต

หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา
(Anti - Corruption Education)

สื่อการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาที่ ๒
ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑	สินบน	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการให้สินบน	๓.๕๙ นาที	พิพิธภัณฑสถานโก่งสำนักงานป.ป.ช.	
๒	นิมนต์ยิ้มเดลี คนดีไม่คอร์รัปชัน ตอน แหย่งที่ตอน รับไม่ได้ ตอน ทำบุญบูรณะวัด ตอน แป๊ะเจี๊ยะ ตอน ส่งเสริมลูกน้อง	วิดีโอ	<u>ตอนแหย่งที่</u> เป็นการแหย่งที่จอดเรือโดยมีคนติดสินบนเจ้าหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ยอมรับสินบน และจับตัวคนที่จะให้สินบนไปลงโทษ <u>ตอนรับไม่ได้</u> เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสินค้า แต่เจ้าของสินค้าไม่ให้ตรวจสอบ และจะมอบสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่คนนั้นไม่ยอมรับของดังกล่าว <u>ตอนทำบุญบูรณะวัด</u> วัดมีสภาพเสื่อมโทรมซึ่งมีคนมาช่วยเหลือ บริจาคเงิน แต่ต้องให้พระที่วัดพูดจาหวานล่อมให้ชาวบ้านขายที่ดินให้ตนเอง <u>ตอนแป๊ะเจี๊ยะ</u> พ่อต้องการให้ลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จึงจะจ่ายเงินให้กับทางโรงเรียน แต่ลูกไม่ยอมและยืนยันว่าจะสอบเข้าด้วยตัวเอง <u>ตอนส่งเสริมลูกน้อง</u> เจ้านายอยากให้ลูกน้องเป็นทหารจึงเอาของไปติดสินบน สุดท้ายจึงถูกจำคุก	๗.๒๘ นาที	สำนักงานป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๓	ค่าโง่	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับความเสียหายที่ประเทศไทยได้รับจากปัญหาการทุจริต	๑.๔๗ นาที	พิพิธภัณฑสถานโขนสำนักงานป.ป.ช.	
๔	เชื่อหรือไม่	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องทุจริต	๒.๑๙ นาที	พิพิธภัณฑสถานโขนสำนักงานป.ป.ช.	
๕	กลโกงฮั้วประมูล	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับกลโกงการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ	๒.๔๔ นาที	พิพิธภัณฑสถานโขนสำนักงานป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๖	ทุจริตเชิงนโยบาย	วิดีโอ	กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทุจริตเชิงนโยบาย	๓.๐๐ นาที	พิพิธภัณฑ์ด้านโกงสำนักงานป.ป.ช.	
๗	รับสินบน	วิดีโอ	มีคนยื่นเงินให้กับเจ้าหน้าที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เป็นลูกน้องไม่ยอมรับหัวหน้าที่โกง และออกมาต่อต้าน	๓๒ วินาที	https://www.youtube.com/watch?v=MGcmLXOLZ-o จาก ACT	
๘	Bazaar	วิดีโอ	แม่ค้าและคนในตลาดรวมตัวกันต่อต้านผู้ที่มาซื้อของ ซึ่งเป็นบุคคลที่ทุจริตการเลือกตั้ง	๓๓ วินาที	https://www.youtube.com/watch?v=๖xTi๔qcGXzs จาก ACT	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๙	การเข้าแถว รับบริการ	วิดีโอ	การไม่เข้าแถวซื้ออาหาร โดยการแซงคนอื่นถือเป็นการ กระทำที่ไม่ถูกต้อง และ คนอื่นๆ ได้แสดงอาการไม่ พอใจต่อการกระทำนั้น	๑.๕๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=CQmoh๙-b๙p๔ จากกรม ส่งเสริม วัฒนธรรม	
๑๐	โตไปไม่โกง ตอน โฉนัท	วิดีโอ	การไม่เข้าแถวซื้ออาหาร โดยการคนอื่นที่เข้าแถวแล้ว ซื้อของให้ตนเอง ถือเป็นการ กระทำที่ไม่ถูกต้อง และคน อื่นๆ ได้แสดงอาการไม่ พอใจต่อการกระทำนั้น	๑๐.๕๔ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=AyoRPq๔t_lM จาก กทม.	
๑๑	ความซื่อสัตย์	วิดีโอ	นำเงินที่ตกไว้ไปคืนให้กับ เจ้าของ	๑.๕๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=qrbgtPGsGcg จากกรม ส่งเสริม วัฒนธรรม	

สื่อการเรียนรู้วิชาที่ ๓

STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา
(Anti - Corruption Education)

สื่อการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาที่ ๓
STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน แนว พระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”	๑.๐๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๒	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ทาน หรือการให้	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับทานหรือการให้	๑.๐๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๓	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน แนว พระราชดำริ “การ พึ่งตนเอง”	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับแนวพระราชดำริ “การพึ่งตนเอง”	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๔	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ เสียสละ	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความเสียสละ	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๕	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ เมตตา	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความเมตตา	๑.๐๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๖	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ อดทนนำพาให้ ชีวิตมีความ เจริญรุ่งเรือง	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความอดทนนำพา ให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๗	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ เพียร	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความเพียร	๑.๐๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๘	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ อ่อนโยน	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความอ่อนโยน	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๙	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การ แก้ปัญหาด้วย ปัญญา	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้วย ปัญญา	๕๘ วินาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๐	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน เศรษฐกิจ พอเพียง	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๑	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ ซื่อสัตย์สุจริต	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๒	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ขันติ หรือความ อดทน	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับขันติหรือความ อดทน	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๓	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การ ทำงานด้วย ความ รอบคอบ	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการทำงานด้วย ความรอบคอบ	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๔	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ ไม่เบียดเบียน ไม่เอาเปรียบ ผู้อื่น	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับความไม่เบียดเบียน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๕	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การ ยึดมั่นความ เที่ยงธรรม	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการยึดมั่นความ เที่ยงธรรม	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๖	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การ ช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๗	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การตั้ง มั่นในศีล มี คุณธรรม	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการตั้งมั่นในศีล มี คุณธรรม	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๘	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน การตั้ง มั่นที่จะเป็น คนดีในสังคม	วีดิทัศน์	พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เกี่ยวกับการตั้งมั่นที่จะเป็น คนดีในสังคม	๑ นาที่	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๑๙	โตไปไม่โกง ตอน สาวนักช้อป	วีดิโอ	แก้ไขเวลาจอตกรเพื่อให้ ตนเองได้จอตกรฟรี	๙.๔๗ นาที่	กทม.	

สื่อการเรียนรู้วิชาที่ ๔

พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา

(Anti - Corruption Education)

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชาที่ ๔
พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑	ภาพยนตร์สั้น สำนักงาน ป.ป.ช. เรื่อง GOT STAR	วิดีโอ	พ่อกับลูกคู่หนึ่ง ลูกอ่านหนังสือการ์ตูนซึ่งมีเนื้อหาว่า ทูจรีตจะครองโลกโดยจอมมาร GOT STAR พ่อขับรถอยู่บนถนนและมีพฤติกรรมคล้ายจอมมารๆ	๕ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๒	ภาพยนตร์สั้น สำนักงาน ป.ป.ช. เรื่อง ผลลับ	วิดีโอ	การลอกข้อสอบแล้วอาจารย์จับได้แล้วขอให้ผู้ปกครองเด็กจ่ายเงินเพื่อแลกกับการให้เด็กสอบผ่านแต่ผู้ปกครองไม่ยอมจ่าย	๕.๐๔ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๓	สารคดีตาม รอยพ่อขอทำ ดี ตอน ความ รับผิดชอบ เพื่อส่วนรวม	วีดิทัศน์	นักบินพลหลวงต้องบินฝ่าเข้าไปในก้อนเมฆเพื่อหาฝนหลวงให้ชาวบ้าน	๑ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๔	ข้าราชการ คอร์รัปชัน	วิดีโอ	อธิบายถึงการคอร์รัปชันของ ข้าราชการ	๑.๐๓ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๕	หักเหลี่ยม คอร์รัปชัน	วิดีโอ	เป็นการดูการนำเสนอ ข้อมูลการคอร์รัปชันใน รูปแบบของการก่อสร้างที่ ลดมาตรฐานจนทำให้เกิด อันตรายต่อชีวิตและ ทรัพย์สินโดยขาดซึ่งความ ละเอียดที่มีต่อการทำทุจริต	๖.๐๐ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	
๖	Innocense (หนังสือต้าน คอร์รัปชัน)	วิดีโอ	เป็นหนังสือที่นำเสนอ เกี่ยวกับการไม่สนับสนุนให้ เข้าไปมีส่วนร่วมในการ ก่อให้เกิดการทุจริต	๔.๕๔ นาที	สำนักงาน ป.ป.ช.	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๗	รู้จักหน้าที่	วิดีโอ	การไม่ตั้งใจทำงาน โดยเล่นอินเทอร์เน็ต/โทรศัพท์ ในเวลาทำงาน	๑.๕๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=GATjrfppBBA จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม	
๘	อดทนอดกลั้น	วิดีโอ	การขับรถแข่งผู้อื่นไปมา และไม่เคารพกฎจราจร	๑.๕๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=dWmZDGYtE_k จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม	
๙	เคารพสิทธิผู้อื่น	วิดีโอ	วางกระถางต้นไม้ไว้บนกำแพงที่กั้นระหว่างบ้าน และรดน้ำต้นไม้ ทำให้ดินไหลออกไปเลอะบ้านที่มีกำแพงติดกัน จึงต้องเปลี่ยนที่วางต้นไม้ใหม่	๑.๕๕ นาที	https://www.youtube.com/watch?v=bztZQ_hkkNs จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม	

ที่	ชื่อสื่อ	ประเภท	เนื้อหาสาระ	เวลา	แหล่งสื่อ	QR Code
๑๐	กลไกหน่วย เลือกตั้ง	คลิปข่าว	เป็นการนำเสนอข่าว เกี่ยวกับการติดตามและการ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง โดยให้เป็นไปตาม กฎระเบียบและให้มีการ ทุจริตเลือกตั้งน้อยที่สุด หรือไม่	๒.๒๘ นาที	DNN THAILAND	